

СРПСКО КОЛО

• ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА • ПИСАН ИЈЕКАВСКИМ ИЗГОВОРМ • ГОДИНА II • БРОЈ 3 • ФЕБРУАР 2016. • БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

ЧЕДОМИР ЈАЊИЋ

Град добрих људи

Градоначелник Зрењанина у интервјуу за *Српско коло* открива како је банатска равница за колонисте у вријеме њиховог насељавања била другачија и различита од њиховог завичаја. Они су се убрзо снашли и радом и трудом дали велики допринос развоју, напретку и изградњи заједничке будућности свих житеља овог краја, у коме традиционално владају добри међунационални односи, који нису нарушени ни у вријеме распада бивше државе

СТРАНА 11.

ДАН РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У БЕОГРАДУ

ДОДИК: Српски народ је кроз вијекове научио да без државе нема слободе

Представништво Републике Српске у Србији приредило је у Београду свечани пријем поводом Дана Републике Српске и обиљежавања 24 године од проглашења првог Устава Републике Српске. Свечани пријем одржан је на Старом двору у Скупштини града Београда. Пријем је благословио патријарх српски Иринеј, а пријему је присуствовао и предсједник Србије Томислав Николић, као и велики број представника званичника РС и Србије

СТРАНА 13.

ВЛАДИКА ФОТИЈЕ О ИСКУШЕЊИМА ДАЛМАТИНСКИХ СРБА

Сви наши људи морају да буду брига матице!

» То није само уставна обавеза, него и људска и патриотска. Само заједничком бригом можемо допринијети бољитку и напретку нашег народа

СТРАНЕ 6. И 7.

ЗА 0,2% СРБИМА ИЗМАКЛА ВЛАСТ У ЗАДАРСКОЈ ЖУПАНИЈИ
Плаћамо високу цијену необавјештености људи приликом пописа 2011.

МИЛЕНКО ЈАХУРА

Пребиловци могу опстати само под заштитом Унеска

Ово што се дешава у вези давања у закуп пребиловачког земљишта опомиње нас да морамо радити и на пројекту заштите простора Пребиловаца, као меморијалног и као културно-историјског и природног добра од посебног значаја

СТРАНА 15.

РЕЛИГИЈА У ЦРНОЈ ГОРИ

СПЦ пријети нови удар власти и ЦПЦ

На мети ЦПЦ и Храм, који је чувар руке Светог Јована и моштију Светог Петра Цетињског

СТРАНА 5.

ДР ТАТЈАНА ЋИТИЋ

РТС је нагледанија српска телевизија

Наш програм у региону доступан је преко сателита, кабловских и ИПТВ оператера, такође и у Европи, Сјеверној Америци, Канади, Аустралији и Новом Зеланду. Програм је доступан и преко интернета

СТРАНА 10.

СРПСКО КОЛО ДОБИЛО ОДГОВОР ОД

ЗВАНИЧНИКА ИЗ БАЊЕ ЛУКЕ

НАДА ЗА СРБЕ У ЗАПАДНОЈ КРАЈИНИ

Влада Српске подржава идеју о одржавању донаторске конференције

Број: 04.3/053-15
Датум: 26.02.2016. године

Српско Коло

Н/р Трифо Ђоровић

Поштовани,

У складу са Вашим питањем везаним за одржавање донаторске конференције за помоћ повратничким општинама Дравар, Гламоч, Грахово и Петровац, достављамо Вам следећи одговор:

Влада Републике Српске подржава идеју о одржавању донаторске конференције за помоћ повратничким општинама Дравар, Гламоч, Грахово и Петровац, али с обзиром да су Република Српска и БиХ двије одвојене уставно-правне јединице у БиХ, формална иницијатива и организациона активности по овом питању требају бити покренуте од стране институција БиХ.

Сајесна са каквим потешкоћама се сучава српска повратничка популација у БиХ, Влада Републике Српске је у претходном периоду у више наврата, а у сарадњи са властима БиХ, пружала подршку повратницима кроз различите пројекте одрживог повратка.

Влада Републике Српске ће у оквиру својих надлежности те у складу са својим могућностима и у наредном периоду настојати да помогне повратничкој популацији у БиХ, посебно оним општинама у којима је већинско становништво српске националности.

ЧЛАН ПРЕДСЈЕДНИШТВА БиХ ОБЕЋАО ПОМОЋ

Иванић: Срби у Дрвару, Петровцу, Гламочу и Грахову живе горе од људи у Сребреници!

СТРАНА 2.

САВЕЗ СРБА ИЗ РЕГИОНА ПРОДУЖАВА АКЦИЈУ ЕВИДЕНТИРАЊА ОТЕТЕ И УНИШТЕНЕ ИМОВИНЕ ИЗБЈЕГЛИХ И ПРОГНАНИХ СРБА И ДРУГИХ ОШТЕЋЕНИХ ГРАЂАНА У ХРВАТскоЈ, БиХ И СЛОВЕНИЈИ ДО 30. ЈУНА 2016. ГОДИНЕ

ПРИЈАВИ СВОЈУ ОТЕТУ И УНИШТЕНУ ИМОВИНУ

детална упутства на странама 3. и 4.

УВОДНИК

» Пише: Трифко Ђоровић

Колика је стварна вриједност смиља?

Још у Хомерово вријеме Грци су цијенили смиље као одличан лијек за ране, а у народним пјесмама смиље се помиње као лијеп и мирисан цвијет за кићење дјевојачка и момака („.../нит је смиље нити босиље, већ мирише душа дјевојачка“). Због љепоте и мириса цвијета и дјечи су давана имена: Смиља, Смиљана или Смиљка. Међутим, ни гуслари нису могли у својим пјесмама да предвиде да ће ова биљка мномогме одредити наше судбине.

Покушавајући да одгонетнемо шта све данас мучи Србе у Далмацији сазнали смо да путеви нису асфалтирани, а вода ако стигне до 2020. године биће као да је стигла сутра, да посла нема, али наде има.

Сабирајући између наде и стрепње, праву вриједност смиља још дуго нећемо израчунати

Нада је смиље. Далматинска земља је Богом дана за узгој ове биљке. Литар уља ове етеричне биљке на тржишту креће се око 3.000 евра. Она је самоникла и уз помоћ наше цркве која је спремна да земљу да на коришћење, практично је сваком Србину преостало само да се врати на своје, живи од свог рада и годишње од само једног хектара земље заради око 23.000 евра.

Напуштена српска села у Далмацији звуче као одлазак на неку егзотичну дестинацију гдје се пружа могућност да живиш здраво у природном окружењу и уз рад имаш прилику скоро и да се обогатиш, а све то на неких пола сата од морске обале.

Плодно тло за ову биљку можете наћи и у Херцеговини. Погађате, у долини Неретве и то баш у мученичким Пребиловцима. Недавно је општина Чапљина, као подстрек за узгој смиља, дала у закуп пребиловачку земљу коју су почели да насељавају они који никад у том селу нису живјели – Хрвати.

Са зебњом се посматра ко ће бити закупац и са којим намјерама долази у најстрадалније европско село у XX вијеку, непосредно након што је подигнут Храм Христовог Васкресења.

Узимајући дигитрон у руке, између наде и стрепње, праву вриједност смиља још дуго нећемо израчунати.

СРПСКО КОЛО

оснивач и издавач: Савез Срба из региона

Главни и одговорни уредник: Трифко Ђоровић

Лектор: Сања Вуковић

Припрема и дизајн: Студио Платинум

веб администратор: Милисав Шапић

Секретар: Дејан Орабовић

Редакција: Краљице Марије 47, Београд

Дописништво: Булевар Ослобођења 26, Нови Сад

Мејл: info@ssr.org.rs

Телефон: 011/3820-250

Сајт: www.ssr.org.rs

Тираж: 10.000 примјерака

Штампа: Штампариија Рађеновић

Десанке Максимовић 52, Нови Сад

Лист излази сваког посљедњег дана у мјесецу.

Рукописи и фотографије се не враћају

ISSN 2466-3476

СРПСКО КОЛО ИСТРАЖУЈЕ ЧУЈЕ ЛИ ИКО ВАПАЈ ИЗ СРПСКИХ ПОВРАТНИЧКИХ ОПШТИНА

ИВАНИЋ: Срби у Дрвару, Гламочу, Петровцу и Грахову живе горе од људи у Сребреници!!

У очајничком покушају да поправе свој статус и обезбиједи какву такву егзистенцију, челници српских повратничких општина у Западној Крајини (Дрвар, Гламоч, Грахово и Петровац) у новембру прошле године упутили су молбу владама РС и Србије да се одржи донаторска конференција.

Министарство правде Републике Србије упутило је званичан одговор у коме се каже „да би се одржавање такве конференције била неопходна политичка сагласност Вијећа министара, Владе Федерације БиХ, као и надлежних кантоналних влада“.

Поменути институције контактирали смо више пута уз константна обећања да ћемо одговоре добити. Ипак, бројни позиви и упућени мејлови до закључења овог броја Српског кола остали су без одговора.

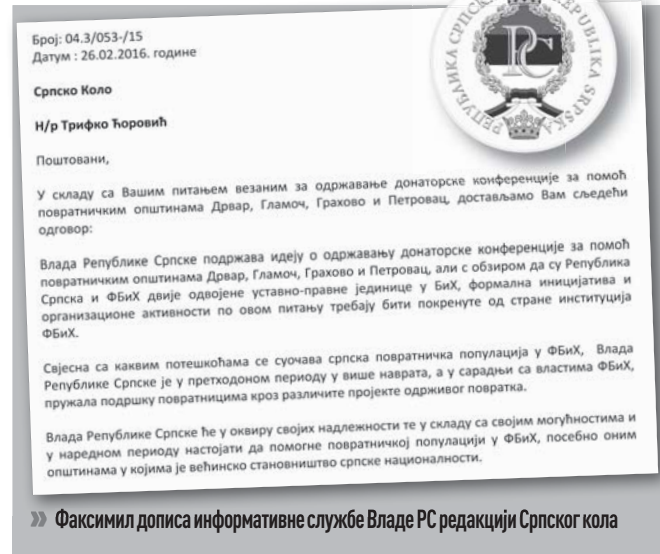
ОГЛАСИЛА СЕ ВЛАДА РС

Новост је да се последице три мјесеца од покретања ове иницијативе, а на наше упорно инсистирање, огласила Влада Републике Српске. У писменом одговору који је упућен на мејл наше редакције пише: „Влада Републике Српске подржава идеју о одржавању донаторске конференције, али с обзиром на то да су Република Српска и ФБиХ двије одвојене уставно-правне јединице у БиХ, формална иницијатива и организационе активности по овом питању треба да буду покренуте од стране институција ФБиХ.“

Овакав одговор чини се да Србе у Федерацији БиХ држи у зачараном кругу, јер тешко је очекивати да ће Федерација БиХ, која по многим питањима не испуњава обавезе према српском народу, покренути питање донаторске конференције.

Да је иницијатива за одржавање донаторске конференције одлична сматра Младен Иванић, српски члан Председништва БиХ, који је био један од ријетких расположених за коментар на ову тему. Иванић је у разговору за Српско коло обећао да ће искористити све могуће политичке притиске да власти у Федерацији БиХ не само дозволе већ и сами иницирају да се донаторска конференција одржи.

– Свима је добро познато да се општине Грахово, Гламоч, Дрвар и Петровац налазе у заиста тешком стању. Са

» Факсимил дописа информативне службе Владе РС редакцији Српског кола

своје стране извршићу притисак на институције власти у Федерацији БиХ. Искрено, не видим ни један разлог да то не ураде. Мислим да би они морали бити заинтересовани и показати добру вољу да се српским повратничким општинама помогне. Још прије осам година, када сам био посланик у парламенту БиХ, приликом захтјева да се извоје средства из буџета за Сребреницу тражио сам да се тако поступи и према поменутима општинама. Нажалост, није било воље – каже Иванић и додаје:

– Ове четири општине живе у тешким условима негго Сребреница. Код њих не долазе међународни представници и једино можемо да будемо захвални што је ОСЦЕ отворио канцеларију у Дрвару, мада је и то урађено као посљедица политичког притиска, коју је спроводила Влада Србије у периоду кад је предсједавала том организацијом.

ФАРСА О МУЛТИЕТИЧНОСТИ

Иванић наводи бројне примјере у којим је веома јасно видљиво колико су Срби у Федерацији запостављени.

– Федерација је само пуна приче о мултиетичности, а у суштини то је средина у којој, зависно од кантона, доминирају или Бошњаци или Хрвати, док Срба практично нема.

Даљом анализом Иванић примјећује да је српско не-

Политичари из РС се морају далеко више позабавити Србима у Федерацији, који су до сада били потпуно препуштени сами себи.

Младен Иванић

јединство и у овом случају веома штетно.

– Срби у Федерацији често постају жртва политичког сукоба који су потпуно легитимни унутар Републике Српске. Мислим да ћемо ове године покушати направити листу у свим заједницама пошто нам слиједи локални избори гдје Срби заиста могу бити изабрани. Надам се да ћемо у томе успјети, а то је идеја коју и сам

јединство и у овом случају веома штетно.

– Срби у Федерацији често постају жртва политичког сукоба који су потпуно легитимни унутар Републике Српске. Мислим да ћемо ове године покушати направити листу у свим заједницама пошто нам слиједи локални избори гдје Срби заиста могу бити изабрани. Надам се да ћемо у томе успјети, а то је идеја коју и сам

СРБИЈА МОЖЕ ВИШЕСТРУКО ДА ПОМОГНЕ

Мада је Иванић у више наврата поновио да су власти у Бањој Луци кључ за рјешавање проблема Срба у Федерацији, није заборавио да помене на важну улогу Србије.

– Поред одржавања донаторских конференција и културних веза због чувања српског идентитета, Србија може да помогне и тако што би међународне надлежне институције које се тиме баве, а прије свих ОСЦЕ, стално упозоравале на неиспуњене обавезе власти у Федерацији БиХ.

СТАТУТ МОСТАРА

По ријечима Иванића статут Мостара може донијети позитивне трендове.

– Мостар је издвојен из Дејтонског споразума као посебан случај и због тога сам сазвао састанак са српском заједницом. То је град у коме тек треба правити нови статут и ново уређење. Српска заједница ће изаћи са својим виђењем како би сачувала и заштитила своје интересе. То може бити увод у јачање равноправности Срба у Федерацији – закључује Иванић.

заговарам. Међутим, поред малог броја Срба у Федерацији, због неког неписаног притиска одређен број Срба избјегава да гласа за партије са националним предзнаком, већ се опредјељују за тзв. мултиетничке странке рачунајући да је то безболније.

БОШЊАЦИМА БОЉЕ У РС

Иванић сматра да је положај Бошњака у РС много повољнији у односу на Србе у Федерацији.

– Бошњаци су успјели да се изборе да у институцијама Републике Српске имају легитимне представнике, док Срби у Федерацији то не могу да остваре. У РС се говори о школовању на тзв. „босанском језику“ и од тога се прави огроман политички проблем, а захваљујући неспремности власти и партија у РС нема довољно приче зашто се српски језик не изучава у Федерацији, бар тамо гдје би морао. Није само проблем питање ћирилице већ извођење наставе на матерњем језику, који српским ђацима предају професори који говоре хрватским. Мислим да се адекватним политичким притиском од стране власти у РС образовање може дефинисати у коректном смислу.

Као суштински разлог проблема Иванић указује и на недовољну заинтересованост власти у РС за учешће у рјешавању проблема сународника у другом ентитету.

– Политичари из РС морају се далеко више позабавити Србима у Федерацији, који су до сада готово потпуно били препуштени себи самима. Није било довољно пажње, није било чак ни жеље ни воље да се ти људи заштите. Крајње је вријеме да се ствари мијењају. **Т.Ђ.**

СРПСКИ ГЛАС У ФБИХ: Свака година нам је тежа

Свој коментар је дала Си, једна од ријетких представника српског народа у институцијама Федерације БиХ, Мирјана Стојсављевић Петраковић (на слици), министарка правде, у Влади Ливанског кантона. – Донаторска конференција за српске повратничке био би од великог значаја из разлога што би Срби из ових подручја добили јасну поруку да смо и даље јединствен народ и да проблеме нас, Срба у Федерацији, знају и разумију и они Срби којима

очување њиховог националног идентитета не представља изазов, као што је то случај са нама.

Оне је потврдила да ће свакако подржати ову иницијативу и покушати да утиче да добије подршку кантоналне владе.

– Познато је да се у Влади Кантона 10, коју чини девет министара, налазе три министарства из редова српског народа. Јасно је да се било каква одлука тешко може доносити уколико са њом нису сагласни и министри из редова хрватског народа. Још је теже у Скупштини Кантона 10, гдје имамо још мањи утицај. **Т.Ђ.**

ДРВАР У ГУБИТКУ ЗА 240.000 КМ

За рачунање коефицијента расподеле прихода од индиректних пореза у 2016. години биће коришћени прелиминарни резултати пописа из 2013. године, а имајући у виду велики одлив српског становништва са територије поменутих општина, само општина Дрвар ће бити на губитку од 240.000 КМ мање у односу на претходну годину – каже Мирјана Стојсављевић Петраковић.

ПОЗИВ ПРЕДСЈЕДНИКА САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА МИОДРАГА ЛИНТЕ ЗА ЕВИДЕНТИРАЊЕ ИМОВИНЕ ИЗБЈЕГЛИХ И ПРОГНАНИХ ЛИЦА И ОСТАЛИХ ОШТЕЋЕНИХ ГРАЂАНА КОЈА СЕ НАЛАЗИ У ХРВАТСКОЈ, БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ И СЛОВЕНИЈИ

Поштовани земљаци, даме и господо,

Савез Срба из региона креће 15. децембра 2015. године у евидентирање отете, уништене, оштећене, неадекватно обновљене, неадекватно размјењене и неадекватно продате имовине избјеглих и прогнаних лица из Хрватске, Босне и Херцеговине (Федерација БиХ) и Словеније који живе расијани широм свијета и имовине осталих оштећених грађана која се налази у Хрватској, Босни и Херцеговини и Словенији. Евиденција имовине ће трајати до 30. јуна 2016. године.

Први циљ акције Савеза Срба из региона јесте да се изврши, у што већој мјери, евиденција отете, уништене, општећене, неадекватно обновљене, неадекватно размјењене и неадекватно продате имовине путем попуњавања обрасца. Образац за евидентирање имовине налази се на сајту нашег Савеза Срба из региона (www.ssr.org.rs). Образац је могуће попунити само на сајту наше организације електронским путем тј. није га могуће штампати и ручно попуњавати. Након што лице попуни образац потребно је на крају обрасца само да кликне на ријеч „Пошаљи” и образац ће бити послан у нашу базу.

Један образац односи се на домаћинство које је постојало прије ратних сукоба и може га попунити носилац или било ко од чланова тадашњег домаћинства (отац, мајка, син, кћерка, унук, унука, блиски рођак и др.)

Други циљ акције Савеза Срба из региона јесте да, након завршетка евиденције имовине, ангажује угледне стручњаке који ће извршити анализу прикупљеног материјала и урадити свеобухватан извјештај са прецизним подацима о систематском кршењу људских права избјеглих и прогнаних лица и других оштећених грађана. *Извјештај* ће бити преведен на енглески језик а затим послат на адресе свих значајних међународних организација, као што су Уједињене нације, Европска унија, ОСЦЕ, Савјет Европе и друге. Извјештај ће бити доступан и на нашем сајту.

Савез Срба из региона ће тражити, прије свега од Европске уније тј. од њених институција: Европског парламента, Европског савјета, Савјета министара и Европске комисије да изврши притисак на Хрватску, Босну и Херцеговину и Словенију да поштују Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода; да Хрватска испуни преузете обавезе потписивањем Уговора о приступању Европској унији крајем 2011. године и да Босна и Херцеговина испуни *Анекс 7* Дејтонског мировног споразума који се односи на повратак имовине избјеглих и расељених лица.

Једини попис имовине избјеглих и прогнаних лица урађен је још 1996. године а *Извјештај* тек 2001. године. Нажалост, у претходне двије деценије нису предузете никакве мјере и активности да се међународне организације и међународна јавност упозна са подацима о систематском кршењу људских права избјеглих и прогнаних лица који су наведени у *Извјештају* из 2001. године. Наш је став да није могуће успоставити односе међусобног поштовања и повјерења међу државама насталим на простору бивше Југославије без проналажења правичног и трајног рјешења овог питања.

Главни разлог због чега Савез Срба из региона креће у евиденцију отете, уништене, оштећене, неадекватно обновљене, неадекватно размјењене и неадекватно продате имовине избјеглих и прогнаних лица и осталих оштећених грађана која се налази у Хрватској, Босни и Херцеговини и Словенији јесте јер су подаци из пописа имовине из 1996. године застарјели и у једном дијелу промјењени. Наиме, један мањи дио наших земљака и оштећених грађана је повратио, продао или размјенио имовину, другом дијелу су обновљене куће и др. Дакле, подаци из пописа имовине из 1996. године не могу да се шаљу међународним организацијама и међународној јавности јер нису тачни и поуздани.

За више информација о нашој акцији и начину попуњавања обрасца можете се обратити путем емаила info@ssr.org.rs или назвати на слиједеће телефоне: 011 3820 250 (канцеларија у Београду), 021 6613 600 (канцеларија у Новом Саду) и на број мобилног телефона 064 1162 109. Такође, у случају да су потребна додатна појашњења можете и мене позвати на мој број мобилног телефона 063 76 86 837.

Радно вријеме канцеларије у Београду (ул. Краљице Марије 47, код Вуковог споменика) је уторком и четвртком од 9 до 15 часова а понедељком, сриједом и петком од 14 до 20 часова. Радно вријеме канцеларије у Новом Саду (ул. Булевар ослобођења 26) је понедељком, сриједом и петком од 9 до 15 часова а уторком и четвртком од 13 до 19 часова.

С поштовањем,

Предсједник Савеза Срба из региона
Миодраг Линта

Наведени позив и образац за евидентирање налази се на нашем сајту www.ssr.org.rs

САВЕЗ СРБА ССР ИЗ РЕГИОНА

Почетна О нама Актуелно Организација Документа Видео Фотографије Учлани се Контакт

Позив предсједника Савеза Срба из региона Миодрага Линте за евидентирање имовине избјеглих и прогнаних лица и осталих оштећених грађана која се налази у Хрватској, БиХ и Словенији

уторак, 15. децембар 2015. Edit

Поштовани земљаци, даме и господо,

Савез Срба из региона креће 15. децембра 2015. у евидентирање имовине избјеглих и прогнаних лица из Хрватске, Босне и Херцеговине (Федерација БиХ) и Словеније који живе расејани широм свијета и имовине осталих оштећених грађана која се налази у Хрватској, БиХ и Словенији. Евиденција имовине ће трајати три мјесеца тј. до 15. марта 2016. [Детаљније...](#)

Образац за евидентирање отете, уништене, оштећене, неадекватно обновљене, неадекватно размјењене и неадекватно продате имовине избјеглих и прогнаних лица и осталих оштећених грађана која се налази у Хрватској, БиХ и Словенији

уторак, 15. децембар 2015. Edit

Молимо Вас да сваку ријеч у образцу пишете великим почетним словом. Пожељно је да се подаци у образцу уписују ћирилицом а ако се попуњава латиницом потребно је користити слова Ć, Ć, Đ, Š, Ž, Dž а не C, Dj, S, Z, Dz.

Да бисте отворили образац кликните [ОВДЕ](#)

ССР на фејсбуку

Савез Срба из региона
437 свиђања

Свиђа ми се страница

Подели

Будите први међу својим пријатељима коме се ово свиђа

Линта на фејсбуку

Миодраг Линта
313 свиђања

Свиђа ми се страница

Подели

САВЕЗ СРБА ССР ИЗ РЕГИОНА

Почетна О нама Актуелно Организација Документа Видео Фотографије Учлани се Контакт

Образац за евидентирање отете, уништене, оштећене, неадекватно обновљене, неадекватно размјењене и неадекватно продате имовине избјеглих и прогнаних лица и осталих оштећених грађана која се налази у Хрватској, БиХ и Словенији

Молимо Вас да сваку ријеч у образцу пишете великим почетним словом. Пожељно је да се подаци у образцу уписују ћирилицом а ако се попуњава латиницом потребно је користити слова Ć, Ć, Đ, Š, Ž, Dž а не C, Dj, S, Z, Dz.

1. ПРЕЗИМЕ (ИМЕ ОЦА) И ИМЕ НОСИОЦА ДОМАЋИНСТВА

У случају да је носилац домаћинства погинуо у рату или преминуо, податке у наредне рубрике уписује један од преосталих чланова домаћинства. У случају да је у питању самачко домаћинство овај образац попуњава самач.

Презиме	Име оца	Име
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

2. ПОЛ НОСИОЦА ДОМАЋИНСТВА

3. ДАТУМ РОЂЕЊА НОСИОЦА ДОМАЋИНСТВА

4. ЈЕДИНСТВЕНИ МАТИЧНИ БРОЈ ГРАЂАНА – ЈМБГ НОСИОЦА ДОМАЋИНСТВА

5. КОНТАКТ ПОДАЦИ НОСИОЦА ДОМАЋИНСТВА

Молимо Вас да бројеве фиксног и мобилног телефона уписујете на начин тако да прво иде знак плус (+) затим позивни број за државу и град у коме живите и онда Ваш лични број телефона. (нпр. за Хрватску 385, за Загреб 1, ви уписујете +3851 и ваш лични број; нпр. за Србију 381, 63 или 64 и др. за мрежу, ви уписујете +38163 и ваш лични број)

Мобилни телефон:	Фиксни телефон:	Мејл (eMail) адреса:
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

6. САДАШЊЕ ПРЕБИВАЛИШТЕ НОСИОЦА ДОМАЋИНСТВА

Чланови домаћинства који станују на територији великих градова (нпр. Београд, Нови Сад, Крагујевац, Ниш и др.) у Републици Србији у рубрику Град или општина уписују име тога града.
Чланови домаћинства који станују на територији мањих градова или општина (нпр. Суботица, Зрењанин, Краљево, Рума и др.) у Републици Србији у рубрику Град или општина уписују име тога града или општине.

Држава	Град или општина	Мјесто или насеље или село	Адреса
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

7. КАТЕГОРИЈА НОСИОЦА ДОМАЋИНСТВА ИЛИ ЛИЦА ЧИЈЕ ЈЕ ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НАВЕДЕНО У ПИТАЊУ 1.

На питања 8, 9 и 10 одговарају само избјегла и прогнана лица

8. ГОДИНА ПРОТЈЕРИВАЊА ЧЛАНОВА ДОМАЋИНСТВА ИЗ КУЋЕ ИЛИ СТАНА

Чланови домаћинства који су једном протјерани уписују годину протјеривања из своје куће или стана у рубрику а) (нпр. из Загреба у Грачац 1991.)
Чланови домаћинства који су два пута протјерани уписују те године у рубрике а) и б) (нпр. из Грачаца у Приштину 1995.)
Чланови домаћинства који су три пута протјерани уписују те године у рубрике а), б) и в) (нпр. из Приштине у Руму 1999.)

а) б) в)

9. ОДАКЛЕ СУ ПРОТЈЕРАНИ ЧЛАНОВИ ДОМАЋИНСТВА

Чланови домаћинства који су протјерани из великих градова (нпр. Загреб, Љубљана, Сарајево и др.) у рубрику Град или општина уписују име тога града.
Чланови домаћинства који су протјерани из мањих градова или општина (нпр. Карловац, Зеница, Марибор и др.) у рубрику Град или општина уписују име тога града или општине.
У рубрици мјесто или насеље уписује се назив насеља или села у том граду или општини.

Чланови домаћинства који су једном протјерани уписују податке у рубрике под а)
Чланови домаћинства који су два пута протјерани уписују податке у рубрике под а) и б)
Чланови домаћинства који су три пута протјерани уписују податке у рубрике под а), б) и в)

Држава	Град или општина	Мјесто или насеље или село
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

б)

Држава или покрајина	Град или општина	Мјесто или насеље или село
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

в)

Држава или покрајина	Град или општина	Мјесто или насеље или село
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

10. ДА ЛИ НОСИЛАЦ ДОМАЋИНСТВА ИЛИ ЛИЦЕ ЧИЈЕ ЈЕ ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НАВЕДЕНО У ПИТАЊУ 1. ЈОШ УВИЈЕК ИМА СТАТУС ИЗБЈЕГЛОГ ИЛИ ПРОГНАНОГ ЛИЦА

11. СПИСАК ЛИЦА – ОСТАЛИХ ЧЛАНОВА ДОМАЋИНСТВА

Р. Бр.	Презиме	Име	Име оца	Сродство према лицу чија је име наведено у питању 1.
1	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
6	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Овдје можете видјети почетни дио образца у коме су наведена општа питања од 1 до 11. Преостала питања (од 12 на даље) тичу се конкретне евиденције отете, уништене и друге имовине

БУРА ПРОШЛА, СПРЕМА СЕ ОЛУЈА! ИЗБОРИ У ЦРНОЈ ГОРИ ПРИВРЕМЕНО ОДЛОЖИЛИ УВОЂЕЊЕ РЕСТРИКТИВНОГ ЗАКОНА О ВЈЕРАМА

СПЦ пријети нови удар власти и ЦПЦ

Стрепње великодостојника, свјештенства и вјерника Српске православне цркве у Црној Гори, изазване Нацртом закона о слободи вјероисповијести, нису отклоњене, иако је тај документ последице жестоког отпора три највеће вјерске заједнице привремено скрајнут из фокуса јавности и стављен на дубоко замрзавање. Црногорска Влада тренутно не помишља да га одмрзава јер зна да тај паклено врући документ може да распали пожар у којем би могле да изгоре све наде Мила Ђукановића и сарадника да ће и последице избора, чији је крајњи термин у овој години, задржати власт.

ДРЖАВА ХОЋЕ ИМОВИНУ

Зато ће, према тврдњама упућених Влада најприје сачекати да бирачи кажу своје. Тек потом може да одледи овај законски нацрт или под притиском јавности напише нови, што зависи и од тога ко ће све чинити нову власт и када ће избори бити расписани.

Што прије избори прођу, расте вјероватноћа да се СПЦ, али и Католичка црква и Исламска заједница у Црној Гори, поново суоче са планом државе да их, како кажу, не само стави под контролу него и потпуно потчини кроз дорађени Нацрт закона о вјерским слободама или кроз сличан документ са истом суштином и мотивима. Главни је, према мишљењу критичара нацрта чији је потписник Министарство за људска и мањинска права, намјера да вјерске заједнице функционишу на даљински управљач из Владе. Таква подјела улога власти би олакшала преузимање имовине СПЦ, али и РКЦ и ИЗ, што је најављено у Нацрту закона о слободи вјероисповјести, који предвиђа да сви храмови изграђени прије 1918. године пређу у власништво државе. Черупање имовине три најважније вјерске заједнице, упозоравају њихови представници, трасирало би пут увођењу својеврсне државне религије, засноване на идеологији постреферендумске Црне Горе. Пошто се та идеологија највећим дијелом подударала са свјетона-

РТС ПРОГРАМ ЗА ДИЈАСПОРУ

Кориштен материјал емисије *Је ли мука с Богом ратовати* ауторке **МИЛЕНЕ ВУЈОВИЋ**

зором канонски непризнате Црногорске православне цркве, многи страхују да ће предлагачи нацрта остварити циљ и НВО на челу са Мирашом Дедеићем претворити у државну цркву. ЦПЦ би тај статус омогућио да се преко ноћи докопа имовине СПЦ. То је пречица до потпуне маргинализације цркве са далеко највећим бројем вјерника у Црној Гори, којој творци Нацрта закона о вјерским слободама оспоравају чак и право на име.

А то СПЦ и њени вјерници не желе да дозволе. Нипошто! Они најављују да ће учинити све да одбију сваки нови атак на своје постојање. Баш као што су учинили и јесена, када су власт принудили да прикочи са својим аспирацијама на имовину, аутономију и „територијалну неповредивост“ Митрополије црногорско-приморске, као и епископија Будимљанско-нишкије, Милешевске и Захумско-херцеговачке унутар Црне Горе.

Тај положај митрополије и три епископије СПЦ у Црној Гори, чији простор обухвата и територије у Србији и БиХ, нису оспоравали ни најљући непријатељи цркве – комунисти! Њима није сметало што се границе Митрополије црногорско-приморске и епископија не поклапају са међама Црне Горе и других република СФРЈ. Садашњој црногорској власти очигледно смета.

Доказ је члан 11 Нацрта закона о слободи вјероисповјести. „Територијална конфигурација вјерске заједнице, која је регистрована и дјелује у Црној Гори, не може се простирати ван Црне Горе“, пише у том члану.

» **НЕЗАДОВОЉНИ:** Цемо Реџематовић и дон Виктор Ганц

МИНИСТАРСТВО: КРИТИКЕ НА НАЦРТ СУ НЕУТЕМЕЉЕНЕ

Драгутин Паповић, директор Директората за односе са вјерским заједницама при Министарству за људска и мањинска права, тврди да су критике на рачун нацрта закона неутемељене. Погрешно је, додаје он, протумачен и члан који предвиђа поступак регистрације. – Од четрдесетак вјерских заједница у складу са законом нису евидентирани само епархије СПЦ са сједиштем у ЦГ. Овај члан нацрта не предвиђа национализацију црквене имовине. Постоје и други закони који штите неприкосовеност те имовине. Такође, Црна Гора је у обавези да штити мањинска права. Све вјерске заједнице осим СПЦ, која има потпуно негатаван став, у нацрту закона виде шансу да дођемо до предлога закона, прихватљивог за све – каже Паповић.

» **НА МЕТИ ЦПЦ И ХРАМ КОЈИ ЈЕ ЧУВАР РУКЕ СВЕТОГ ЈОВАНА И МОШТИЈУ СВЕТОГ ПЕТРА ЦЕТИЊСКОГ** Цетињски манастир, сједиште Митрополије црногорско-приморске

Зашто? Одговор је у наредној реченици поменутог параграфа.

„Сједиште вјерске заједнице, која је регистрована и дјелује у Црној Гори мора бити у Црној Гори“, пише у том члану.

Пошто територија мора да буде у Црној Гори, и име вјерске заједнице може да има искључиво црногорски предзнак. То је, такође, дио нацрта.

„Назив вјерске заједнице мора се разликовати од назива других вјерских заједница и не смије да садржи службени назив друге државе и њена обиљежја“, предвиђа члан 16, став 1. закона у покушају.

Ко нема право на територију, сједиште ван Црне Горе и „увозно“ име, тај, логично, сам не може да бира ни своје вођство.

„Прије именовања, односно објављивања именовања највиших вјерских великодостојника, вјерска заједница о томе треба да на повјерљив начин обавјештава Владу ЦГ!“, препоручује члан 4.

ПОНИШТАВАЈУ ВИЈЕКОВЕ

Влада секуларне државе која жели да буде дио ЕУ тиме у нацрту закона најављује амбицију да потврђује именовања црквених великодостојника и контролише изборе у црквама и ИЗ преко својих „повјереника“ у њима. Да ли би ти свјештеници и вјерске старешине који Влади шаљу повјерљиве дојаве задужили и легитимације тајне службе у нацрту, истина, не пише. Документ, међутим, указује и на могућност да се друштво врати у времена када су међу свјештеним лицима од власти фаворизовани они који су, из страха или из рачунице, при-

Творци нове ЦГ покушавају да је правно организују тако што црква која постоји 1.700 година тек треба да добије своје постојање тим њиховим законом?

Митрополит Амфилохије

стајали да их у народу бије глас удбаша у мантији.

Тежњу да вјерским заједницама нареди да промијене „територијалну конфигурацију“, укине оне са сједиштем на „иностраним адресама“ и принуди их да уз име ставе назив државе у којој дјелују и избришу све асоцијације на друге земље, творци новог законског рјешења о односу вјере и државе правдају превазиђеношћу садашњег.

Тај закон је усвојен 1977. године, а од тада су се, истичу присталице нацрта на чекању, промијениле околности у Црној Гори. Она више није дио СФРЈ већ је независна држава. Зато јој, тврде творци документа који не прихвата ниједна велика вјерска заједница, треба нови закон, прилагођен новој реалности и новим појавама. Једна од њих је и ЦПЦ, која испуњава све услове за сертификат „провјерено црногорска“. То јој је, упркос томе што је канонски непризната, препорука да, уз помоћ власти, СПЦ преотме статус водеће православне цркве у Црној Гори.

Занимљиво је да само ЦПЦ испуњава услов из Нацрта закона да вјерске заједнице морају да буду регистроване у МУП-у. Она је то учинила 2000. године, из чега се намеће питање да ли би три велике религије, вијековима присутне у Црној Гори, биле проглашене за „млађе“ од најмлађе црквене творевине на Балкану – ЦПЦ.

Владика Амфилохије сматра да дух закона најбоље одражава захтјев да се цркве региструју у МУП-у, што доводи у питање и њихово досадашње постојање.

– Негира се, дакле, вјековни континуитет традиционалних цркава и вјерских заједница. Зато се буне и муслимани и римокатолици. Ови који стварају нову ЦГ покушавају да је правно организују тако што црква која постоји 1.700 година тек треба да добије своје постојање тим њиховим законом. На тај начин испада да њен почетак заправо почиње даном регистрације. То је основни про-

блем несрећног новог закона – каже митрополит црногорско-приморски.

Он сматра да творци нацрта закона о слободи вјероисповјести иду на то да практично униште цркву.

– То је уништење горе него у времену комунизма. Они хоће да укину цркву и створе неку државну религију. Зато форсирају тзв. Заједницу, која се одазива на име Црногорска црква. Она је сад за ове који граде нову државу темељ на којем треба градити слободу вјере у ЦГ. Природно је да се то не

лике религијске заједнице у Црној Гори.

– Добро је рекао поштовани Рифат Фејзић, реис Исламске заједнице у Црној Гори. Реис Фејзић се осјећа као колатерална штета наметнутог сукоба СПЦ и садашње државе. Он мисли на Исламску заједницу, а то исто, рекао бих, важи и за Католичку цркву – каже митрополит Амфилохије.

Дон Виктор Ганц, католички свјештеник, истиче да су за ту цркву неприхватљиве три битне ствари из нацрта.

– Први проблем је име тог закона. Нигдје се не помиње црква него заједница. Друга ствар је сама регистрација. Не може бити регистрација нечега што већ постоји стољећима на том простору. Коначно, трећи проблем је имовина. Како ће се та имовина евидентирати, ко ће да одлучује, чија је та имовина и зашто уопште тај став мора да буде у закону? – пита Ганц и додаје да правници треба да одлуче да ли ће поправљати овај или писати нови закон.

И Цемо Реџематовић, главни имам за Подгорицу и Никшић, сматра да је закон неприхватљив, почев од његовог назива до суштинских ствари.

– Назив закон о вјерским слободама и правима био би прихватљивији од овог. Друго, овај нацрт уопште не третира права муслимана из свакодневног живота попут халал исхране, хиџаба или вјеронауке у школама. Такође, знамо да је велики дио имовине одузет у вријеме СФРЈ, а да закон о реституцији још није донесен. Овим законом се спроводи још једна национализација вакуфске имовине, тако да је то у великом неслагању са принципима и стандардима ЕУ и са земљама у окружењу које су донијеле такав закон. Ово је изнуђен и потурен политички нацрт. Он не одговара потребама ниједне цркве – закључује Реџематовић.

У све три традиционалне вјерске заједнице, а посебно у СПЦ, како сазнајемо, спремају се за нови атак творца закона на њихову имовину, идентитет и вјековни континуитет.

С.К.

» ШТА ЈЕ СПОРНО: Драгутин Паповић

БЕНКОВАЦ

Град има 11.026 становника. Срба је 13,78%. Састоји се од 41 насеља: Бенковац, Бенковачко Село, Бјелина, Бругд, Брушка, Буковић, Булић, Добра Вода, Доње Биљане, Доње Церање, Доњи Карин, Доњи Кашиф, Доњи Лепури, Горње Биљане, Горње Церање, Ислам Грчки, Коларина, Корлат, Кожловац, Лисичић, Лишане Тинске, Медвиђа, Мирање, Надин, Перушић Бенковачки, Перушић Доњи, Подграђе, Подлуг, Поповићи, Пристег, Провић, Раштевић, Родаљице, Смилчић, Шопот, Тин, Вукшић, Заград и Запужане. Прије рата, у саставу су биле и данашње општине Лишане Островичке, Полача и Станковци.

ДРНИШ

Град Дрниш има 7.498 становника од тога 7,19% Срба. Насеља у којима су Срби већина: Житнић, Кричке, Тегљух, Биочић, Миочић, Кањане, Штиково, Баљци, Велушић, Бободол, Нос Калик, Насеља са значајним учешћем Срба: Мирловић Поље, Развође, Кадина Главница, Дрниш, Ружић, Богатић, Сиверић, Мосећ.

ОБРОВАЦ

Град Обровац има 4.323 становника од тога 31,44% Срба. На подручју града Обровца налази се 12 насеља (стање 2006.), то су: Билишане, Богатник, Голубић, Горњи Карин, Каштел Жегарски, Комазеци, Крупа, Крушево, Мушковци, Надвода, Обровац и Зеленград.

ЗА 0,2% СРБИМА ИЗМАКЛА ВЛАСТ У ЗАДАРСКОЈ ЖУПАНИЈИ

Плаћамо високу цијену необавјештености људи приликом пописа 2011.

Коментаришући резултате пописа из 2011. Године, Веселко Ђакић, секретар Српског народног вијећа у Задру, истакао је да је због необавјештености наших људи направљена немјерљива штета. Наиме, у оквиру Задарске жупаније од укупно 170.000 становника Срба има 4,8%. Само 340 становника недостајало је да српска заједница има жељених 5% који гарантују учешће у извршној власти.

– Кључно питање у попису било је у којој земљи проводите више времена. Велика грешка била је што наши људи нису били добро упућени, па се око 2.000 људи на попису изјаснило да углавном живе у Србији. На тај начин као стално мјесто боравка није уписана Задарска жупанија и због те грешке носили смо последице до 2021. године, а било нам је потребно само 340 становника да дођемо до 5%, чиме би стекли право на мјесто замјеника жупана и активно учешће у извршној власти, што би отворило и нека радна мјеста за наше људе. Штета је посебно изражена у Бенковцу, гдје је недостајало свега 120 људи да би дошли до 15% и права

на мјесто замјеника у градоначелника.

Ђакић је посебно описао живот у самом Задру, гдје се, по његовим ријечима, наш народ у потпуности асимилира и тако полако губи национални идентитет.

– Овдје живи око 2.500 Срба, али за било какву акцију нећете наћи више од 50 људи. Као и прије деведесетих и данас је велики број мјешовитих бракова. Мислим да у цијелом Задру немамо више од десеторо школске дјеце којима су оба родитеља православци. Наши свјештеници су млади, а само њих двојица имају седморо дјеце и управо они дају највећи потенцијал српској заједници.

Ђакић указује и на још једну специфичност:

– Црква ни прије рата није окупљала велики број вјерника, па је и данас углавном празна. Тек на веће светковине приликом доласка владике Фотија у Задру окупи се нешто већи број наших људи.

Реалност је да Срби немају гдје да се окупљају.

– Немамо ниједно културно-умјетничко друштво. Практично младе људе немамо чиме ни да привучемо. Потребан нам је простор у коме би се окупљали у већем броју и гдје би постојали услови за његовање српске културе. Дobar модел би био онакав какав имају Срби у Истри. У Задру имамо и примјер Италијана, којих нема више од 200, али захваљујући својој држави купили су простор и имају гдје да се окупљају и друже. Мислим да би нам у остварењу тог циља могла помоћи и наша матица Србија.

Т.ГОРОВИЋ

» ЗАКОН МАЛИХ БРОЈЕВА: Веселко Ђакић

ВЕЛИКЕ МУКЕ ОКО ИМОВИНЕ ПРОГНАНИХ СРБА

Многи прогнани Срби доживјели су шок, када сазнали да је њихова имовина уписана као власништво хрватске државе.

– Поднијела сам захтјев за поврат стана у Книну, међутим, добила сам одговор да на то немам право јер имам кућу на селу. Када сам затражила поправку девастиране куће рекли су ми да немам право на обнову, јер ми је стално мјесто боравка било пријављено на адреси стана. На крају немам ни кући ни стан – прича Мира Ђелебићанин. Међутим, то није све. По ријечима наше саговорнице, у пет српских села на подручју Бискупије, продата је земља прогнаних Срба аустријској компанији Кнауф:

– Од мајке на том подручју наслиједила сам земљу и нисам пристала на продају. Кнауф је изашао са тврдњом да сам ту земљу поклонила. Када сам отишла у општину Книн, на питање како је неко могао поклонити у моје име, покушали су да манипулишу тврдњама да је то урадила СПЦ. Сада водим судски спор. Међутим, многи наши људи доведени су пред свршен чин и пристали су да земљу дају у бесцјену – разочарано прича Мира.

Сенка Шаре нам је испричала да је и њена породична кућа изгорјела у запаљеном Косову селу само три дана након Олује. У насталом пожару страдала је и њена свекра.

– Кућа до данас није обновљена. Као подстанар живјела сам у Книну, а дјевер који је био пријављен на селу, од мене је добио сагласност да се кућа обнови. Захтјев за обнову је предат. Власти у Книну тврде да на селу нико од нас није живио, упркос чињеници да се дјевер никад није ни одјавио са те адресе. Предала сам и захтјев за стамбено збрињавање у Книну, али све мање вјерујем да ће се ријешити.

МУКЕ НЕЗАПОСЛЕНОСТ, НЕРИЈЕШЕНА ИМОВИНСКА ПИТАЊА, ЛОША ИНФРАСТРУКТУРА САМО

» МАНАСТИР КРУПА налази се код Обровца. Смјештен је подно Велебита, поред истоимене ријеке, недалеко од насеља Крупа. То је један од три историјска српска манастира у Далмацији, поред манастира Крке и Драговића. Саграђен је у вријеме краља Милутина, 1317. Предање каже да су му темеље поставили монаси из манастира Крупа на Врбасу. Први пут од утемељења обновљан је у вријеме цара Душана, 1345. године.

Борба за опстанак као судбина клета

Наредне године навршиће се 700 година од градње манастира Крупа, најстаријег православног здања у Далмацији. Од тог времена до данас много тога се промијенило. Срби су вијековима одолијевали моћним царевинама, бунама и ратовима, да би сада сви статистички параметри указивали да нашем народу овдје пријети нестанак. Бројке потврђују да је број наших људи драматично опао. У доминантно српским општинама двије трећине популације чине пензионери. Ријеч је о толико малим срединама гдје свака смрт или рађање доноси озбиљне статистичке промјене.

Неке ће звучати надреално, а некеме иронично, по ријечима саговорника Српског кола, Срби се данас у Хрватској највише могу похвалити добром безбједносном ситуацијом. У миру прослављају светковине и празнике, као и крсне славе, гдје су им, у мјешовитим срединама, комшије Хрвати редовни гости за породичном трпезом. Вода ће стићи до 2020.

ВОДА ЋЕ СТИЋИ ДО 2020.

Чак ни заострена реторика између високих функционера Србије и Хрватске, која се може чути последњих мјесеци, не ремети односе међу обичним људима, тврде српски представници у локалним самоуправама у Далмацији.

Оно око чега су потпуно сагласни је срамно лоша инфраструктура у XXI вијеку.

– Највећи број припадника српске мањине живи у околним селима: Плавно,

Стрмица, Полача, Голубић... гдје су цесте у катастрофалном стању, тако да се већина заселака може прићи само с теренским возилима или трактором. Прилазни макадамски путеви након киша напросто нису за саобраћај – каже Жељко Џебина, замјеник градоначелника Книна.

Он каже да Книн има лимитиран буџет, па се помену те цесте не могу насути пјеском, а камоли асфалтирати. Мука је и са водом гдје поједина српска села: Жагровић, Охестово, Љубач, Полача немају водовод, него воду из бунара, тако да се у сушном љетном периоду морају наручити цистерне с водом што додатно оперећује и онако скроман буџет Книна.

Никола Миловић Цоцо, замјеник градоначелника Скрадина, каже да је и тамо ситуација готово идентична.

– У три правца на која се наслањамо ништа није асфалтирано. На мојих стотину упита зашто је то тако, добио сам одговор да је на овом подручју превидљиво да се граде голф терени, аква парк, и још многи слични пројекти, па се чека да се поставе инсталације за струју, воду, телефоне. Тек онда је на реду асфалт.

ЗАХВАЛНОСТ ОПШТИНИ СТАРА ПАЗОВА

Предраг Бурза је рекао да се општина Ервеник налази како зна и умјеје за сваку цистијерну воде:

– Посредством Одбора за дијаспору у скупштини Србије обратили смо се за помоћ градоначелнику Београда Синиши Малом са жељом да нам помогне у набавци једног камиона цистијерне. Бурза је нагласио и блиске односе са председником општине Стара Пазова Ђорђем Радиновићем, који је у више наврата помогао ученицима Ервеника дозирањем уцбеника и потребним школским прибором и торбама.

КАКО ДО АМБУЛАНТЕ

На пружање саме здравствене заштите наши саговорници нису имали озбиљнијих примједби, али су као главни проблем навели питање транспорта. Са старачким домаћинством у растрканим селима у којима нема никаква редовних локалних полазака, подвиг је довести старе људе до амбуланте.

Миловић на врло сликовит начин описује и стање са водом:

– Имамо пет села у којима немамо воду, а рођени смо на ријеци Крки, која би, по мом мишљењу, могла да напоји сваку европску престоницу. План је да до 2020. све куће у ЕУ по стандарду морају да имају прикључке за воду. То није сјутра, али како да је сјутра ако се оствари.

ПОВРАТНИКА ВИШЕ НЕМА

Председник општине Ервеник Предраг Бурза наглашава да опстанак Срба не би био могућ да нема помоћи државе.

– Морамо рећи да захваљујући помоћи Хрватске општајемо. Као локална упра-

ва трудимо се да искористимо све мјере да се живот наших људи олакша. Захваљујући томе, по разним основама у прошлој години, сезонски смо запослили 33 људи.

По ријечима Станка Мијића замјеника градоначелника Обровца, чини се да је ту и најбоља инфраструктурна ситуација.

– Далеко је надмашено пријератно стање. Изградил смо више од 50 километара асфалтних путева унутар српских села, који воде у мале засеоке. У сваком селу организован је аутобуски превоз, који субвенционише град. У највећем селу Жегару изграђена је водоводна мрежа са 60 прикључака. Електрификација је спроведена у свим селима у којима живе наши грађани, осим засеока Чабрићи у Голубићу, које је у плану.

Па иако је, наизглед, овај град услован за живот нових повратника овдје нема, а ни у остатку Далмације.

– Ријетко да се неко врати. Основни разлог је немогућност запослења. Тај разлог наравно односи се на млађе људе. Међутим, није ми јасно зашто се не враћају наши старији грађани који су остварили пензије, а овдје су им куће обновљене и враћено је око 60 станова. Вјерујем да би са пензијама могли живјети и били би душевно задовољнији на својим огњиштима – пита се Мијић.

Од доласка нове власти све чешће се може чути да ће Хрватска укинути општине који економски нису одрживе. По том питању најугроженија је општина Цивљане, коју чини мање од 300

КНИН

Книн је од 1991. до 1995. године, током рата у Хрватској, био главни град Републике Српске Крајине. Према резултатима пописа из 2011. у граду живи 15.407 (од тога 3.551 Срба) становника, а у самом насељу 10.633 становника. Од предратне општине Книн формиране су нове: Бискупија, Кијево, Ервеник, Кистање и Цивљане.

КИСТАЊЕ

Општина има 3.481 становника, од чега Срби чине већину са 2.166. Хрвата има 1.282 углавном досељених из Јањева са Космета Општину чине насеља: Биовичино Село, Вариводе, Гошић, Ђеврске, Зечево, Ивошеви, Какањ, Кистање, Колашац, Крњеуве, Модрино Село, Нунић, Парчић, Смордеље.

БИСКУПИЈА

По попису становништва 2011. године, Бискупија има 1.699 становника (1452 Срба - 85,46%). Општину чине насеља: Бискупија, Врбник, Звјеринац, Марковац, Орлић, Рамљане, Риђане и Уздоље.

ЕРВЕНИК

По попису из 2011. године, општина Ервеник има 1.105 становника, распоређених у пет насеља: Ервеник - 287, Макро Поље - 227, Отон - 164, Пађене - 175 и Радучић - 252. Већину чине Срби (97,19%)

ДИО ПРОБЛЕМА НАШИХ СУНАРОДНИКА

УЧЕЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И ЋИРИЛИЦЕ

У срединама гдје Срби чине трећину становништва имају право на учење свог језика и вјеронауке.

– Када говоримо о образовању, оно је задовољавајуће. Сва дјеца из околних насеља имају организован превоз до школе и назад – каже Жељко Цепина.

У Книну, у коме се образују и дјеца из околних српских општина, настава се одвија по *Моделу Ц*, што значи да се по одабираним родитеља његује српски језик, култура и вјеронаука. Настава се изводи пет сати недељно, и то по један час: српског језика, ликовне културе, музичке културе и два сата вјеронауке.

» Жељко Цепина, Станко Мијић и Предраг Бурза

РЕЉИЋ И ВУКМИРОВИЋ НИСУ ОДГОВОРИЛИ

Да бисмо нашим читаоцима предочили што комплетнију слику стања у Далмацији упутили смо више позива и мејлова начелнику општине Кистање Горану Рељићу, као и начелнику Бискупије Огњену Вукмировићу. Нажалост, до закључења броја упркос њиховим усменим обећањима нисмо добили никакав одговор.

становника, а састоји се од два села: Цивљане и Цетина. Замјеник начелника ове општине Симо Баришић сматра да евентуално доношење овакве одлуке није усмјерено против српског народа.

– О томе се и раније причало. Истина, и сада се помиње реформа локалне самоуправе, која би због рационализације трошкова подразумевала смањивање броја општина и градова. Ако се укину општине стагнација је неминовна и постоји бојазан

мањине општина, градова и жупанија, и за коју саговорници Српског кола тврде да је јединствена. Међутим, кад је у питању политичко страначко организовање и борба за улазак у власт на свим нивоима, ту Србе изгледа не може нико ујединити.

– Срби обавезно излазе поред водеће српске странке (СДСС), са још најмање три листе. Тако умјесто да будемо најјача политичка групација у Граду, ми смо увијек друга по снази, јер 40% наших гласова се распршти и постају безначајни. Тако није само у Обровцу, већ у свакој општини, Граду и Жупанији гдје живе Срби – описује Станко Мијић.

СВАКОМЕ БОГ ДАЈЕ ШАНСУ

Ипак, наши саговорници, иако на поједина питања одговарају са пуно опреза и латентне зебње, не губе наду да ће можда једном, ипак, доћи бољи дани.

У сталној рачуници, која у свакој децимали може донијети промјену положаја српске заједнице, можда је најсвеобухватнију поруку свим Србима из Далмације расути по свијету упутио Предраг Бурза:

– Свакоме на кугли земаљској Бог даје шансу. Нама је природа даровала смиље. Са једног засађеног хектара, по посљедњим откупним цијенама сирове материје, може се зарадити око 23.000 евра на годишњем нивоу, што није мало. Позивамо све наше земљацима да се врате својим кућама, на своју земљу, не туђу, и коректно живе од свог рада. А ми смо ту да помогнемо свакоме ко нам се обрати.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

ВЛАДИКА ФОТИЈЕ ГОВОРИ О ЦРКВЕНОЈ КУЛТУРИ И ИСКУШЕЊИМА ВЈЕРНИКА ДАЛМАТИНСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Сви Срби морају да буду брига матице Србије

У разговору за *Српско коло* његово преосвештенство епископ далматински Фотије објашњава специфичности своје епархије, која данас броји тек четвртину вјерника у односу на 1991. годину. Мада се Срби на овом простору суочавају са бројним проблемима, владика Фотије као највећи проблем апострофира лошу економску ситуацију.

– По посљедњем попису од 2011. године на простору далматинске Епархије живи између 25 и 30 хиљада православних Срба. Много више наших људи има хрватске документе, али они не живе константно овдје, већ најчешће долазе родбини и својим кућама у току љета.

● Колики је тај број у односу на период почетка деведесетих прошлог вијека?

– Прије рата је било другачије. По нашим сазнањима, до 1991. године на простору Далмације је живјело између 100 и 120 хиљада православних Срба. Неки од њих су се изјашњавали као Југословени, али су по нацији били Срби. Дакле, ако резимирамо, данас у Далмацији живи мање од једне трећине предратног становништва и то, нажалост, већином стари људи, који су у пензији. Ми свакако нисмо задовољни овом статистиком и желимо и молимо се Богу да се она промијени, како би се наш народ у што већем броју вратио на дивне и благословене просторе Далматинске епархије.

● Колико Срба се вратило у своје домове и који су њихови основни проблеми?

– Нажалост, масовнији повратак је стао око 2003. године. Сада се често о повратку говори са жалом и као о нечему нестварном или сувише оптимистичном. Сам тај психолошки став је по себи велики проблем. Наравно, постоје и друге препреке на путу повратка, а то су реални политички и економски проблеми.

Данас су, рекао бих, доминантнији управо економски. Ту спадају неријешена имовинска питања, заузети станови, необновљене куће, као и слабо развијена економија на просторима од тзв. посебне државне бриге. Покретање економије неминовно би подстакло повратак, па би на том пољу требало нешто чинити док је вријеме. Другачије нам не остаје ништа друго него да се топимо и нестајемо као Гренланд усљед климатских промена.

● Да ли су наши људи црквени?

– Колико смо црквени о томе би се могло дуго и широко говорити. Нисмо довољно. Док не достигнемо то да из сваке породице и из сваке куће бар по неко недељом и празником буде на богослужењу, не можемо бити задовољни. То је просто

ДУХОВНИ ПОДСТРЕК

● Колико је прошлогодишња посјета патријарха Иринеја утицала на православни живот у Далмацији?

– Хвала Богу, патријархова посјета је веома образовала све православне Србе у Далмацији и све људе добре воље. Повод за патријархову посјету је била прослава 400 година Богословије у манастиру Крки и стогодишњица од упокојења великог владике далматинског Никодима Милаша. Патријархова посјета на Преображење у Крки је била величанствена, уз присуство великог броја архијереја СПЦ и угледних људи из свијета политике и културе из свих земаља у региону. То је заиста био духовни, просвјетни и национални догађај, као и подстрек за нас да опстанемо на овим мучничким и распетим просторима.

У највеће наше проблеме

спадају неријешена

имовинска питања, заузети

станови, необновљене куће...

ствар црквене културе. Ми Срби смо ову културу, нажалост, изгубили и потиснули у вријеме комунизма. У том периоду су, као што је познато, многи људи своје иконе крсних слава замјенили сликама револуционара, а цркву партијом. Данас се, хвала Богу, највећи број нашег народа вратио цркви, али још није стекао потпуно црквеност какву би требало да има.

● У којој мјери дјеца иду на вјеронауку и уче ћирилицу?

– Трудимо се и боримо да у свим мјестима гдје има довољан број православне дјеце, држимо вјеронауку. У оквиру тих часова дјеца уче и ћирилицу, јер је она неодвојива од православља. Због тога нам је и био болан донедавна прогон ћирилице. Надамо се да ће то стати, јер прогон једног писма је нешто неспојиво са позитивним тековинама демократског друштва.

● Да ли Срби могу обилежити страстишта?

– Нама је овдје све подвиг, па и то. Наши људи, хвала Богу, у великом броју долазе на „далматинске саборе“ у току љета. Понекад се на те црквене празнике сабере више људи него прије рата, али тако буде само у току љета. Ми смо Богу благодарни што та традиција живи, јер таква сабрања показују да људи воле свој родни крај, своју вјеру и своје обичаје. То је добар темељ за будућност, јер је израз љубави. Без љубави ниједан проблем није могуће ријешити, па ни проблем Срба у Далмацији.

● Како се на Србе у Хрватској одражава тренутни затегнут однос Загреба и Београда?

– Па, пазите, политика има утицаја на све, па и на конкретан живот наших Срба повратника и цркве. Црква мора бити изван дневне политике. Са друге стране, не можемо бити незаинтересовани у ком правцу иде политика и какве ће посљедице она оставити на наше људе и вјернике. Срби и Хрвати су знали и знају да живе заједно и државници би требали да се враћају том позитивном искуству. За нас Србе је веома битно да смо под сталном бригом наше матичне државе Србије, јер ће се онда лако пронаћи теме за разговор и са Загребом, бар што се тиче наше српске заједнице. Другачије, све може постати теорија и апстракција, без реалне везе са животом Срба на овим просторима и њиховим конкретним проблемима. Ми Срби своју етику црпимо

ПОКРШТАВАЊЕ

О покрштавању је тешко говорити. У већем броју га свакако нема. Могуће да га је било више у току рата. То питање је повезано са слободом: ако су људи слободни, они ће слободно изражавати и чувати своју вјеру. Црква је дужна у овом смислу дати свој велики допринос, јер је наша мисија између осталог и очување православља, које је вијековима присутно у Далмацији.

из православља и увијек уважавамо реалност државе у којој живимо, али очекујемо да и она уважава нас.

● Какав је однос са римокатоличком црквом?

– Приликом патријархове посјете на Преображење 2015. године посетили смо надбискупа Пуљића у Задру, као и надбискупа Баришића у Сплиту. Те контакте одржавамо и сада у мјери колико је то могуће и колико то наше црквено предање дозвољава. Трудимо се, дакле, да се у том односу са већинском римокатоличком црквом држимо јеванђелских начела и принципа, који нас уче да имамо љубави према свима, а да при томе не намењемо своје искуство вјере другима.

● Да ли је имовина и културна баштина СПЦ у Далмацији заштићена?

– И ово је једно осјетљиво и тешко питање. Оно културно благо које се тренутно налази у нашим црквама и манастирима покушавамо заштитити. У том послу нам, поред надлежних хрватских институција, много помаже Завод за заштиту споменика из Новог Сада. До сада се на овом пољу, хвала Богу, доста учинило. Постоји, међутим, један дио културног блага који је у току рата нестао и ми га потражујемо, али за сада без много конкретних резултата. Треће би било оно културно благо које је у рату изнесено у Србију и тренутно се највећим дијелом чува у Музеју СПЦ у Београду. Оно би требало бити враћено када се за то стекну услови, како безбједносно, тако и политички, о којима смо претходно већ говорили.

● Да ли организација која себе назива Хрватска православна црква (ХПЦ) угрожава СПЦ?

– Ми смо о овом феномену већ писали у своје вријеме председнику Р. Хрватске г. Јосиповићу, као и другим државним институцијама. Сматрамо да је у наше вријеме прокламоване европске демократије неприхватљиво оживљавање организација из злогласног периода НДХ, чији је програм био и јесте негација свега другог и другачијег, сходно фашистичкој и усташкој теорији „тла и крви“. Надамо се да овакве организације немају будућности у Хрватској. Оне заговарају антивриједности, како духовне, тако и националне, јер таму проглашавају свјетошћу, а лаж истином.

● Да ли сте задовољни подршком из Београда?

– Сви Срби у региону треба да буду брига матичне државе Србије и Београда. То није само уставна обавеза него и људска и патриотска. Помоћ, хвала Богу, постоји, али би се она свакако могла проширити. На наше црквене прославе често долазе представници Амбасаде Србије из Загреба, као и људи из Канцеларије за вјере из Београда, јер са њима најчешће и контактирамо. Поред тога, имамо контакте и са избјегличким удружењима Срба из Хрватске, пошто они долазе својим кућама овдје и знају наше реалне проблеме. Сви смо, дакле, одговорни једни за друге и само заједничком бригом можемо нешто постићи и допринијети истинском бољитку и напретку нашег народа и СПЦ у Далмацији.

Т. ЂОРОВИЋ

74 ГОДИНЕ ОД ПОКОЉА НАД СРБИМА У СЕЛИМА ДРАКУЛИЋИ, МОТИКЕ И ШАРГОВАЦ

7. 2. 2016. У Спомен-храму Светог великомученика Георгија у Дракулићу служена је литургија поводом обиљежавања 74 године од усташког покоља у овом бањалучком насељу, као и оближњим мјестима Мотике, Шарговац и руднику Раковац више од 2.300 Срба, међу којима 551 дијете. Након литургије, служен је парастос код спомен костурнице којем су присуствовали министар рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске Миленко Савановић, министар правде Антон Касиповић, члан Председништва БиХ из Републике Српске Младен Иванић, директор Републичког секретаријата за веру Драган Давидовић, посланици у Народној скупштини Српске, представници града Бањалука, представници невладиних организација проистеклих из одбрамбено-отаџбинског рата, Трећег пјешадијског пука Републике Српске Оружаних снага БиХ, те потомци жртава усташког покоља. Усташке снаге су под командом над поручника Јосипа Мишлова и фра Вјекослава Филиповића уз помоћ бањалучких усташа убијале Србе без иједног испалењеног метка - сјекирама, ножевима и крмповима. У документима чак и оним из усташких извора, наведено је да је злочин у овим бањалучким насељима био највећи покољ почињен за само један дан - 7. фебруара 1942 године.

8. 2. 2016. Служењем парастоса, у Основној школи *Ђура Јакшић* у бањалучком насељу Шарговац обиљежене су 74 године од злочина над 52 ученика ове школе које су на звјерски начин убиле усташе 7. фебруара 1942 године. Парастосу и пригодном рециталу који су припремили ученици школе, присуствовали су и председник Народне скупштине Републике Српске Недељко Чубриловић, министри у Влади Српске Дане Малешевић и Миленко Савановић и припадници Трећег пјешадијског /РС/ пука Оружаних снага БиХ председник Републичке организације породица заробљених, погинулих бораца и несталих цивила Недељко Митровић, председник Удружења грађана *Јадовно 1941*. Душан Ј. Басташић, књижевник Тихомир Левајац, председник српског *Сабрања Баштионик* Предраг Адамовић, директор бањалучке гимназије Зоран Пејашиновић и мноштво грађана Бање Луке и околних мјеста.

СРНА

74 ГОДИНЕ ОД УСТАШКОГ ПОКОЉА У СЕЛИМА ПОТКОЗАРЈЕ И ПИСКАВИЦА

12. 2. 2016. У храму Покрова Пресвете Богородице у Поткозарју, поред Бањалуке, служени су литургија и парастос поводом 74 године од страдања 562 српска цивила, међу којима 77-оро дјеце, са подручја села Поткозарје (некадашњи назив Ивањска) и Пискавица. Овај монструозни злочин извршили су два наврата - 5 и 12. фебруара 1942. године домаће усташе из села Ивањска појачане домобранским и њемачким војним јединицама. На најбруталнији начин поклано је више стотина српских цивила, али се о овом злочину до данас није писало и скоро да му је затр свак траг. Обиљежавању дана страдања Срба Поткозарја и Пискавице 1942. године присуствовали су министри Миленко Савановић, Петар Ђокић, Зоран Тегелтија, Драган Лукач, народни посланици, те представници града Бањалука и многобројни мјештани.

НЕ ЗАБОРАВИМО ЖРТВЕ ИЗ МЕКИЊАРА

15. 2. 2016. У Селу Мекињар, Подлапача, код Удбине у Лици, 15. фебруара 1943. године усташе су поклале и спалиле у кућама и шталама 32 Срба, углавном жена са дјецом и старце. Црква Св. великомученика Георгија (1749. г.) у Мекињару спаљена је у Другом свјетском рату. Село је спаљено до темеља а и многе жртве бачене су у ватру. Осам дана касније, 23. 2. 1943, спаљено је и село Крбава. Том приликом убијено је 20 лица, махом старијих људи, од којих је већина спаљена у кући да се ни лешеве нису могли пронаћи. Почетком те године усташе су нанијеле и већи број жртава селу Средња Гора.

НА ПОДРУЧЈЕ НЕКАДАШЊЕГ УСТАШКОГ ЛОГОРА СЛАНА ПРВИ ПУТ САМ ДОШАО 2006. ГОДИНЕ

И Слана је Јадовно

ПИШЕ: ДУШАН Ј. БАСТАШИЋ
ПРЕДСЈЕДИК УГ ЈАДОВНО 1941.

Као и тада 1941, и онда је на Слани пржило сунце. Рекао би наш народ „гори земља”. Али овдје нема земље, Слана је сами камен. Једини живот који се ту одржава је биљка зелених назубљених листова отровног садржаја. Камен на Слани је оштрих ивица. По њему је и обуеном тешко ходати. Још увијек су видљиви остаци камених усташких настамби и стражарских грудобрана. Заточеници су у тешко замисливим условима голим рукама каменом у камену градили те објекте и цесту која води „од никуда никуд”, а која се још увијек добро види. Ноћу су се смрзавали под импровизованим надстрешницама.

Прочитао сам све што ми је било доступно, а везано за Слану. Сјетио сам се преживјелог Јеврејина, који је свједочио како је усташа наредио двојици да легну и прије пуцања у главу викао: „Хајде, реците 'иже јеси... иже јеси...' И оног стријељања од стране још невиних младих усташа, када су рањени мученици јаукали молећи православне молитве. И преживјелог Даруварчанина Јоже Балажа, који је у бараца нашао урежано у греди: „Поповић, Попара... Грубишно Поље.” И оног усташе који је на суђењу рекао да је међу око 1.300 православаца, који су у року пар дана одвезени бродом на обалу и поклани у оближњим јамама, било највише Грубишнопољаца и Пакрачана. И оног другог који је свједочио како је дјечак пред клање запомагао: „Жандаре, немој ме клати...” И онога који је свједочио о убијеној мајци са дјететом, чија глава стрши из мајчиног трбуха у коме му је тијело жицом ушивено.

На Слани су још увијек видљиви дугачки ровови у којима су Талијани септембра 1941. затрпали пепео ексхумираних па спаљених, плитко закопаних лешева. Евидентирали су и број лешева: 407 мушкараца, 293 жене и 91 дијете до 15 година старости. Неко се добро побринуо да се Јадовно и Слана ријетко помињу. Ово очито прикривање самог локалитета усташког злочина, и његовог карактера има свој континуитет. Народ острва Пага је сакупљеним средствима 7. септембра 1975. године на једној литици на прилазу плажи Суха (Пашка Слана) подигао спомен-обиљежје на којем пише: „Слава жртвама фа-

САВЕЗ БОРАЦА НИЈЕ МОГАО ДА ПОДИГНЕ СПОМЕНИК

Од 1947. до 1966. године, у организацији Савеза бораца Пага, полагаани су вијенци на прекопане гробнице на Фурнажи, изнад Малина, и покретане акције прикупљања финансијских средстава за подизање споменика на овом мјесту злочина. Анте Земљар је у својој књизи *Харон и судбине* (стр. 25) забиљежио да је акцију за подизање споменика водила организација Савеза бораца и да су почетни резултати били добри. „На жалост, наставља Земљар, она је из више разлога престала а једна од тих је новчана немоћ пашке комуна да се ухвати у коштац са овом замисли која изискује и одговарајућа стручна и обилна финансијска ангажирања. У ову сврху били смо се обратили и широј јавности, али је и овај потез већ у почетку замро због мршаваг одазивања. Под новим руководством удружења бораца, којег је водио Никола Бистричић, остало се при закључку да се за сада не полази на велики монумент, него да се ово широко камено подручје барем скромно обиљежи једним написом на урвинској надморској стијени у Сухој, на почетку логора Слана.”

шизма 1941. године, концем свиђа основан је овдје логор смрти Слана. У страшном трајању у непуну три мјесеца тисуће недужних људи: Срба, Јевреја, Хрвата и других нашла је смрт у канџама фашистичких звијери на копну и у мору. Смрт фашизму, слобода народу! Поводом 30. годишњице побједе над фашизмом и ослобођења земље НАРОД ОТОКА ПАГА 7. РУЈНА 1975. ГОДИНЕ.” Ни ријечи, дакле, да су то учинили усташки злочинци...

У својој књизи, *Харон и судбине 1988*, Земљар је још записао: „Од стране Опћинског одбора Паг за обиљежавање спомен-подручја Слана наручена је изградбена документација, која ће захватити читаво подручје бивших логора и гробова. У 1988. години већ се пројектира изградња цесте која ће од села Метајне водити према Сла-

Нова, трећа по реду, спомен-плоча коју смо поставили на истом мјесту није опстала ни три дана. Уништена је и бачена у море.

ни. Она ће ићи паралелно са цестом коју су градили логораша тако да се ову остави недирнуту као монумент времена.” Не само да поред постављене плоче (1975. године) није више ништа урађено на иначе регистрованој Спомен-подручју Слана, него је и та једна плоча уништена у протеклом рату.

Почетком 2010. године покренули смо иницијативу за обнову Спомен-плоче. Добили смо сагласност Министарства културе Хрватске да се постави „реплика” плоче, на истој локацији, истих димензија и истог садржаја. Садржај текста на плочи сам нашао у Земљаревој књизи, коју је узгред било јако тешко наћи.

Градоначелник Новаље, на чијем се подручју налази Слана, противио се садржају текста на плочи, обрађујући то „реториком која није сукладна данашњици”, и тражећи да му дефинишемо колико је то „тисуће недужних људи”. Како ми рекоше суорганизатори, касније се сложио.

Слику плоченашао сам у једва прикупљеном фелтону Пакао у каменој пустињи из 1985. године. Наћи мјесто гдје се налазила плоча било је много теже. Нико није знао... Уз Божју помоћ, 15. Јуна 2010, након вишечасовног лутања и пред сам одлазак са Слане указало се мјесто. У самој ували, чучнуо сам уз море да се на оној врћини умијем. Дуго сам размишљао да ли ћу учинити светогрђе, умивајући се водом која је на том мјесту прогутала толике жртве. И ту сам опет упитао: „Мили моји да ли сте ту...?” И умио сам се, јер та вода кости мојих дједава умива. Знате, када заплачете у мору, не знате колико сте суза пролили. Прешао сам погледом са мора на стијење и одмах примје-

тио остатке потпорња који су носили плочу.

Савјетовали су нам да плочу поставимо онога дана када ће бити и откривена. Тако је и урађено.

У суботу 26. јуна 2010. положили смо вијенац у плаву гробницу Пашког канала и помолили се за душе погубљених. Кажу историчари да је више жртава побијено у мору око пашког рта Св. Криштофора него на самој Фурнажи и подручју логора Слана.

Под обновљену Спомен-плочу у ували Слана положени су вијенци. Служен је Парастос, први пут након љета 1941. Никада од тада толико људи није боравило у овој каменој пустињи.

Са сином Луком положио сам вијенац његовом прадеду чије име носи. И Милан, мој други дјед и стриц Стеван, тада осамнаестогодишњак убијени су уз још 483 Грубишнопољаца, на стратишту Јадовно.

И Слана је Јадовно. Није било суза. Тај дан је био празник. Ми потомци јадовинских жртава, са нашим пријатељима заједнички смо молили Бога да подари мирно мјесто душама наших предака.

Три недеље касније, јавили су ми да плоче више нема. Ништа чудно, то је ствар континуитета. Боли, али бол је наш сабрат. Већ генерацијама. Ђавољи војници су скрнавешти знамење истине вјероватно газили и вијенце заливане воском суботњих свијећа.

Починиоци никада нису пронађени а локална власт се није одлучила да плочу обнови. Нова, трећа по реду, Спомен-плоча коју смо поставили на истом мјесту није опстала ни три дана. Уништена је и бачена у море.

До данас, спомен-плоча, четврта по реду, није постављена. Писали смо и председници Хрватске, надајући се да ће својим ауторитетом, са позиције на којој се налази, уредити да се плоча поново постави. Али није.

Часни крст смо на Слану изнијели крајем јуна прошле године. Поставили смо га на узвисини изнад мјеста некадашњег логора за Србе. Да ли је Крст још увијек тамо? Не зна се.

Пјешке је до тамо тешко доћи. Исто као и наћи човјека добре воље да уз новчану накнаду превезе путника на мјерника на Слану. Затирање истине је узалудан посао. Што дуже се истина покушава сакрити, то ће већа бити срамота оних који то чине.

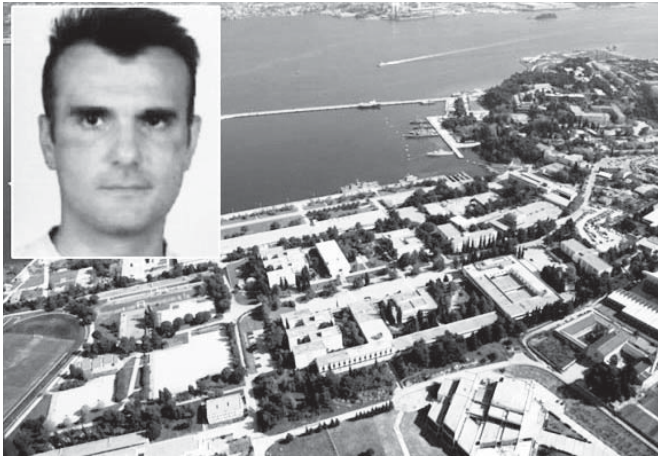
ТОМИСЛАВ ДУИЋ, ЗЛОГЛАСНИ ЗАПОВЈЕДНИК ВОЈНО-ИСТРАЖНОГ ЦЕНТРА, ЛИШЕН СЛОБОДЕ

Ухапшен монструм из Лоре

У Сплиту је ухапшен Томислав Дуић (47), осуђен на осмогодишњу казну затвора због злочина почињених у Лори 1992. године над српским цивилима. Дуић је био у бјекству пуних петнаест година, а полиција га је сачекала испред његовог стана у Јеретовој улици и спровела у затвор на Билицама на издржавање казне.

За вријеме ратова на овим просторима Дуић је био заповједник Војно-истражног центра у Лори, а судило му се због мучења и убиства цивила у Лори, у предметима који су познати као случај *Лора 1 и 2*. Дуићеве име помиње се у оба предмета, па је у току и ново суђење, а на оптужничкој клупи наћи ће се и многи који су већ осуђени због злочина у сплитском затвору. У процесу *Лора 2*, који је у септембру прошле године почео на Жупанијском суду у Сплиту, оптужница га терети за злостављање затвореника од којих су Бојан Весовић, Душан Јелић и Владе Савић убијени. Њихова тијела су после рата ексхумирана на подручју Ливна. Међу доказима су и записници са испитивања тридесетак свједока у Србији, Црној Гори и БиХ.

– Ова вијест је охрабрила све бивше затворенике Лоре, а има нас око 60, који већ више од 20 година чекамо на истину и правду онога што се тамо догађало, спремно очекујући и суђење гдје ћемо сви пред сплитским судом посвједочити о голготи коју смо тамо преживјели за вријеме док је управник био злогласни Дуић – каже Вукан Ковач, председник Удружења

„ПУЦА” ТВРЂАВА РАТНИХ ЗЛОЧИНА

Хапшење Томислава Дуића, команданта по злу чувеног логора *Лора* код Сплита који је од јануара 1992. до августа 1997. године био најмонструозније мучилиште затвореника, међу којима су били и црногорски резервисти, припадници ЈНА из Никшића и Шавника, мирно је примљен међу бившим саборцима 12 убијених, (један се води као нестао) и њиховим фамилијама. Радан Николић, председник Удружења бораца ратова од 1990. Црне Горе, каже да је правда врашки спора, али и достижна. – Видјећемо како ће се даље ствари одвијати и хоће ли Хрватска смоћи снаге да докаже кривицу Дуића под чијим мандатом су његови изабраници до рамена окрвавили руке. Истрага о *Лори* никада није мрднула с мјеста и ово је прилика да се коначно крене – каже Николић.

– Лора као тврђава ратних злочина коначно је почела да пуца. Јавност је знала да Томислав Дуић није мрдао из Хрватске и само је било питање времена када ће бити ухапшен. *Лора* је имала статус сабирног центра у коме нису регистровани многи затвореници или је документација о њима накнадно уништена, а било је и случајева мијењања идентитета убијених. Поступак са ухапшеним био је координиран из хрватског државног врха – сматра Радан Николић.

– Зид ћутања о *Лори* почео је да се руши захваљујући извјештајима специјалних изасланика УН, Међународног црвеног крста, али и писаних свједочења бившег заточеника Драга Боснића, по националности Хрвата, који је некадашњој Државној комисији за размјену саопштио стравичну причу о страдањима црногорских резервиста.

логораша регије Требиње, и сам бивши заточеник *Лоре*.

Он истиче да је смијешно коментарисати како је Дуић уствари ухапшен на кућном прагу као и чињеницу да се толико дуго „сакривао”. То је увијек код бивших логораша изазивало сумњичавост, поготову јер још од раније имају допис хрватског правосудја које их обавјештава да се случај *Лора 2* неће неће оставити док Дуић не буде ухапшен.

Нажалост, оптужница ни овога пута не обухвата *Лору* у току цијелог њеног трајања као логора смрти и мучења, све до 1997. године, већ само од априла до августа 1992, тако да није обухваћено најмонструозније дјело Дуића и његових сарадника, такозвану никшићко-шавничку групу, њих 11 страдалника.

Средином прошле године ухапшен је и Емилио Бунгур, који је такође осуђен због злочина у Лори и који је дуго времена био у бекству. После његовог хапшења Дуић је био једини из случаја *Лора*, који је био недоступан хрватском правосудју.

Ново суђење за *Лору*, за мучења и убиства ратних заробљеника, води се на сплитском суду, уз много процедуралних одлагања. Оптужница је подигнута прије седам година, а прије четири године Врховни суд је одобрио расправу, иако је Дуић био у бјекству.

Према подацима Документационо-информационог центра *Веритас*, кроз злогласни сплитски логор *Лора* прошло је више од 1.500 Срба.

Хрватски специјалци на слободи: Дрљо и Крајина ослобођени оптужнице за злочин у селу Грубори

Бивши припадници хрватске специјалне полиције Фрањо Дрљо и Божо Крајина данас су поново на суду у Загребу ослобођени оптужбе за ратни злочин у селу Грубори код Книна, након акције *Олуја*.

Ново суђење водио је судија Иван Турудић, а Судско вијеће загребачког Жупанијског суда закључило је да нема довољно доказа за злочине који им се стављају на терет.

Поновљено суђење бившим припадницима Антитерористичке јединице Лучко почело је средином фебруара, пошто је Врховни суд прихватио жалбу на ранију ослобађајућу пресуду загребачког суда уз јуна 2014. Оптужени Фрањо Дрљо и Божо Крајина на почетку поновљеног поступка поново су одбацили оптужбе за убиство шесторо старијих цивила српске националности у селу Грубори код Книна после војно-полицијске акције *Олуја* августа 1995.

У првом поступку они су због недостатка доказа били ослобођени оптужбе.

Прво суђење трајало је више од двије и по године, а током поступка испитано је око 70 свједока, међу којима и генерали Младен Маркач и Иван Чермак, који су у Хагу ослобођени кривице за ратни злочин током и послје *Олује*.

Оптужница терети Дрљо за непосредно чињење злочина као и за неспречавање подређених у убијању цивила и па-

70
свједока је испитано у процесу који је трајао двије и по године, а међу њима су били и хрватски генерали Младен Маркач и Иван Чермак

љењу њихових кућа, а Крајину по командној одговорности.

У случају Грубори био је оптужен и Игор Бенета, чије је тијело 2011. г. пронађено објешено у шуми на подручју Задра. У дијелу јавности нагађало се да је био убијен, иако је унутрашњом контролом полиција утврдила да је ријеч о самоубиству.

Сумњу да да је Бенета убијен изразио је и један од бивших заповједника специјалне полиције Жељко Сачић.

Оптужница за злочин у Груборима подигнута је крајем 2010. г. и терети бивше специјалце да су 25. августа 1995. убили шесторо српских цивила, у вријеме када је група специјалца осигуровала пут Воје слободе, којим је након *Олује* у Сплит ишао хрватски државни врх на челу са тадашњим председником Туђманом.

НОВОСТИ

ЛИНТА: СРАМНА ПРЕСУДА ХРВАТСКОГ ПРАВОСУЂА

Председник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта оцјењује срамном пресуду судског вијећа загребачког Жупанијског суда којом су бивши припадници хрватске специјалне полиције Фрањо Дрљо и Божо Крајина ослобођени оптужбе за убијство шест старијих српских цивила у селу Грубори код Книна крајем августа 1995. године. Ово је једна од стотина пресуда хрватских судова које потврђују тезу да хрватско правосудје штити налогодавце и починиоце злочина против српских цивила и заробљеника. На тај начин хрватско правосудје настоји да доприне, заједно са хрватским политичарима, очувању мита о тзв. Домовинском рату у коме се Срби тобоже били агресори и злочинци а Хрвати ослободиоци и жртве. Линта апелује на европског комесара за правосудје Веру Јурову да затражи од Владе Хрватске да испуни своје међународно преузете обавезе који се односе за кажњавање починиоца злочина над српским цивилима и заробљеницима. Хрватска је једина чланица Европске уније у којој се штите ратни злочинци чиме се шаље лоша порука свима који се залажу за односе међусобног поштовања и помирење међу народима који живе на простору бивше Југославије. Поред тога, Хрватска постаје негативан примјер свима у Европи који би своје погрешне политичке циљеве о етничким чистим државама хјели да остварују ратом, насиљем и убиствима недужних људи.

СЈЕЋАЊЕ НА ЖРТВЕ ИЗ БИЛАЈСКЕ УЛИЦЕ

15. 2. 2016. Ово је дан, када се, осим жртава из Мекињара, сјећамо и групе госпићких Срба, који су објешени 1945. године. Наше је да ни једно страстиште и злочин не заборавимо, без обзира на број жртава. Покушали смо пронаћи нешто више о поменутом злочину. У књизи *Котар Госпић и котар Перушић у ардноослободилачком рату 1941–1945* у издању ХАК из 1989. наводи се следеће:

„Групу од 10 ухапшених грађана Госпића српске националности усташе су објесиле у ноћи 15. фебруара 1945. године на телеграфске и електричне ступове у Билајској улици. У овој скупини објешени су: Софија и Недјелка Теслић – кћери (Николине) из Госпића, Јово Бањеглав из Билајске улице, Дмитар Обрадовић из Госпића, Кока Кекић из Госпића, Тихомир Оклобџија, официр више Југославенске војске из Доњег Лапца, Васо Обрадовић из Госпића, Раде Ђупурдија, официр бивше Југославенске војске, Душан Почуча из Госпића и Илија Почуча из Госпића.”

ЗЛОЧИН У ЈАЊОЈ ГОРИ

27. 2. 2016. Поводом злочина у мјесту Јања Гора, код Плашког, који се десио 27. фебруара 1945. године, када су усташе масакрирале 25 српских сељака. Од Плашчана сазнајемо да је покољ извршила злогласна усташка бојна Браце Томљеновића приликом покушаја опкољавања Плашког. У наступању усташких снага према Плашком усташе су улазиле у куће које су им се нашле на правцу дјеловања и поклале све оне које су затекли у кућама. У кући Марије Јоветић заклали су и шестомјесечно дјете у колијевци, Милку Јоветић, док је у кући једино преживио четворогодишњи Милан Јоветић, који се сакрио под кревет када су усташе упале у кућу и започеле убијање.

СРНА

СТАРИ БРОД: ГОДИШЊИ ПОМЕН ЗА 6.000 СРБА КОЈЕ СУ ПОБИЛЕ УСТАШЕ

22. 3. 2016. У Старом Броду код Вишеграда, у уторак 22. марта биће одржан помен поводом 74 године од злочина над 6.000 Срба које су у прољеће 1942. године убили усташе.

Свјештеник Драган Вукотић рекао је *Срни* да су почеле припреме за ово обиљежавање и истакао да се на тај злочин не смије заборавити и да о њему треба говорити млађим нараштајима. Он је навео да ће годишњи помен и света литургија бити служени у Спомен-капели.

Усташке јединице, предвођене Јуром Францетићем, покренуле су у прољеће 1942. године офанзиву са намјером да протјерају и побију српско становништво из источног дијела БиХ. Током ове офанзиве, усташе су мучки убиле 6.000 Срба са подручја Сарајева, Сокоца, Олова, Кладња, Рогатице, Хан Пијеска и Вишеграда, који су покушали да пређу ријеку Дрину и потраже спас у Србији.

Изградња Спомен-капеле у Старом Броду, посвећене српским жртвама страдалим у прољеће 1942. године, почела је 2007. године уз благослов његовог високопреосвештенства митрополита дабробосанског Николаја.

СРНА

НЕУМ, ГОРЊЕ ХРАСНО: ДА КОСТИ МУЧЕНИКА ПОЧИНУ КОД СВОЈЕ ЦРКВЕ

28. 6. 2016. Страдалничке мошти 66 српских мученика из села Горње Храсно у општини Неум, које су усташе побациле у оближњу јаму Гавраницу на Видовдан 1941. године, биће сахрањене поред мјесне цркве у Горњем Храсну, одлучено је на састанку Црквеног одбора овог, некада најбогатијег, села на ободу Поповог поља.

„Посмртни остаци наших предака, све угледних сеоских домаћина, имали су судбину осталих страдалника, који су бацани у јаме крвавог херцеговачког љета 1941. године, јер су и њихове кости вађене, миниране, па поново сахрањиване и по неколико пута, а наша је жеља да коначно почину поред сеоске цркве, у којој су молили Богу и поред које почивају и њихови преци и њихови потомци”, кажу мјештани Горњег Храсна.

Посмртни остаци ових страдалника најприје су извађени из јаме Гавраница 1970. године и сахрањени у спомен-костурницу у Горњем Храсну, да би 1992. године усташе извршиле нови злочин, минирајући ово спомен-обиљежје. Иако се у почетку сумњало да је детонација разнијела кости или су их усташе извадиле и бациле, утврђено је, ипак, да су оне остале под земљом, испод спомен-обиљежја, одакле су извађене и недавно привремено похрањене у манастир Завалу.

САРАНСАК

ЗАШТО ЈЕ ЋИРИЛИЦА УСКРАЋЕНА НА ДОКУМЕНТИМА СРБА У МАКЕДОНИЈИ

Устав Републике Македоније гарантује етничким мањинама сва грађанска и културна права, али она се у пракси не спроводе.

У оквиру својих ингеренција, проширених током последњих година, Министарство унутрашњих послова (МУП) Републике Македоније (РМ) није ускладило своју праксу са Уставом када је ријеч о српској заједници унутар РМ. Фактичко стање, које је у супротности са Уставом РМ, тим правним актом чија је основа дефинисана после 2001. који у духу егалитаризма, даје права српској заједници да ужива сва грађанска и културна права, први пут последице његовог доношења 1991. није поштовано до краја, до саме суштине слова. Наиме, иако све етничке заједнице РМ имају право да се у личној карти, том документу од посебне важности, по захтјеву грађанина, име и презиме упише њиховим одговарајућем писмом, једино се српска заједница, дио српског народа који има грађанство РМ (по Преамбули Устава), лишавала од стране власти тог права, обезбјеђеног Уставом и законским актима.

Српском језику је, да поновимо и то, историјско и легално писмо, српска ћирилица, међутим, иако РМ обезбјеђује издавање личне карте и писмом осталих етничких заједница (Албанаца, Турака, Влаха, Рома), по правилу на њиховим писмима, одређеним, бар у овом моменту, међународним институцијама које су мјеродавне за стандардизовано писмо сваке од етничких заједница, то за Србе не важи. Бар у процесу издавања личне карте.

Каква мјешавина одлука и аката МУП-а РМ обезбјеђује праксу да се та исправа пише латиницом по захтјеву грађана који су Срби и који су тражили Уставом загарантовану употребу српског ћириличног писма, остаје мистерија којој је тешко прићи правно због заглаживања правних аката, прописа и техничких упутстава за издавање личних карти од стране МУП-а РМ. Оно што је сигурно јесте да проблем није у чисто техничкој могућности примјене српске ћирилице у процесу израде личне карте за Србе у РМ, која постоји.

У представци Уставном суду РМ образложио сам да је ћирилица, и једино ћирилица, аутентично историјско и законски важеће српско писмо, које закон и подзаконски акти треба да штите употребом, између осталог и у формулацији крајње садржине личне карте РМ. Представка није уродила плодом због софизма ове еминентне институције. Добијено рјешење подносиоцу поднеска (Р. 41/15) генералног секретара Уставног суда РМ садржи противрјечне ставове – Устав и одговарајући закони су у примени као и право Уставног суда да их ревидира, али Уставни суд „није надлежан да оцјенује примјену закона и других прописа надлежних органа који се доносе током њиховог рада“.

СРБИМА ПОМОЋ ОД МАЂАРСКЕ ВЛАДЕ

Србе у Мађарској пријатно је изненадила вијест да је Влада у Будимпешти донијела низ одлука којима изражава спремност да финансира реализацију неколико пројеката од виталног значаја за српску заједницу у овој земљи.

У *Службеном гласнику* објављено је да ће влада финансијски помоћи Будимској епархији да врати у власништво раније држављене некретности, односно, да обнови оне које је потребно хитно реновирати.

Из државног буџета ће се такође финансирати и просторно проширење забавишта при српској школи у Будимпешти и обезбјеђење услова за отварање школе у Сегедину.

„Премијеров уред и мадлежно Министарство за људске ресурсе учинили су много да се ова одлука роди и да се 9. фебруара објелодани. Министар Лазар и његов државни секретар господин Латорцај много су учинили у доношењу ове одлуке, али свакако је то веома значајна станица, али није крај пута. Ми треба исто тако да интензивно сарађујемо и са представницима ресорног министарства да ово постане реалност, каже Љубомир Алексов, српски посланик у мађарском парламенту. На основу пројекта који је поднео Смер за српски језик и књижевност будимпештанског универзитета Етвеш Лоранд влада је одлучила потребних средстава финансира састављање и штампање великог српско-мађарског и мађарско-српског речника. Очекује се да Влада Србије обезбеди другу половину средстава с обзиром на то да је реч је о заједничком предлогу.

„На овом путу ми свакако рачунамо на сарадњу са амбасадом Србијом у Будимпешти као што је било и у овом припремном периоду, а ту је наравно, и Будимска епархија, Самоуправа Срба у Мађарској и ми сви удружено морамо да делујемо да се ово и реализује“, каже Алексов.

Срби у Мађарској очекују да ће зелено свјетло за реализацију својих пројеката добити после предстојеће сједнице међувладине српско мађарске мјешовите комисије за мањине. Чланови тог тијела ће се последице дуже паузе поново састати у Београду почетком априла.

ДР ТАТЈАНА ЋИТИЋ ОДГОВОРНИ УРЕДНИК РЕДАКЦИЈЕ ПРОГРАМА ЗА ДИЈАСПОРУ

РТС је најгледанија телевизија

Др Татјана Ћитић јесвојим преданим радом у великој мјери допринијела је бољој информисаности Срба у региону и дијаспори, па не чуди што је недавно добила награду **Теодор Павловић**. У разговору за **Српско коло** др Татјана Ћитић говори са којим проблемима се суочава РТС, како су информисани наши сународници у дијаспори, а открива нам и који нас трендови очекују у процесу даљег развоја дигиталне телевизије.

● **Српске недељне новине, гласило наших сународника из Мађарске, ових дана саопшtile су да сте први добитник награде Теодор Павловић. Шта за Вас лично представља ова награда?**

– Ово је значајно признање најприје за Радио-телевизију Србије, која схвата која је улога медијског јавног сервиса у остваривању и очувању везе између матице и расијања и која ми је повјерила „бригу“ о информисању Срба широм свијета. Лично ми је посебно значајно ово признање, јер је потврда напора Редакције програма за дијаспору, коју предводим, у реализацији емисија под заједничким именом *Србија на вези*, кроз које даје одговор на захтјеван задатак информисања, не само дијаспоре и Срба у региону о темама у матици које су за њих значајне, већ и о информисању свих гледалаца Сателитског програма РТС-а о темама из српског расијања, као и гледалаца у Србији, о најважнијим вијестима из српских заједница широм свијета.

● **Дуго година налазите се на челу Сателитског програма РТС-а. По Вашем мишљењу, како су данас информисани наши сународници у региону и дијаспори?**

– Временом су постали све информисанији. Говорим о времену откад сам на челу редакције. Модернизацијом телевизије као медија промијенили смо ТВ израз, формате емисија, успоставили нове контакте директно и „он лајн“, покренули подсајт Дијаспора, постали доступни на Јутјубу и друштвеним мрежама, стекли повјерење многих који су га изгубили у државне институције и који су РТС идентификовали са њима. Мада, као и за све у животу, сматрам да увијек може више и боље. Настављамо са реализацијом планова који се односе на унапређење информисања Срба ван матице. Суштина није у квантитету и броју емисија које се баве овом темом, већ у квалитету истих, у разноврсности садржаја, важности тема.

● **Сателитски програм РТС-а на чијем сте челу има веома богату продукцију. Да ли се суочавате са недостатком људи, технике и на који начин превазилазите проблеме?**

РТС ЋЕ ОДБРАНИТИ СВОЈУ УЛОГУ

РТС, као национални медијски јавни сервис, друштвено одговорна институција и институција културе има пред собом бројне одговорности и изазове које намећу законске обавезе, али и медијско тржиште. Модернизација система је у току, најважнији дио тек предстоји, законска обавеза плаћања телевизијске таксе је на снази, улаже се у програмски развој. Све су то елементи који оправдавају мој оптимизам у одбрани јединствене улоге коју РТС има у нашем друштву, и поред потешкоћа које га прате.

– У овом тренутку највећи проблем су финансије. То је узрок мог уредничког незадовољства, јер знам колико има значајних тема ван граница Србије, које би требало забиљежити и представити гледаоцима, колико је иницијатива, добре праксе, поучних животних судбина... Иначе, ниво продукције диктира све елементе које сте навели. Организација посла у редакцији је тренутно у складу са продукцијом, тако да нема ни вишка, ни мањка људи. Технички услови се унапређују у складу са развојем цијеље куће. Сами смо себи поставили високе циљеве. Рецимо, 2011. тај програм био је први после РТС дигитала, који је прешао на емитување у 16:9 формату слике. Сјећам се тада, када сам инсистирала на томе, главни аргумент ми је био да је Сателитски програм доступан широм свијета, у окружењу модерних, „брзих“ програма, „умивених“, са високим естетским стандардима. Најважније да држимо корак у

58

година је прошло од када је почело емитување ТВ програма. Најзахтевнији и најскупљи процес РТС-а биће реставрација богатог архива

складу са тим окружењем. Моје друго незадовољство је посљедица правне природе, јер, нажалост, има програмских садржаја које бих жељела да видим на Сателитском програму РТС-а, као што би сигурно и гледаоци, али немамо лиценцна права за њихово емитување ван територије Србије. Ово се углавном односи на спортске догађаје, филмски програм, неке емисије спољне продукције.

● **Каква је гледаност РТС-а у земљама региона. Каква је однос гледаности на Балкану у односу на остатак планете?**

– РТС је најгледанија телевизија у Србији. Вјерујем и да је најгледанија српска телевизија на Балкану. Иако немамо званичне податке о гледаности, реакције гледалаца указују на то, посебно

ДОКТОРИРАЛА НА ТЕМУ РАЗВОЈА ДИГИТАЛНЕ ТВ

Др Татјана Ћитић дипломирала је новинарство на Факултету политичких наука у Београду. На истом факултету одбранила је и магистарску тезу (Дигитална телевизија – нова мултимедија) и стекла звање доктора наука (теза Развој дигиталне телевизије у Србији). Запослена у Јавној медијској установи Радио-телевизији Србије од 1997. Од 2008. године одговорни је уредник тада РТС дигитал програма, данас РТС3, а од 2010. и Редакције програма за дијаспору (Сателитског програма РТС). Са тимом инжењера и сарадника поставила РТС дигитал и РТС ХД програм. Одговорна је и за странице на порталу *rts.rs* Дијаспора и Дигитална ТВ. Члан је Пословног савјета за дијаспору Привредне коморе Србије..

но у тренуцима када постоји неки технички проблем са дистрибуцијом или пријемом програма, или када се на програму не нађе нека емисија за коју су заинтересовани, јер немамо права да је емитујемо или се емитује у другом термину. Наш програм је у региону доступан преко сателита, кабловских и ИПТВ оператера, такође и у Европи, Сјеверној Америци, Канади, Аустралији и Новом Зеланду. Програм је доступан и преко интернета (<http://www.rts.rs/page/tv/ci/live.html>).

Управо због различитих дистрибутивних платформи на којима је доступан, тешко је утврдити колика му је гледаност, посебно „Free-to-air“ сателитског емитувања.

● **Навикли смо да у многим областима каскамо за европским стандардима. Како бисте оцијенили комплетну продукцију РТС-а?**

– Продукција је велика. У складу је са финансијским, и техничким могућностима и продукцијом капацитетима. Не мањају добре идеје. Нови менаџмент инсистира на стандардизацији, не само онога што оде у етар, већ и других сегмената система, који морају да се трансформишу или унаприједи. Свака промјена и новитет наићу на добар одјек код гледалаца, што указује на побољшање програмског квалитета.

● **У Србији је завршен процес дигитализације. Да ли је тај процес дао жељене ефекте или ће прави резултати бити видљиви у наредном периоду?**

– Дигитализација у Србији није окончана. Гледаоци нису добили у пуном капацитету оно што јесте бенефит преласка на нови систем емитувања. Моја очекивања су велика. Неко би рекао, ово је Србија, овдје све иде

спорно и одложено. И дигитализација је одлагана, десило се и проблем да су по гашењу аналогних предајника бројна домаћинства остала без ТВ сигнала. Сада је тај проблем за нама. Сљедећи изазов је техничко унапређење, интерактивност, нове могућности за пружаоце медијских услуга, на којима је да искористе те техничке могућности и унапређују свој садржај, програмски и сервисни. Плашим се да ћемо на то још причекати, што се тиче система земаљског емитувања. Услови за развој у том правцу још увијек не постоје.

● **Као експерт из области развоја дигиталне телевизије можете ли нам објаснити какви трендови нас очекују у будућности?**

– Дигитализација у сфери савремених информационо комуникационих система, експанзија нелинеарног праћења телевизијског програма, као и појединачних емисија, пласман програмских „букега“ на ОТТ платформама, као и примат специјализованих програма испред програма опште оријентације, све су то европски и свјетски трендови који су настали као производ технолошких могућности, али и промијењених гледалачких потреба. Ови трендови су стигли и у Србију. Навике гледалаца се и овдје мијењају, додуше, спорје, али пружаоци медијских услуга, као и оператери схватају шта мора бити окосница бизнис плана наредних година.

● **РТС има огроман архив сопствене продукције. Да ли су и у којој мјери културне емисије из прошлог вијека дигитализоване?**

– Дигитализација програмског архива је дугогодишњи процес. Многи гријеше када мисле да се то односи само на копирање емисија са једног од седам носилаца слике и тона, на којима су годинама похрањиване у архиву, у дигитални облик, тзв „фајл“. То је много захтјевнији процес. Многе од старих снимака треба и „реставрирати“ прије њиховог трајног чувања и припреме за даљу манипулацију у дигиталној технологији. Овим захтјевним процесом који је почео, Радио-телевизија Србије има пред собом велики задатак очувања националне културне баштине, аудио-визуелног блага које су забиљежил камере ТВ Београд од 1958. године, када је почело емитување ТВ програма. Дигитализација програмског архива је скуп процес за који значајна и највећа средства тек морају бити предвиђена. У томе очекујемо подршку државе и других институција.

ЧЕДОМИР ЈАЊИЋ ГРАДОНАЧЕЛНИК ЗРЕЊАНИНА ГОВОРИ О БАНАТСКИМ РАЗЛИЧИТОСТИМА И ТРАДИЦИЈИ ЉУДИ СА ДВА ЗАВИЧАЈА

Традиционално међу свима владају добри међунационални односи, који нису нарушени ни у вријеме највеће кризе на нашим просторима и распада некадашње Југославије

Чедомир Јањић први је човјек највећег града у Банату. Никад није крио своје коријене и љубав према Клеку, најпознатијем олимпијском селу на свијету, из времена када је Србији ово село даровало врхунске спортисте. Сакупљајући медаље на разним такмичењима, захваљујући најпознатијој одбојкашкој браћи на планети, Владимиру и Николи Грбићу, као и легендарном кошаркашу Дејану Бодироги, Клек је заувјек остао уцртан у срца свих спортских заљубљеника широм свијета. Зато не чуди што је Чедомир Јањић веома поносан што је баш њему припала част да буде председник Црквене заједнице Клека.

– Добро је познато да је банатска равница за многе домаћине била обећана земља. За колонисте у вријеме њиховог насељавања свакако је била другачија и различита од њиховог завичаја. Међутим, они су се убрзо снашли и радом и трудом дали велики допринос развоју, напретку и изградњи заједничке будућности свих житеља Баната – истиче Чедомир Јањић.

Зрењанин је 5. марта домаћин Академије, која се одржава поводом обиљежавања седам деценија од колонизације и досељавања, у организацији *Удружења Херцеговина, Шошимака и Црпјашеља Херцеговине*.

– Овај догађај од великог је значаја за наше људе, који и сами истичу посебну привилегију чињеницом да имају два завичаја. Један је онај одакле су дошли њихови преци, а други овај у коме живе, раде, у коме се остварују и као људи и као привредници, родитељи, успјешни Зрењанинци.

Академија је подсећање на 70 година од колонизације, када се у Војводину населило око 230.000 лица. Прво село са новим становницима из Босне постао је Банатски Деспотовач, где је средином септембра прошле године пригодном манифестацијом обиљежено седам деценија од досељавања, а касније су свечаности одржане и у Лазареву, Елемиру и другим мјестима на територији града.

● У Зрењанину осим колоништа живи и велики број припадника различитих националности. Каква је безбједносна ситуација у овакој средини?

– Традиционално међу свима овде владају добри међунационални односи, који нису озбиљније нарушени ни у вријеме највеће кризе на нашим просторима и распада некадашње Југославије. На улазима у град, као и на свим јавним установама и институцијама, дочекаће вас натписи на четири језика: српском, мађарском, румунском и словачком. То су традиционални

Град добрих људи

» Традиционално међу свима владају добри међунационални односи, који нису нарушени ни у вријеме највеће кризе на нашим просторима и распада некадашње Југославије

језици ове средине и припадници ових народа имају могућност како за школовање на свом језику, тако и за добијање било ког званичног документа. Наравно, увијек има довољно простора за унапређење међусобних односа и сарадње, али ја сам, генерално, изузетно задовољан стањем међунационалних односа на територији нашег града. Ако се и појави неки проблем, одмах реагујемо и рјешавамо га, као што је недавно био случај у једном селу насељеном претежно румунским становништвом. Испоставило се да том приликом није ни било нарушавања међунационалних односа, већ само одређеног неразумијевања једне ситуације, што смо брзо и разјаснили.

● Гајите и веома блиске односе са Републиком Српском...

– Братимљење Требиња и Зрењанина улиједило је као логичан наставак сарадње нашег становништва, које везује не само историјске, већ, прије свега, бројне родбинске и пријатељске везе. Жеља нам је да те везе одржимо и унаприједимо, поготову међу млађим нараштајима, а најбољи начин за то је успостављање и његовање сарадње у области културе, спорта, туризма и, након тога, привреде. Иако одређена привредна сарадња већ постоји, сматрамо да она може бити значајно већа и то нам је задатак у наредном периоду: да што више приближимо једни другима привредне потенцијале, који су у обје средине, несумњиво, велики.

● Примјетно је да се у Зрењанину гради или обнавља велики број храмова. Колико то заиста доприноси духовном препороду?

ИНВЕСТИТОРИМА НУДИМО КОМПЛЕТНУ ЛОГИСТИКУ

● Широм Србије може се чути да се инвеститорима нуде разне олакшице. По чему је Зрењанин другачији?

– Отишли смо и корак даље, јер поред локације за градњу, нудимо потенцијалним инвеститорима и комплетну логистику, помоћ у прибављању грађевинске и друге документације, привремени канцеларијски простор у нашем Пословном инкубатору. Први смо у Србији издали грађевинску дозволу након усвајања новог Закона о изградњи и то једној италијанској компанији. За све те активности добили смо и међународна признања, а наша Слободна зона сврстана је међу најуспјешнијима у Европи у неколико категорија.

– Однос према духовним вриједностима је појединачан, тек је сигурно да свако од нас у себи гради свој мали храм. Међутим, веома сам поносан сам на чињеницу да се у Зрењанину граде два храма: Храм Вазнесења Господа Исуса Христа у зрењанинском насељу Баглаш и храм Светог оца Николаја у насељу Зелено поље, задужбина покојног архитекте Војислава Девића, чију је изградњу помогао и Град Зрењанин. Наиме, обезбиједили смо и без накнаде уступили грађевинско земљиште за тај храм.

Жељу да се граде ови храмови изразили су само грађани, а тиме је моје задовољство још веће. Посебно је значајно и то што је Храм Вазнесења Господа Исуса Христа први храм који се гради из темеља послје више од чак 200 година у нашем граду и на њега заиста сви можемо бити поносни. Иначе, храмови се обнављају и граде и у насељеним мјестима на територији Града Зрењанина.

● Грађане ипак највише интересује рјешавање проблема у свакодневном животу?

– Задовољан сам што смо у претходном периоду успјели да реализујемо неколико великих пројеката. Завршили смо обимну реконструкцију централног градског трга, чиме смо добили једну од најљепших и највећих пјешачких зона у нашој земљи, па и шире. У току претходне године обновили смо или асфалтирали преко 80 км улица у граду и у нашим селима, 13 км бициклистичких стаза, изградил смо три велике кружне раскрснице у граду, обновили низ

дјечијих игралишта, започели изградњу постројења за прераду пијаће воде, припремили документацију за почетак изградње новог моста на Бегеју и наставак изградње транзитне обилазнице око града.

● Да ли је било неких инвестиција?

– Отворили смо модеран трговачки центар *Авив Парк*, инвестицију израелске компаније *Авив Арлон* вриједну 30 милиона евра, која је не само у потпуности промијенила изглед једног дијела града, већ и донијела запослење за више од 300 наших суграђана. Поносан сам и на аграрни буџет, који износи скоро 3,5 милиона евра. Тим новцем значајно ћемо унаприједити аграрну производњу и помоћи нашим произвођачима кроз конкретне пројекте: дојелу висококвалитетних стеоних јуница, бушење бунара за наводњавање, изградњу атарских путева,

– **Авив Парк је инвестиција вриједна 30 милиона евра, која је не само у потпуности промијенила изглед једног дијела града, већ је и донијела запослење за више од 300 суграђана**

помоћ у кредитирању и разне друге врсте подстицаја.

● Како је стање привреде данас?

– Зрењанинска индустрија некада је имала тржиште широм велике Југославије и нестанак тог тржишта, као и проблеми у транзицији и приватизацији, довели су до гашења познатих комбината и предузећа. Прије десетак година интензивно се кренуло у рјешавање тог проблема тако што су изграђене и потпуно инфраструктурно опремљене двије нове ин-

80
хиљада људи живи у самом граду Зрењанину, који је по броју становника највећи град у Банату, трећи у Војводини, а седми у Републици Србији

дустријске зоне на ободу града, намијењене тзв. „гринфилд“ инвестицијама. Град је изузетно успјешно промовисао могућности и погодности за инвестирање, што је убрзо резултирало доласком више италијанских, немачких, француских, али и домаћих инвеститора, градњом нових производних погонских и значајним запошљавањем радника.

● Годинама уназад прате нас вијести о глобалној економској кризи незапослености. Каква је ситуација у Банату?

– Највећи проблем у Зрењанину, као и у многим нашим градовима је незапосленост, док у комуналној области највише нас мучи проблем пијаће воде. Интензивно рјешавамо оба проблема. У току је градња постројења за прераду воде, које реализује реформирана италијанска компанија *Групо Зилли* и чији се завршетак очекује у најскоријем периоду. Што се незапослености тиче, биљежимо значајне помаке у посљедњих неколико година и само у току про-

БИОГРАФИЈА

- Чедомир Јањић рођен је 4. марта 1972. године. Дипломирани је економиста, запослен у АМСС – АМД *Петар Драшкин* у Зрењанину.
- Био је одборник Скупштине општине Зрењанин, потом Скупштине града Зрењанина, у два сазива и у периоду новембар 2006. – мај 2008. године члан Привременог органа општине Зрењанин.
- У периоду од 6. јула 2012. до 12. јуна 2014. године налазио се на функцији замјеника градоначелника.
- Председник је Црквене општине Клек.
- Ожењен је и отац два сина.
- За градоначелника Зрењанина изабран 12. јуна 2014. године.

текле године успјели да смањимо незапосленост за чак 8 процената. Томе је највише допринио долазак више домаћих и страних инвеститора, који су процијенили да је Зрењанин веома добро мјесто за улагање или проширење њихове, већ постојеће, производње. Значајно је, наравно, и када видимо да нека предузећа приме пет или десет нових радника, а поготову када се ради о броју од неколико стотина. Увјерен сам да ћемо наставити с тим трендом и да ћемо проблем незапослености у потпуности ријешити.

● Зрењанин је и у старој Југославији био озбиљан спортски центар. Постоје ли данас услови за остваривање врхунских спортских резултата?

– Прије неколико година завршили смо градњу нове спортске дворане, *Кристалине дворане*, која задовољава стандарде и за велика међународна такмичења. Угостили смо у њој најбоље свјетске рукометашнице, европске одбојкашице, организовали смо свјетски шампионат у рвању за кадете, низ регионалних такмичења и међународних такмичења на репрезентације у кошарци, рукомету, фудзалу.

● Говорите о дешавањима у самом граду, а каква је ситуација у околини? Зар управо Клек није најбољи примјер да таленти често расту ван градова?

– Потпуно сте у праву. У наредном периоду настојаћемо да значајно унаприједимо и обновили спортску инфраструктуру у школама, прије свега у сеоским срединама, јер су оне прави расадник спортских талената. Прије три мјесеца отворили смо нову спортску салу у оближњем Арадцу, а ове године завршићемо још три таква објекта: у Михајлову, Ботошу и Ечки. Почели смо и реализацију три велика спортска пројекта на националном нивоу: Зрењанин ће добити Параолимпијски тренинг центар, голф центар и стазу за ауто-мото трке, а сви ти објекти и пратећа инфраструктура донијеће нам и нове развојне могућности, не само у области спорта. **Т. ЂОРОВИЋ**

НЕМАЧКИ КВАЛИТЕТ ПРОИЗВЕДЕН У БАНАТУ

Издвојио бих, између осталих, њемачку компанију *Дрекслмајер*, која послује у области пратеће аутомобилске индустрије и тренутно запошљава чак 3.300 радника. То је највећи послодавац и највећи извозник у средњем Банату. Када је дошла у Зрењанин прије осам година, компанија је изградила прву производну халу и запослила 800 наших суграђана. Сада је у току изградња већ треће њене хале. Компанија је, дакле, два пута проширивала капацитете и током ове године упослиће још 500 нових радника.

15. ФЕБРУАР

ДАН ДРЖАВНОСТИ СРБИЈЕ

ДАН УСТАВНОСТИ И СЈЕЋАЊЕ НА ПОЧЕТАК СРПСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

У Дан државности Србије је државни празник Србије који се празнује 15. и 16. фебруара, а установљен у спомен на дан када је на збору у Орашцу 1804. године дигнут Први српски устанак и дан када је у Крагујевцу 1835. године издат и заклетвом потврђен први Устав Књажевства Србије — Сретењски устав. Овај датум је најбитнији датум у политич-

ком, културном и историјском календару Србије. Поред тога што је Дан државности, он је и Дан уставности Србије, као и дан сећања на почетак Српске револуције. Дан државности Србије се славио до настанка Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, након чега је укинута, да би у Србији поново почео да се слави од 2002. године.

ПРАЗНИК СРБИЈЕ ОБИЉЕЖЕН У СКОПЉУ

На Сретење, поводом Дана државности Републике Србије, у здању Македонском народном театру (МНТ) у Скопљу приређен је свечани пријем који су организовали амбасадор Србије у овој земљи Душанка Дивјак Томић, почасни конзулат Србије у Битољу и Модна кућа МОНА из Београда. На пријему, на коме су присуствовали председник Собранија (Скупштине) Македоније Трајко Вељановски, министри Владе Македоније за унутрашње послове Оливер Спасовски, културу Елизабета Канчевска Милевска, рад и социјалну политику Фросина Ташевска – Ременски, председник МАНУ, академик Таки Фити, лидер опозиционог СДСМ-а Зоран Заев, градоначелник Скопља, Коце Трајановски, чланови дипломатског кора, војни изасланици, бројне угледне личности из јавног живота, представници српских асоцијација... У културном програму свечаности на сцени МНТ наступили су првак опере Народног позоришта, професор Оливер Њего, уз клавијеску пратњу професора Николе Рацова, првак Државе народног позоришта у Београду Лепомир Ивковић и Хор Педагошког факултета из Врања „Даскал“, под диригентским равнањем Јелене Вучковске Милевске.

СРЕТНО СРЕТЕЊЕ! СРБИЈА СВЕЧАНО ОБИЉЕЖИЛА ДАН ДРЖАВНОСТИ

ВУЧИЋ: СЛИЈЕДИМО ПУТ КАРАЂОРЂА И МИЛОША!

» Треба нам Карађорђева храброст, а још више мудрост кнеза Милоша Обреновића, коме је било најважније да Србија увек буду на добитку

Србија је настала из вјере направљене од крви и суза! Ово је поводом Сретења, Дана државности Србије, поручио премијер Александар Вучић, који је у својој Сретењској бесједи истакао да су држави потребни и храброст Карађорђа Петровића и мудрост кнеза Милоша Обреновића како би постојала и ишла напријед, а предуслов за то је и да земља буде уједињена.

УЗДАТИ СЕ У СЕБЕ!

Премијер је на свечаној академији под називом *И универзитет и књија* у Крагујевцу, којој су присуствовали присутни представници Скупштине Србије, амбасадор Кине Ли Манџанг, градоначелници Београда и Крагујевца, академици и друге угледне званице, подсетио на двоструки значај Сретења у српској историји. На тај дан прије тачно 216 година Карађорђе Петровић је на великом збору у Орашцу код

Аранђеловца изабран за вођу устанка против Османлија. Двадесет и једну годину касније, на Сретење 1835. на иницијативу кнеза Милоша Обреновића усвојен је Сретењски устав, по чему је Србија постала прва држава на Балкану, која је имала најважнији правно-политички документ.

– Може да се каже да је Карађорђе био слобода, а Милош Обреновић држава, и да смо на Карађорђу научили шта је етика, а на Милошу шта је политика. Карађорђе је поступао херојски, Милош историјски, па ако се морало, радио је и испод личног и народног достојанства, али народ Србије и Србија су увијек у тим ситуацијама били на добитку – подсетио је Вучић.

Он је рекао да Србија данас поново има своје поријекло и своју вјеру, створену кроз сузе.

Показало се да је вјера направљена од крви и суза нај-

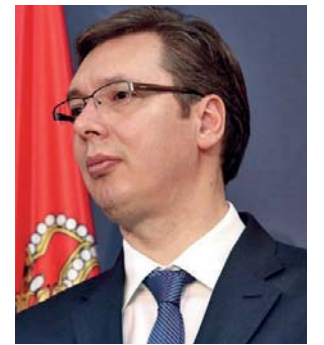
181

година се навршила од дана када је у Крагујевцу издат и заклетвом потврђен први Устав Књажевства Србије – Сретењски устав

чвршћа и најјача творевина и из ње је настала Србија, из ње смо сви ми настали. Добро је што данас, као и онда, знамо шта треба да радимо да бисмо постојали. Знамо да нам за то треба мудрост и знање. Морам да се уздам у себе и сами свој посао завршавамо. То значи да нам је потребна Карађорђева храброст и Милошева мудрост. Захваљујући томе Србија поново ради на себи и вјерује да су слобода, правда и живот могући на земљи и да и ми у Србији можемо да их имамо – рекао је Вучић.

Он је нагласио да ништа од тога Србији не би успјело да се није сетила да је „вјера настала баш овдје и да смо са њом настали и ми”.

– Морам да наставимо баш овдје признањем да смо

у Шумадији и Крагујевцу добили модерну српску државу и постали Србија, и да су нам то дали један пријек и храбри војник, један мудри и неписмени књаз и један романтичарски бечки студент и њихова огромна енергија и вјера – поручио је Вучић у Крагујевцу, где је 15. фебруара прије 181 годину и настао први Устав Кнежевине Србије. Тај устав, назван Сретењски по датуму свог настанка, био је и први либералан за тадашње прилике. Устав је написао и разрадио познати новинар и интелектуалац тог времена Димитрије Давидовић.

УСТАВ БИО ПРЕСЛОБОДАН

Његово најважније остварење је, међутим, веома брзо суспендовано јер су велике силе сматрале да је Устав Кнежевине Србије преслободан за њихов стандарде. Остаће, ипак, уписано да је то био први Устав на овим просторима и да је, како историчари и правници истичу, проглашен неважећим јер је ишао испред свог времена. Ту ману су му нашле велике силе, које данас критикују власти на Балкану да у њиховим уставима, углавном, недостаје оног због чега је Сретењски устав и поништен – слободе! **С.К.**

АНСАМБЛ КОЛОНАСТУПАО У БАЊОЈ ЛУЦИ

Наступом Државног ансамбла народних игара и пјесам Србије *Коло* у Народног позоришту Републике Српске, Генерални конзулат Србије у Бањој Луци обиљежио је Дан државности Србије – Сретење.

Генерални конзул Србије у Бањој Луци Владимир Николић изразио је задовољство што се прославља Дан државности Србије и гостима пожелио да са ове свечаности поне-су лијепе успомене.

Поводом Дана државности, Генерални конзулат Србије организовао је са Републичким просвјетно-педагошким заводом такмичење за најбољи литерарни рад ученика средњих школа о теми Како видим Србију у будућности, а аутори 10 најбољих биће награђени бесплатним викенд боравком у Србији. Свечаности обиљежавања Дана државности Србије присуствовали су: председник Републике Српске Милорад Додик, премијер Жељка Цвијановић, члан Председништва БиХ из Републике Српске Младен Иванић, представници законодавне и извршне власти Српске и БиХ, те културног и јавног живота.

СРБИ СЛАВИЛИ И У ЗАГРЕБУ

Поводом Дана државности Србије и Дана војске Србије, отправник послова Амбасаде Србије Боса Продановић и изасланик одбране Србије потпуковник Зоран Богдановић, приредили су свечани пријем у Великој дворани хотела *Шератон* у Загребу.

Гости Амбасаде Србије били су представници дипломатског кора, војних изасланика, те представници јавног и политичког живота Хрватске. Међу гостима били су представници свих српских институција, које активно раде на очувању опстанка Срба у Хрватској. Након протоколарног програма и пригодног говора отправнице послова Босе Продановић на српском и енглеском језику, у дијелу културно-умјетничког програма представила се плесна и музичка секција СКУД *Просвјета* из Вуковара, изводећи сплет игара грађанске Србије из друге половине 19. вијека.

ЂУРИЋ: БОРБА ЗА ВАСКРС СРПСКЕ ДРЖАВЕ

Директор канцеларије за Косово и Метохију Марко Ђурић истакао је да Сретење за Србе на Косову не представља само буну и доношење Устава већ и борбу за васкрс српске државе.

– Срби на Космету морају да се изборе за своја права, да одреде приоритете и искористе демократски потенцијал како би дошли до циља, а то је тренутно Заједница српских општина – рекао је Ђурић на свечаној академији поводом Дана државности Србије у Звечану.

Николић: На Сретење су отворена врата слободе!

Председник Србије Томислав Николић честитао је грађанима 15. фебруар, Дан државности, и уручио указе о одликовању 66 личности и институција.

– Част ми је да вам у име свих грађана уручим одличје. О вашем раду и успесима, Конфуције је рекао: „Кад радиш за друге, ради тако посвећено као да радиш за себе.” Само таквом посвећеношћу превазилазите све препреке, а у Србији нарочито. Вама честитам на заслуженим признањима, а грађанима Сретење, Дан државности – рекао је Николић у згради Председништва на Андрићевом венцу у Београду.

Он је нагласио да реченица која гласи да је председник некога одликовао баш и није тачна.

– Та реченица је мало тачна. Ви сте својим дјелима одликовали сами себе – поручио је Николић на свечаности поводом Дана државности Србије.

ОДЛИКОВАНИ АКАДЕМИЦИ, ЛЕКАРИ, УМЕТНИЦИ...

Сретењским орденом председник Србије је одликовао 10 институција и редитеља Пуришу Борђевића. Златне и сребрне медаље су добили 24 личности и институције. Златном медаљом за заслуге постхумно је одликован кошаркашки стручњак Ранко Жеравица. Исту медаљу добили су и хуманитарца Арно Гујон, америчка политичарка Хелен Делић-Бентли, професор доктор Зоран В. Кривокалић, академик Милован Данојлић, Институт за упоредно право и Културно-умјетничко друштво *Шандор Петефи* из Мужље. Златну медаљу за заслуге добили су и Жан Кристоф Бисон, карикатуриста Југослав Влаховић, цез музичар Душко Гојковић, музичар Звонко Богдан и глумица Мира Ступица. Постхумно је златном медаљом одликован и адвокат Вељко Губерина, а награђени су и доктор Славомир Гвозденовић, професор *Мажид Сами* и селектор ватерполо репрезентације Србије Дејан Савић. Занимљиво је да су међу одликованима и музичари Драги и Живорад Јелић, оснивачи *Ју групе*.

Николић је оцијенио и да промоција друштвених вриједности и културе награђивања и захваљивања не смије да буде на зачељу, сврстана међу мање важне вриједности.

– Колико год нам националног поноса и радости доносили спортисти, толико бисмо иста осећања могли да подијелимо и када су у питању умјетност и наука само када би ти њихови резултати били видљивији, или чак уопште видљиви у медијима и нашим разговорима – истакао је Николић.

Он је претходно поводом Дана државности положио вијенац на Споменик незнамном јунаку на Авали.

„На Сретење 1804. године Србија је отворила врата слободе, на Сретење 1835. године врата демократије. На част, славу и хвалу нашим прецима, за наук нама и нашим потомцима. Вјечита је Србија”, написао је Николић у спомен-књизи. **С.К.**

28. ФЕБРУАР

ДАН РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ДАН КАДА ЈЕ ПРОГЛАШЕН УСТАВ СРПСКЕ РЕПУБЛИКЕ БИХ

Република Српска основана је 9. јануара 1992, када је Скупштина српског народа у БиХ усвојила Декларацију о проглашењу Српске Републике Босне и Херцеговине, чиме је Српска постала субјект, прво интерног, а затим и међународног права. Први Устав Републике Српске донесен је 28. фебруара 1992. године под именом Устав Српске Републике Босне и Херцеговине, док је назив Република Српска званично проглашен 12. августа 1992. године.

ПРЕДСТАВНИШТВО РС У БЕОГРАДУ ОРГАНИЗОВАЛО ПРИЈЕМ НА СТАРОМ ДВОРУ ПОВОДОМ 24 ГОДИНЕ ОД ПРОГЛАШЕЊА ПРВОГ УСТАВА

ДОДИК: Српска није настала да би други били неслободни

Представништво Републике Српске у Србији приредило је у Београду свечани пријем поводом Дана Републике Српске и обиљежавања 24 године од проглашења првог Устава Републике Српске. Свечани пријем одржан је на Старом двору у Скупштини града Београда.

Предсједник Републике Српске Милорад Додик изјавио је да је Република Српска идеја слободе српског народа кроз вијекове.

– Та идеја увијек је под разумијевала да Срби имају своју државу. Нема слободе без државе и то су Срби кроз историју научили веома добро – рекао је Додик.

Он је истакао да борба српског народа за слободу никада није била борба да други буду неслободни.

– На тим идејама настала је и Република Српска, која је приликом распада бивше Југославије била ту. Други су сматрали да не треба да буде формирана, а када је већ формирана и када је показала да може да изнесе рат, тешко вријеме примјене мировног споразума и послеријатне изградње, онда су покушали да јој ка-

СРПСКА ЕЛИТА МОРА ДА САЧУВА ДЕЈТОНСКИ СПОРАЗУМ

Међу бројним угледним гостима у Старом двору био је и Миодраг Линта, предсједник *Савеза Срба у региону*: – Република Српска је израз жеље српског народа са простора бивше СР Босне и Херцеговине да буде слободан и равноправан са другим народима, као и да буде брана понављању геноцида. Нажалост, постоје јаке снаге у региону које се не могу помирити са постојањем Републике Српске и чине, у датим околностима, све што је у њиховој моћи да је униште. Због тога је важно да постоји општи консензус српске интелектуалне и политичке елите и народа да се очува Дејтонски споразум и Република Српска. Поред тога, потребно је активно радити на њеном даљем економском развоју и додатно обезбиједити да буде значајан политички фактор у очувању мира и стабилности у региону.

жу да је случајна – навео је Додик.

Он је нагласио да је Република Српска упорно показивала своју способност да постоји, да изађе из тих тешких времена још јача, јер је у бази њеног формирања искључиво тежња српског народа за слободу.

– Република Српска није настала да би други били неслободни. Република Српска је данас мјесто слободе за све људе различитих вјера и нација који прихватају и желе да у њој егзистирају и граде свој живот – рекао је Додик.

Пријем је благовословио патријарх српски Иринеј, а

на свечаности је присуствовао и предсједник Србије Томислав Николић.

Директор Представништва Републике Српске у Србији, Млађен Цицковић, истакао је да је поштовање међународних правних докумената, договора и споразума први и највиши услов за живот у духу сарадње и мира међу народима и државама, као што је сваки договор у кући или међу комшијама одраз часног и поштедног живота и рада. Он је гостима на пријему на поклон уручио књигу о Републици Српској, њеном стварању и трајању и оригинални текст Дејтонског мировног споразума.

Пријему су присуствовали и предсједници Народне скупштине Републике Српске Недељко Чубриловић и Скупштине Србије Маја Гојковић, те министри у владама Републике Српске и Србије. Свечаности су присуствовали и руски амбасадор у Београду Александар Чепурин, начелник Генералштаба Војске Србије Љубиша Диковић, те представници дипломатског кора и бројне угледне личности из свијета политике, привреде, науке, културе и умјетности Србије и Републике Српске. Пријем је почео извођењем химни Републике Српске *Моја Република* и Србије *Боже љубави*, које је извела оперска пјевачица Анета Макањић.

Она је извела и чувену композицију кнеза Михаила Обреновића *Што се боре мисли моје*, а потом композицију *Ово је Србија*, аутора Николе Грбића

У свечаном дијелу програма учествовали су српска глумица Биљана Ђуровић и октет Бањалучке филхармоније. Ово је други пријем поводом Дана Републике Српске који приређује Представништво Републике Српске у Србији.

» Патријарх Иринеј, Милорад Додик, Миодраг Линта и Томислав Николић

ПАТРИЈАРХ ИРИНЕЈ: ВЕЛИКИ ДАН ЗА СВЕ СРБЕ

Његова светост патријарх српски Иринеј пожелио је на пријему да Република Српска напредује на темељима које је поставила, да оправда жеље цијелог српског народа, а посебно народа у Републици Српској. Он је истакао да је данашњи дан велики и значајан, не само за Републику Српску, већ и за Србе и Србију. – То је дан када се сјећамо важних датума када је постала, а надамо се Божијој помоћи и опстала, Република Српска, дан када је своје постојање засновала на закону, на Уставу – рекао је патријарх Иринеј на пријему.

Он је истакао да је РС настала благословом Божијим и жељом већинског српског народа и да почива на праву и правди. – Желимо јој да одоли свим искушењима, да почива на праву и на правди, не само српског народа него на праву свих људи који тамо живе и уживају иста права као и већински српски народ, јер поштује националне мањине са њиховим обичајима и правом на егзистенцију – рекао је патријарх Иринеј.

Обиљежавање 1. марта озбиљна је политичка и историјска подвала

Предсједник Републике Српске Милорад Додик изјавио да је 1. март, такозвани „дан независности БиХ“, озбиљна политичка и историјска подвала која се жели наметнути као готова ствар.

– У сваком случају, 1. март тада, те 1992. године, био је озбиљна политичка подвала, а инсистирање на његовом прослављању у ФБиХ данас је озбиљна политичка и историјска подвала која се жели наметнути као готова ствар – истакао је предсједник Српске.

Он је нагласио да 1. март свакако није празник који би могли да прихвате и Срби, па чак и уобичајено понашање које подразумева да неком другом честитате тај празник у овом случају апсолутно је немогуће.

– Срби нису подржали 1. март, нити ће га икада подржати. За Србе је то био црни дан јер је на Башчаршији убијен српски сват, на свадби која је за Србе веома важан догађај. Црн је дан јер се нашао неко да пуца на сватове и убије

најважнијег члана тих сватова – истакао је Додик.

Он је рекао да 1. март као политичка порука никада није досегла до Срба и никада неће ни доћи, те изразио захвалност представницима Српске у заједничким институцијама БиХ на начину како третирају тај датум.

– Овај датум више говори о БиХ као пројекту који се као такав од почетка намеће Србима, а сублимира се највише у тој причи о 1. марту, који покушава да се наметне

као неки општеважећи празник. Они који вапе, а видим да их у ФБиХ има, да једног дана тај датум буде прихваћен и код Срба поручујем да од тога никада неће бити ништа – истакао је предсједник Српске.

Он је нагласио да нема те институције и политичара у Српској који би био спреман да то учини, јер је тај датум исувише симболички везан за страдање Срба на овим просторима, за распад Југославије, наметање БиХ која није по вољи Срба.

15. ФЕБРУАР

ДАН ДРЖАВНОСТИ СРБИЈЕ

ДИМИТРИЈЕ ДАВИДОВИЋ - ТВОРАЦ СРЕТЕЊСКОГ УСТАВА

» Димитрије Давидовић (Земун, 23. октобар 1789 – Смедерево, 6. април 1838.) био је српски политичар и дипломата, уставописац, новинар и публициста. Давидовић је каријеру у Србији започео као љекар и кнежев приватни (породични) секретар, а наставио као кнежев државни секретар. Истакао се у Цариграду као дипломата, да би своју дјелатност крунисао писањем *Сретењског устава* и стекао положај попечитеља (министра).

ШТА СВЕ ПРЕДСТАВЉА ПРАЗНИК СРЕТЕЊА?

СРЕТЕЊЕ КРОЗ НАЦИОНАЛНУ ИСТОРИЈУ

ЗБОР У ОРАШЦУ

1804. Збор у Орашцу 1084. г. је окупљање српских устаника умаклих пред „сјечом кнезова“. Збор је организовао Ђорђе Петровић, познат као Карађорђе, са шумадијским првацима и кнезовима. Одржан је у зиму 1804. године, на хришћански празник Сретење Господње, тада 14. фебруара, у Орашцу код Аранђеловца. Око три стотине устаника одлучило је да се бори против дахија, па су приступили избору вође. Пошто су харамбаша Станоје Главаш и кнез Теодосије Марићевић одбили да предводе устанике, за вожда је изабран Карађорђе Петровић.

СРЕТЕЊСКИ УСТАВ

1835. Устав Књажевства Србије (Устав Књажевства Србије) је први устав државе Србије, донијет у Крагујевцу 1835. године. Познат је као *Сретењски устав*, зато што је изгласан на скупштини која је започета на хришћански празник Сретење Господње, тада 14. фебруара. *Сретењски устав* био је на снази само двије недјеље, пошто су против њега били Османско царство, Русија и Аустрија, као и кнез Милош Обреновић. Узроци доношења *Устава* 1835. г. прије свега изложени су у карактеру владавине тадашњег кнеза Милоша Обреновића. Кнез је успео да се уз турску подршку уздигне на ранг „баш кнеза“ или врховног кнеза. Након Другог српског устанка, главни кнежев такмац у власти била је Народна канцеларија, претворена 1826. у Београдски суд. Незадовољство Милошевим апсолутизмом довело је до дизања многобројних буна. Њихов циљ био је ограничити Милошеву власт. Милетина буна (јануар 1835. г.) била је непосредан повод за доношење устава.

СКУПШТИНА СРБА У ОСМАНСКОМ ЦАРСТВУ

1909. Прва скупштина Срба у Османском царству одржана је од 2. до 11. фебруара 1909. у Скопљу. На тој скупштини донесене су резолуције о политичким, економским и црквеношколском приликама. Тражило се да се поштују закони, а посебно слободе и равноправност грађана и да се слободно употребљава српско име. Осудили су и анексију Босне и Херцеговине. У другој резолуцији тражили су да српски митрополити добију привилегије какве су добили грчки митрополити. Захтијевали су и да Срби имају права и у епархијама у којима нема Срба митрополита и да се селима остави за право да приме српскога или бугарскога свјештеника по својој жељи. У трећој резолуцији тражили су да се Србима врате отета имања, као и да се сељацима омогући откуп имања од велепосједника.

РЕФЕРЕНДУМ НА СЕВЕРУ КОСОВА

2012. Референдум на сјеверу Косова је референдум који је одржан 14. и 15. фебруара 2012. у четири општине Сјеверног Косова. Гласачи су се изјашњавали о питању: „Да ли прихватају институције такозване Републике Косово?“ Циљ референдума је изјашњавање грађана о останку у саставу Републике Србије, односно изражавање одређења да грађани Сјеверног Косова неће да живе у самопроглашеној и непризнатој држави Косово. Референдум је симболично одржан на Дан државности Републике Србије, чиме се жељело показати да је Космет саставни део Републике Србије. У општинама Косовска Митровица, Зубин Поток и Звечан гласање је трајало два дана, док се у општини Лепосавић гласало само 15. фебруара. За гласање је припремљено 35.000 референдумских листића. Првог дана референдума на гласање је изашло 48% уписаних грађана, од чега је у Косовској Митровици гласало 5.109 (50,23%), у Звечану 3.198 (39,5%), а у Зубини Поток 2.712 (52,3%). Током два дана референдума на гласање је изашло 75,28% уписаних грађана. Од 35.500 грађана са правом гласа, гласало је 26.725 (75,28%), од чега је 26.524 (99,74%) гласало против прихватања косовских институција. За је гласало само 69 гласача.

ГОРДАНА ДОСТАНИЋ

Удружење *Опљена Марија* Ливањска

Сретење је важан датум српске историје. Он обједињује сјећање на Први српски устанак и борбу за националну слободу, са једне стране, и сјећање на *Сретењски устав*, односно борбу за уређење и модерну српску државу, са друге стране. Тако Сретење представља празник српске слободе и то како националне, спољашње слободе, тако и унутрашње, грађанске слободе. Зато је добро што је тај дан постављен као Дан државности Србије. Усљед идеолошког образовања и занемаривања српске историје у протеклим седам деценија, као и арбитрарних и волунтаристичких настрјаја на симболе српског идентитета, Сретење се данас схвата као неки нови празник. Међутим, ако се јавности темељније представе догађаји везани за Сретење и ако се Сретење заиста буде славило како доликује, могуће је развити свијест о значају празника и успоставити везу са српском традицијом. Наравно, за тако нешто потребно је вријеме, јер дуге године свјесног запостављања и занемаривања траже и дужи период озбиљног рада на обнављању. Ако су се измишљени и непостојећи датуми „примили“ код народа, зашто не би могао и стари празник са стварним значењем?

СВЕТОЗАР ЦРНОГОРАЦ

Координациони одбор *Херцеговачких удружења у Србији*

Скоро је неvjероватно да је последице пет вијекова ропства на некој напаћеној и измученој територији донијет један толико модеран, напредан и либеларан устав, који гарантује слободу и права личности, уводи законодавно судство, ограничава апсолутна права књаза, укида феудалне односе... У његовом корјену су француске повеље слободе. И то све на симболичан дан – Сретење. Бољи дан нису могли изабрати. Једина мана тога устава била је извјесни степен вазалности према већ начетој Турској, али, ипак, све то под извјесном контролом Русије. Није чудо да су сви били против њега, највише Турска и Аустрија и остале европске државе, а све због страха од нових токова слободе и демократије. Био је то први сигнал рушења апсолутистичких монархија. Није се допадао ни књазу Милошу, јер је радикално ограничио његова права. Мислим да нисмо довољно свјесни значаја и величине Сретењског устава, јер није ни изучаван у школама. Опседнути одлукама АВНОЈ-а, нисмо ни знали за величину овог, за то вријеме савшеног, устава, али надам се да ће вријеме све довести на своје.

ПЕТАР ШАУЛА

Удружење *Кордунаша - Београд*

Ако знамо да је распад бивше СФРЈ започео раних деведесетих година, а Србија свој актуелни Устав усвојила 2006. године, видљиво је да код нас све промјене иду тешко и споро. Обилежаване Дана државности свакако је једна од позитивних промјена у вредновању српске историје. Почетак ослобађања од Турске, започет Карађорђевог буну на Сретење 1804. године, („српском револуцијом“ како су тај догађај поједини називали), као и мудрост књаза Милоша Обреновића, доношење првог модерног устава Србије – истог датума, мада, нешто више од три деценије касније

(1835), заправо и јесу почетак стварања државе Србије. Због поменутог, Сретење као Дан државности Србије, треба да буде један од највећих празника наше земље. Како су ове промјене новијег датума, још увијек један дио грађана Србије на „другачији“ начин доживљава Сретење као државни празник. Но, како је за све промјене потребно вријеме, очекујем да у бићу сваког Србина, без обзира гдје се налазио, тако буде и вредновано, те да са друге стране буде поштовано и од сваког грађанина других националности који живе у нашој Србији.

ВЛАДИМИР БУРСАЋ

Удружење *Плавно*

Право сваке државе је да дефинише своје симболе и своје празнике. Некада то на стаје као последица истинске сагласности историографије, образовног система и политичког система, а некада дуготрајна употреба одређених празника временом ствара то сагласје, које и не мора бити суштинско, већ формално. Претходни систем, у којем смо живјели 70 година, уклонио је све трагове и симболе државе српског народа, и како вријеме буде пролазило, постаје све очигледније да ће се о томе систему откривати само страшније и нечовјечије чињенице. Мислим да нова држава, која је у стварању, треба много одлучније него до сада да дефинише шта жели и које суштинске симболе жели (осим празника ту мислим и на имена градова, улица, установа...) да истакне својим грађанима. Дан државности је један од таквих симбола.

РАНКО ГОЈКОВИЋ

Клуб *Гачана*

Сретење је као државни празник свакако потребно, али лично сматрам да Дан државности треба везати за период Немањића, јер су Немањићи били истински утемељивачи српске државе и наше православне вјере као државне религије. Зашто прескакају вијекове прослављањем Сретења као Дана државности? Испада да ми прије тога нисмо имали државност. Колико би народа било срећно да може прослављати скоро хиљаду година своје државности. Дакле, Сретење као празник – апсолутно да, али за Дан државности изабрати датум из немањићке историје, можда датум крунисања Стефана Првовјенчаног за краља, као првог српског владара крунисаног на православно краљевство и то управо датум када је то учинио Свети Сава на Сабору у Жичи, на Спасовдан, јер је тада Свети Сава помазао на православно краљевство свог брата Краља Стефана (Стефан је још 1217. крунисан за Краља, али је на Сабору у Жичи 1221. године он миропомазан на православно краљевство).

МИЛАН ЗЕЧАР

Удружење *Херцеговац Зрењанин*

Мене брине став добродјелца грађана Србије, па и самих Срба, јер више ништа, па ни Сретење, не доживљавају са емоцијама и увјерењем да се ради о темељима наше државности, постојања и опстанка у времену са сопственим идентитетом. Очигледно, плаћамо данак нашим заблудама, олако и некритички прихваћеним подметнутим лажима, илузијама о југословенству, братству и једин-

ству, или данас, безалтернативном евроатланском путу... при чему смо у међувремену остали без државотворне, одговорне националне и културне политике и српског становишта. Такав однос су, наравно, наметале различите власти, али је затајила и наша интелектуална елита, посебно она која је организована у најзначајнијим државним научним, образовним и културним институцијама.

ДУШКО БЕЛОВИЋ

Удружење *Срба из БиХ у Србији*

Подржавам Републику Србију када је Сретење као дан Државности у питању. Србија је наша матица и увијек ћемо све одлуке подржавати и поштовати. Сматрамо да је Сретење један од највећих празника у Србији, а рекли бисмо да то већина грађана Србије такође мисли, поштује и обилежава.

МИЛЕНКО АВРАМОВИЋ

Завичајно Удружење *Бирач Дрина*

Питање је државе и власти који датум ће бити проглашен за Дан државности и ми ћемо га свакако поштовати и усвојити. Грађани Србије су прихватили Сретење као празник.

БЛАГОЈЕ БОГДАНОВИЋ

Удружење *Срба из Босне и Херцеговине Ковин*

Дан државности као празник прихваћен је од грађана како би доказали свијету да је о демократији свијет учио од Србије, а не да нам намећу своју демократију. Раније се славио само као вјерски празник.

МИОДРАГ ЖАРКОВИЋ,

Удружење *Славонија у срцу*

Србија 15 година слави Сретење као дан државности. Године 1804. у Орашцу је Карађорђе подигао и Српски устанак, а 1835. године у Крагујевцу проглашен први Устав Кнежевине Србије – Сретењски устав. Мислим да је изабран прави датум за дан Државности. Мени лично овај дан посебно је драг, јер у мојој породици у Славонији, поред славе Св. Стевана, славили смо и Сретење. Касније је тај датум постао и празник, јер је то велики и значајан дан у историји српског народа и почетак стварања модерне српске државе.

МИЛЕНКО ЧАБРИЛО

Херцеговац *Панчево*

Има смисла славити овај празник. Можда је ово један од најзначајнијих датума у српској историји. Нажалост, у српском народу се изгубио осећај за било какве празнике и било какве датуме, па и овај. Сувише смо мијењали и циљеве и правце, као и вође и идеологије. Нема више ништа свето у српском народу што се не може купити или продати за шаку долара.

МИЛЕНКО ЈАХУРА ПРЕДСЈЕДНИК СНД ПРЕБИЛОВЦИ НУДИ КОНКРЕТНА РЈЕШЕЊА

Пребиловци могу опстати само под заштитом Унеска!

Миленко Јахура свој живот је посветио тежњи да помогне обнову Пребиловаца, села које је симбол страдања српске Херцеговине у вријеме злочиначке НДХ. Као дугогодишњи председник СНД Пребиловаца имао је потребу да на почетку разговора за *Српско коло* изрази забринутост за опстанак Срба у долини Нертеве. Наиме, он се слаже да је Храм Васкрсења изграђен неуобичајено брзо, међутим, по његовим ријечима, ништа значајно се не планира на подизању села.

Пребиловци се не могу подићи и препородити без људи, прије свега без Пребиловчана, како повратника, тако и без раселених. Не могу ни без оснивања посебног привредног субјекта, регистровано у складу са законом. А на садашњем броју и структури повратника село Пребиловци нема дугорочне перспективе.

● Да ли ипак можемо бити оптимисти ако видимо да су се у храму обавила и прва крштења...

Истина, вратио се прошле године у село један млади брачни пар са дјецом. Послије низа година очекује се обнова три куће из донаторских пројеката државе. Има најава да се сеоске куће коначно могу прикључити на водовод... Али све је то премало у односу на ситуацију разореног и раселеног насеља, са врло мало запослених људи, посебно што обнова те три кућа не значи и повратак три породице у село. Сваки застој или одлагање подизања Пребиловаца је опасан губитак времена и енергије све мањег броја људи који се још увијек добровољно труде за своје село, надајући се његовој правој обнови. Пребиловци имају потенцијале да буду велико, значајно и познато мјесто, не само за појмове Херцеговине. Или ће то бити, или неће постојати. Ту средина нема.

● Који су најнеопходнији инфраструктурни пројекти у овом тренутку?

Најважније би било да се изрази и примјени Пројекат обнове Пребиловаца који би имао и развојни, привредни дио, затим да се оснује привредни субјект који би био носилац развоја Пребиловаца, те да се у сврху повратка становништва и развоја туризма и других дјелатности хитно обнови зграда школе и већи број кућа. Ваљало би радити и на идеји о етно селу у засеку Грлић.

У њему су живјели Екмечићи, а ту до сада није ништа обновљено послје рата. Треба ло би и активно дјеловати на уступању земљишта Цркви од стране оних који немају намјеру да се враћају у Пребиловце, нити да користе земљу којој су власници.

● Актуелна тема је закуп земље. Можете ли нам објаснити шта се тачно дешава?

Држава преко кантонских и општинских власти из најмљује на одређени период времена земљиште над којим има формално право располагања за садњу смиља. Земљиште се узнајмљује по некој плану, који није јавно објављен, нити су, бар мјештани Пребиловаца, о томе било шта знали све док се надомак села нису појавили багери и почели раскопавање терена. Чак ни тада им дуго времена није било јасно шта се у ствари ради, све док се није појавио човек из села Вишића који се представља као "хрватски бранитељ". Рекао је да се он ту у рату борио и да је на терену самог села Пребиловци, на платоу на коме је и Храм, добио у закуп неких 12 хектара, али да неће садити смиље него смокве и држати козе и сл. Пребиловчани су се са правом узнемирили.

● Начелник општине Чапљина др Смиљан Видић тврди да је земља дата у закуп само једном Пребиловчанину.

Начелник није био коректан и јавно је изрекао неистину. Долазак поменуте особе на трактору на терен га је брзо демантовао. То показује да је наводни план са смиљем био само изговор некеме за отимање пребиловачког простора са циљем притиска на Србе да се иселе и да се тако угрози и опстанак Храма, који очигледно смета окружењу.

» Наглашено је да се земља даје за пољопривредну намену.

Треба ло би и активно дјеловати на уступању земљишта Цркви од стране оних који немају намјеру да се враћају

То је обично лицемјерје јер се то земљиште вијековима користи као пољопривредно за испашу стоке пребиловачких породица као њихова колективна неподељена својина, која је у комунизму прешла у посјед државе. Пребиловчанима ће први пут у историји бити ограничено кретање стазама у њиховом атару.

● Зар држава не може да ради са том земљом што јој је воља?

Мене највише нервира неразумијевање ситуације управо од стране појединих српских новинара везано за права на земљишту. Као да држава, чак и да је апсолутни титулар права, може да ради да малтертира и угрожава становнике насеља коме припада земљиште?! Тамам посла! По закону је забрањена злоупотреба права које неко иначе има. Ово говори много о нама, стању свијести и општег образовања, које утиче негативно на могућност оправданог супротстављања насиљу, којег практично и нема без медија.

● Зашто није било слоге да Срби откупе земљу?

Није пресудна слога, већ опште стање српске нације. А питање је да ли би требало било коме дозволити да руинира природно богатство Пребиловаца за шаку новца или треба те вриједности заштитити и употребити за развој села? Апсолутно сам за ово друго.

» Свједоци смо све заоштреније реторике на релацији Загреб-Београд. Како се то манифестује у долини Нертеве?

И прије тога у Долини Нертеве имамо ситуацију која је на неки начин била и увод у шире заоштравање односа. Ту имам у виду говор дон Жељка Мајића, генералног викара мостарског бискупа у селу Клепци од 8. новембра прошле године. Ту је до 1942, био жупник дон Илија Томас најзаслужнији за успостављање усташке власти у Чапљини у прољеће 1941. Та власт се „прославила“ најмонструознијим злочинима над Србима, у чему су предначили усташе из дон Илијине жупе. Они су од друге половине јуна до краја августа 1941, у тој жупи, убили најмање 1.200 Срба, међу којима и око 500 дјец из села Пребиловци, Клепци, Лозница, Гњилишта, Тасовчићи, Речице, Драчево и Почи-

тељ. Да заоштри однос пастве према Србима, у складу са неписаним правилом тога краја избјегао је и употребу ријечи Пребиловци, које је назвао „сусједном узвисином“. Да напоменем да је НДХ Пребиловце послје покоља 1941. године била преименовала у „Ново Село“. Није могао ни да изговори име ни титулу српског патријарха већ га је ословио као „предводитеља свете архијерејске литургије“. Српске жртве је назвао „онима које су чистили и на олтар уздигли“, а које по њему нису страдали као невини, само због припадности српском народу и православној цркви! Овакве ријечи се нису јавно чуле од католичких свештеника од Другог свјетског рата и морале су имати шири одјек.

● Прошле године сте уз помоћ председника ССР Миодрага Линте успјели да од државног секретара Министарству омладине и спорта Ненада Перуничкића добијете обећање о градњи мултифункционалног спортског терена у Пребиловцима. Докле се стигло са тим пројектом?

Морам да поменем да је ово била само једна од читавог низа ствари у којима имамо подршку Миодрага Линте. Спортски терен би нам заиста пуно значао. Прије седам мјесеци општини Чапљина је поднијет захтјев да изда сагласност за градњу терена. Послије ургенције, недавно је општина реаговала и то захтјевом да јој се приложи и пројекат терена. Сада смо поднијели захтјев Министарству омладине и спорта Србије да нам уступе пројекат и та процедура је у току. Начелник Чапљине је обећао да ће са дозволом за терен бити све у реду.

● Задњијек недеља појавила се иницијатива о скупљању књига за библиотеку Стана Арнаут у Пребиловцима.

Лијепа и значајна идеја нашег свештеника Марка из Чапљине, коју је подржала и Управа за сарадњу са дијаспором и Србима у региону у Београду. Наилази на одличан одјек када су у питању књиге. Мислим да ће ускоро кренути радови на оспособљавању просторије у којој је некада становала мученица Стана, али то неће бити довољно. Требаће да се адаптира и дио таванског простора Дома у Пребиловцима, а за то нема довољно средстава. И овдје би било добро да је боља међусобна комуникација.

● Какве акције планирате у наредном периоду?

Имамо намјеру да се посебно посветимо обиљежавању 75-годишњице страдања Светих Пребиловачких и доњо-херцеговачких мученика 6. августа ове године и довршетку пројекта „Атлас геноцида НДХ над српским народом у Херцеговини“. Ово што се дешава у вези давања у закуп пребиловачког земљишта нас опомиње да морамо радити и на пројекту заштите простора Пребиловаца, као меморијалног и као културно-историјског и природног добра од посебног значаја који би требало ставити и под заштиту УНЕСКО. Ако не будемо имали озбиљну подршку питање је шта ће се и како од свега овога урадити.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

КАТ: ОДРЖАНО ВЕЧЕ ЗМИЈАЊАЦА

6. 2. 2016. У препуној сали мотела Оморика у Каћу одржано је Змијањско вече. Како и доликује вече је почело извођењем химне и уз молитву свјештеника и свих присутних. Бројне госте из Бање Луке, са Космета, из Београда, Панчева и Новог Сада поздравили су: градоначелник Новог Сада Милош Вучевић, директор Представништва РС у Србији Млађен Цицковић, као и председник Удружења Змијањаца Ђорђе Пантелић. Уз богату трпезу, пјесму и игру дружење је потрајало до касно у ноћ.

КРАЈИШКО ВЕЧЕ У БЕОГРАДУ

6. 2. 2016. У ресторану Језеро Азаро на Ади Циганлији одржано је 19. традиционално Крајишко вече у Београду. Домаћин и организатор овог величанственог догађаја, Културно-умјетничко друштво Крајина пред својом двадесетогодишњицом рада је веома успјешно на једном мјесту окупило преко 650 Крајишника, али и поштовалаца њиховог рада на очувању културног и етничког идентитета Срба преко Дрине. Пригодним изворним програмом КУД Крајина поздравио је присутне, а у наставку вечери госте су забављале музичке групе и пјевачи све до раних јутарњих часова.

ШЕСТО ГАТАЧКО СИЈЕЛО У БЕОГРАДУ

13. 2. 2016. Клуб Гачана у Београду организовао је у Сава центру у Београду по шести пут Гатачко сијело. У сали ресторана Сава центра окупило се више од 500 Гачана и пријатеља Гацка. Домаћин овог сијела, председник Клуба Гачана у Београду, Светозар Црногорац је у свом уводном говору поздравио госте и указао на хуманитарни карактер вечери на којој су прикупљена средства за лијечење 35-годишњег Гачанина, Ђуришу Тепавчевића. Међу угледним званицама били су: академици Матија Бећковић и Љубомир Максимовић (потпредседник САНУ); амбасадор БиХ у Србији Лазар Миркић; председник Савеза Срба из региона и народни посланик Миодраг Линта; председник општине Гацко Милан Радмиловић и његов замјеник Радојица Антуновић; директорка гатачке болнице Вера Говедарица; председник Борачке организације у општини Гацко Слободан Илић; председник Српског друштва Просјета и Гацку Радомир Вучковић; директор Херцег телевизије Драгутин Паповић; председник Коалиције удружења избјеглица Миле Шапић и др. Са закашњем међу гостима се нашао и бивши савезни премијер и председник Црне Горе Момир Булатовић, као и представници бројних херцеговачких удружења из Београда, Новог Сада, Бање Луке, Ковина...

СЕДМО НЕВЕСИЊСКО СИЈЕЛО У БЕОГРАДУ

20. 2. 2016. Удружење Невесињаца у Београду организовао је 20. фебруара 2016. године у Сава центру у Београду по седми пут Невесињско сијело. У сали ресторана Сава центра окупило се више од 500 Невесињаца и пријатеља Невесиња. Домаћин овог сијела био је др Трифко Брењо. Присутнима су се обратили и преосвјештени владика захумско-херцеговачки Григорије и начелник општине Невесиње Момчило Шилегиновић. Присутни су уживали у пјесми женске пјевачке групе Мокрањац. Стихове су казивали позната глумица Јелена Жигон и пјесник Божићар Глоговац. Појац Љуба Манасијевић зајевао је пјесму Востани Србије. Међу бројним званицама били су присутни, између осталих: председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, председник Коалиције удружења избјеглица Миле Шапић и представници бројних херцеговачких удружења која дјелују у Србији.

ГРМЕЧКИ МАРШ 2016

6. 2. 2016. Завичајно удружење Сањана Грмеч заједно са Планинарским савезом Републике Српске и Планинарско-алпинистичко-оријентационим клубом Бања Лука и ове године организовало је Грмечки марш с циљем да ова манифестација поприми традиционални карактер у помен борцима НОБ-а..

ЛИЧКА ВЕЧЕРА У НОВОМ САДУ

6. 2. 2016. У присуству 412 гостију одржано је дружење Личана, потомака и пријатеља у хотелу Нови Сад. У богатом културно-умјетничком програму учествовали су: СКУД Вила, изворне групе Завичај и Ликоси, ансамбл Боеми и солисти Предраг Стојановић, Љубинка Бурсаћ, Небојша Станисављевић и Вукашин Трбојевић. Скуп су својим присуством увеличали: градоначелник Новог Сада Милош Вучевић, академик Драган Шкорић, проф. др Зоран Милошевић, проф. др Милан Шварлић, др Драго Његован, др Ненад Вуњака, др Ранко Кеча, Жива Цвјетићанин, Милорад Лонић, Дејан Левнајић и многи други, што доказује да ће се традиција овога окупљања онаставити. **О.Ц.**

НОВИ САД ГУСЛАРИ О МОЈКОВАЧКОЈ БИЦИ

18. 2. 2016. Гусларско друштво Свети Никола из Новог Сада одржало је гусларско вече поводом 100-годишњице Мојковачке битке у Културном Центру Новог Сада. Слово о Мојковачкој бици одржали су академик Љубомир Зуковић и др Јово Радош. Након тога ређали су се мајстори на струнама: Војин Радојић, Драгутин Перо Бојовић, Васо Ушћумлић, Вучко Станић, Петар Мишовић, Никола Тошић. Водитељ програма био је Војо Милетић. Публици су се представио и млади гуслар Зоран Јелић, потомак црногорског официра Милинка Јелића, чију је погипију и јунаштво опјевао уз стихове Мојковачке битке Радована Бећировић. Публици се родољубивом поезијом представила пјесникиња Ранка Срдић. **З.ЈЕЛИЋ**

ЛИЧКО ВЕЧЕ У БАЊОЈ ЛУЦИ

27. 2. 2016. У сали Угоститељске школе у Бањој Луци одржано је традиционално, седамнаесто по реду, Личко вече. Скупу је присуствовало око 170 Личана и њихових пријатеља, а програм је почео представљањем књиге ауторке Милене Чанковић Дивани личких споменика. Учесници скупа ужив али су у наступу пјевачке групе Завичај из Инђије, поријеклом су из Врачкова села, а након тога представило се КУД Велико коло из Новог Сада са низом кореографија. Том приликом представљене су и новине Српско коло.

ЛИЧКО ПРЕЛО У АПАТИНУ

27. 2. 2016. Традиционално Личко прело одржано је у Бањи Јунаковић у организацији Завичајног удружења Никола Тесла из Апатина. На централном дијелу сале, у којој је и ове године било преко 700 гостију, налазио се казан за печење ракије из којег је непрестано текла капљица „за душу и добро расположење“. Пјесме су изводиле су групе удружења Никола Тесла и Завичајног удружења Срба поријеклом из БиХ Петар Кочић. Да све буде баш као некад потрудиле су се и: женска пјевачка група Опљаште, фолклорна група ГКУД Дунав, сад већ чувени Ликоси из Новог Сада и легендарни Добровољци Павлица. Проверени мајстор штимунга крајишког мелоса Баја Мали Книнца атмосферу у Бањи Јунаковић довео је до усјања.

ПРОМОВИСАНА КЊИГА ДИВАНИ ЛИЧКИХ СПОМЕНИКА АУТОРКЕ МИЛЕНЕ ЧАНКОВИЋ

Књигом подиже споменик страдалим Крајишницима

У великој сали Културног центра у Инђији промовисана је књига Дивани личких споменика ауторке Милене Чанковић. Ријеч је о збирци крајних текстова – колумни, које је Милене Чанковић објављивала уназад неколико година о људима и догађајима из Лике, на изворном језику личког краја. Сав приход од књиге ће, како је најавила ауторка, бити уложен у подизање једног спомен-обилежја на Банстољу, које ће бити посвећено свим страдалим и несталим Крајишницима.

Дивани личких споменика је књига о Лици и Личанима, која је недавно угледала свјетлост дана. Милене Чанковић из Средње Горе код Удбине, која сада живи у Швајцарској, хтјела је, како каже, на овај начин да се одужи својим корјенима и земљи са које потиче:

„Почев од мог нахједа, који је био хајдук, па преко Другог свјетског рата, послератног времена, времена ове несретне Олује... послје Олује...“, описује ауторка садржај свога дјела.

Промоцију књиге о Личанима организовало је Удружење Клуб свих генерација са Банстола, које пружа подршку сваком ко може помоћи да Банстол постане уређено мјесто, са свим атрибутима насеља доброг за живот и рад, атрактивног за туристе.

Љубитељима писане ријечи и члановима завичајних удружења Крајишника у Културном центру Инђије књигу је представио професор Душан Дуја Ђаковић. У надахнутом казивању он је истакао да

ЗАШТО ЈЕ ГОСПИЋ МАЛИМ СЛОВИМА

„Дивани личких споменика“ ауторке Милене Чанковић су књига о Лици и Личанима, у којој је говор Лике који мирише на прошло и много сретније време, то су приче о људима, њиховим наравима, природи тога краја, смијешним и тужним ситуацијама. ...

Милене Чанковић је рекла да је њена књига писана у форми замишљеног разговора са њеном баком, на „личком дивану“. „Књига је саткана од појединачних тужних, као и духовитих прича. Саткана је и од прича о једној Средњогорки, њеним згодама и незгодама у одрастању. Има и симпатија, првих љубави у оно безбрижно време, па се прелива у ратне године и доба пружања помоћи својем народу“, истиче Милене. Она каже да се у књизи налазе приче Личана који су по нечему остали запамћени, најчешће по хумору, али да на крају има и тешких прича, поготово прича о Госпићу, граду у којем је рођена и у којем су се десила нека од највећих зверстава над Србима у последњем рату.

„Због тога име овог града у књизи, из протеста, намјерно пишем малим словом“, истиче она. Милене каже да је са десет година отишла из Лике у Швајцарску, али да Лика никада није отишла из ње. „Од малена се бавим фолклором, али сам осјећала да нису само корак и тамбурица довољни за очување тог наслеђа, већ да је потребно сачувати тај лички диван“, наводи она и додаје да се такав говор сачувао још само код старијих људи.

ће Дивани личких споменика имати своје запажено мјесто у књижевности крајишких и осталих Срба. Ријеч је о чудесној књизи, кроз коју ће трајно остати да живи говор једног народа, који је остао без

завичаја, али није изгубио душу, рекао је, између осталог, професор Ђаковић: „Пишући своју књигу Милене Чанковић није мислила да ће освојити Нобелову награду, али за нас који живи-

мо на Банстољу, и многе друге, она је важнија од свих нобеловаца“, каже председник Удружења Клуб свих генерација Бранко Симоновић:

„Она ће на Банстољу урадити нешто важно, јер ће сав приход од књиге, коју је издала о свом трошку, усмјерити у изградњу споменика на Банстољу у част свих страдалих и несталих Крајишника“, објаснио је Симоновић.

Општина Инђија ће подржати изградњу споменика Крајишницима на Банстољу, као и изградњу цркве и комплетне инфраструктуре, а постоје најаве да ће Банстол ускоро постати и мјесна заједница.

Милене Чанковић каже да ову књигу посвећује свима који осталоше упокојени у лединама кршне Лике, као и свима онима који су се расули по цијелом свијету, а Лика им остала у срцу.

Иако је имала понуду да споменик подигне негде у Београду Милене се одлучила да то ипак уради на Банстољу, у подножју, како каже, Свете Фрушке Горе, *тјје ће ускоро почети и грађња њрве и за сада јегине.*

Иако је имала понуду да споменик подигне негде у Београду Милене се одлучила да то ипак уради на Банстољу, у подножју, како каже, Свете Фрушке Горе, гда ће ускоро почети и грађња прве и за сада једине цркве посвећене жртвима злочиначке акције хрватске војске, познате под именом „Олуја“.

Ова књига је до сада промовисана и у Новом саду, Београду и Бањој Луци.

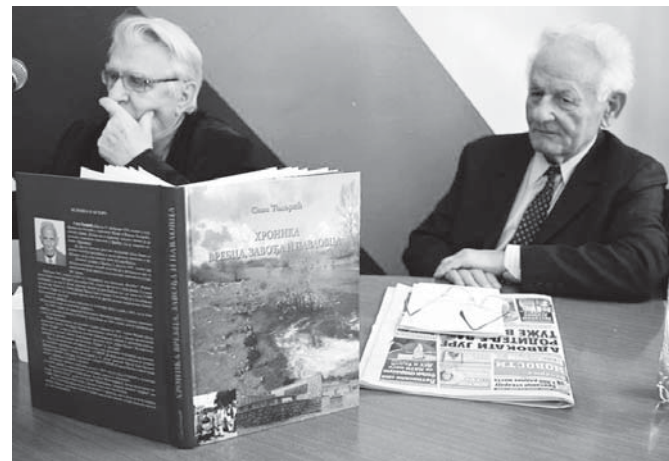
ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ „ХРОНИКА ВРЕБЦА, ЗАВОЂА И ПАВЛОВЦА“

Савица Тодорић: Прича о три села као сажета историја свих Личана

Упрепуној сали Дома ратних и мирнодопских војних инвалида у Београду одржана је у суботу 20. фебруара 2016. године промоција књиге Хроника Вребца, Завођа и Павловца аутора Савице Тодорића који је у међувремену преминуо.

О књизи су говорили др Мирољуб Васић, члан Председништва СУБНОР-а Србије; Милан Сурла, главни и одговорни уредник, члан ГО СУБНОР-а Србије и ратни друг Савице Тодорића, проф. др Ђорђе Станић, генерал у пензији и рецензент и Андрија Рашета, генерал у пензији и председник Удружења бораца и потомака 6. личке дивизије Никола Тесла и 35. личке дивизије. На промоцији су још говорили Милица Тодорић, кћерка аутора књиге и Драган Јованић, син команданта 6. личке дивизије Никола Тесла Ђоке Јованића. Водитељ је била Мира Грубић. Промоцији је присуствовао, између осталих, народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

У предговору Савица Тодорић је истакао да је књига настала са намјером да

се прикупи што више поузданих чињеница о три, не много велика села. Међутим, домашај књиге је много шири и то се да лако уочити чим се погледа њен садржај. Због тога, књига је у извјесном смислу и сажета историја Лике, мали зборник свега онога што се среће наомак вребачке Градине, али је својствено и читавом крају, што припада свим Личанима, без обзира на то гдје се они налазе. А зна се, да су сеобама, својевремено стигли до Лике, сеобама су се многи од ње физички ра-

стајали, непрестано је носећи у срцима и преносећи ту љубав на потомке, који се се рађали, далеко од постојбине праједова.

Међу припадницима млађих генерација доста је и оних који никада нису били у Лици, или су у њу само успутно свраћали. Свима њима ће ова књига бити драгоценост што је омогућава да стекну потпунију слику о Лици, околностима у којима су живјели њихови преци, да упознају обичаје, личности, догађаје из прошлих времена, истине, митове и легенде.

СЕОБЕ СУ ЗАУВИЈЕК ПРОМЈЕНИЛЕ ИСТОРИЈУ СРПСКОГ НАРОДА: 70 ГОДИНА ОД САВЕЗНЕ КОЛОНИЗАЦИЈЕ ВОЈВОДИНЕ (3)

Седам дана путовања у претовареним вагонима

» Колонисти су у вагоне укрцавани по сродничким лозама, кумству, комшилуку или пријатељству. Тако су се у вагону могли наћи чланови и шест различитих фамилија, или између 30 и 35 особа

ПРЕНЕСЕНО ИЗ НОВОСТИ - БРОЈ 527

www.portalnovosti.com

Пропозиције и критеријуми за насељавање били су, на подручју циљне земље, јединствени и у надлежности Министарства колонизације. У исто вријеме су на нивоу нижих институција органа власти стваране истовјетне мреже. Почетком септембра 1945. у *Службеном листу* ДФ Југославије утврђен је састав окружних котарских комисија за колонизацију. Комисије су биле састављене од председника и четири члана. Административне послове у комисијама обављали су извјештоци. По оцјени Скупштине ДФ Југославије из 1946. комисије су у врло кратком времену „обавиле големи посао“. Не само да су створиле организациону мрежу за колонизацију и утврдиле аграрне објекте на којима су се колонисти требали насељити, већ су извршиле и селекцију свих заинтересованих, насељенима подијелиле земљу и увеле их у посјед, као и доставиле правоснажне одлуке земљишно-књижним канцеларијама, односно судovima. Био је то голем посао, а могао је бити беспрекорно обављен само захваљујући доброј организацији.

ПУТОВАЛО СЕ И ПЈЕШИЦЕ

Како је текла колонизација? Најприје су комисије из мјесних народних одбора провеле анкету међу заинтересованима. Затим су створиле групе колониста у локалним средиштима – селима, засецима и насељима. Након што су били обављени сви организациони послови и административне процедуре, све до министарства при савезној влади и федералним владама, односно до посебних комисија, формирали су штабови транспорта.

У својој књизи *Кордунски реквијем*, објављеној 2008. године, угледни социолог др Светозар Ливада врло занимљиво описује дета-

ље уочи полазака колони-стичких транспорта из Хрватске: „Сам полазак био је одређен могућностима осигурања жељезничких вагона. У то вријеме био је то голем проблем. Истовремено и сам долазак до мјеста сабиралишта (жељезничка станица) представљао је готово не-премостиве потешкоће јер су нека насеља од мјеста сабиралишта била удаљена и до десетак километара. Није било добрих путева, камио-

начин говори о свом том кошмару и невољама људи на одласку. „Стока и живинцад се отимају и бјеже према старим огњиштима, а омладина и скојевци, гдје год застане-мо, коло заиграју и запјевају... Бабе из свег гласа кукају на гробовима и огњишима, а организатори обећавају брда и долине у далекој равници...“

ОДБИЈАЈЕ ДЕЗИНСЕКЦИЈЕ

Од Дирекције државних жељезница затражено је да обезбеди 2.275 вагона за превоз колониста из Хрватске. У њима је на исток требало бити одвезено више од девет хиљада колони-стичких породица, односно у сваком вагон најмање четири породице с предвиђеном пртљагом и стоком. Срећа је била у томе да сви колонисти нису кренули у исто вријеме, па стога није ни требало одмах осигурати све вагоне. Међутим, тешкоће с превозом ипак се нису могле избјећи, јер и оно мало постојећих вагона требало је за свакодневни превоз хране, пошљике УНРП-е, демобилизованих бораца Југословенске армије и друго. Колонистима су биле одређене посебне станице за укрцавање.

Из својих су села, рекли смо, долазили на разне начине, али понајвише уз помоћ Југословенске армије. Колонисти из Далмације дијелом су се превозили и бродовима, а жељезничке станице за укрцавање биле у Бакру, Плашком, Јосипдолу, Гене-

ГУСЛАРИ: „ДАЈТЕ ЗЕМЉУ АКО БОГА ЗНАТЕ!“

Слијепи гуслар Божо Иванчевић из Лике обилазио је одмах иза оног рата Банију и Кордун и пјевао о колонизацији. Није било градског сајма од Сиска до Карловца или црквеног збора од Зринске до Петрове горе да Божо са својом животном дружицом Евицом није запјевао у десетерцу:

Молбу шаљем и у молби пишем
комисији и одбору вишем
сиротиња и селаци вапе:
„Дајте земљу ако бога знате!“

ралском Столу, Вргинмосту, Карловцу, Огулину, Загребу и другим мјестима, што је највише зависило о оспособљености појединих дијелова жељезничке пруге и близине колони-стичких станица. Станица искрцавања за колонисте који су долазили возовима била је углавном у Новом Саду. Најчешће се путовало магистралном пругом Загреб–Београд, али и подравском пругом преко Копривнице и Осиека. Ту се путовало до Даља, а затим су колонисти скелом код Богојева пребацивани преко Дунава у Војводину, гдје их је чекао нови превоз.

Путовање је у правилу трајало седмицу дана, а жељезничке композиције никад нису имале мање од 50 вагона. Да би се колико-толико побољшали услови путовања постојале су и специјалне службе које су водиле бригу о колонистима – њиховој сигурности, прехрани и здравственим потребама. Те су службе дјеловале у тзв. прихватним станицама у Бакру, Сплиту, Загребу, Осиеку и другим мјестима уз жељезничку пругу, односно у мјестима гдје су колонисти прелазили из једног превозног

средства у друго. У прихватним станицама су колонистима припремана топла јела (супа и пасуљ), пружана медицинска помоћ, а и про-вођена је дезинсекција како би се спријечила појава пјега-вог тифуса и других заразних болести. Ово последње изазивало је, иначе, бројна негодовања неуких људи – дезинсекцију су упорно одбијали, јер су сматрали да уништава одјећу и обућу, а осим тога нису се ни жељели свлачити и купати у групама, сматрајући да је то непристојно.

ПРВИХ 285 ПОРОДИЦА

Први транспорт колони-ста из Хрватске за Војводину кренуо је 27. септембра 1945.

У транспорту се налазило 285 породица, које су из својих села са покретном имовином на различите начине пристигле у Госпић, одакле су пак камионима превезене до жељезничке станице Јосипдол и ту укрцане у вагоне, познатије као Г-кола. О том транспорту постоји и једно занимљиво свједочење Стеве Штиковаца, члана Комисије за колонизацију. У њему он Министарству пољопривреде и шумарства НР Хрватске пише: „Дана 26. IX 1945. кренуо сам на пут у Јосипдол ради организовања транспорта колони-стараца из Лике. У Јосипдолу сам уредио питање отпремања колони-ста за први транспорт из кореничког котара, као и други и трећи транспорт из котара Грачац. Цијело вријеме проведено у Јосипдолу посветио сам за правовремено и правилно транспортирање колони-ста. Дочекивао сам колони-сте, бринуо се за храну и опскрбу, за превоз, затим провје-

СМРТ У ПОПОВАЧИ

Путовање возом за неке је колонисте завршило трагично. Несрећа, у којој је погинула Јека Милић из Висућа, села недалеко од Удбине, догодила се 29. октобра 1945. на улазном сигналу жељезничке станице у Поповачи. Вођа транспорта Душан Работић описао је тај случај овако: „Композиција је заустављена, јер није имала слободан пролаз у станицу. Кроз неколико секунди воз је поново кренуо. У истом тренутку они који су били сишли – међу којима је била и једна жена – потрчали су да се попну, јер је воз већ био у покрету. Ухвативши се за помоћну штангу за пењање није имала снаге да се попне на степеницу, већ је пала под воз гдје је – остала мртва.“

равање молби, издавање путних објави итд. Из Јосипдола сам отпремио први и други транспорт с другом Томшићем, док сам трећи с фами-лијама из котара Грачац до-пратио у Загреб. Приликом организације транспорта на-илазио сам на потешкоће у превозу, нарочито у допреми колони-ста из Госпића у Јосип-дол из разлога недостатка са-обраћајних средстава и удаље-ности, па су колонисти сти-зали са закашњењем у Јосип-дол. Потешкоће су се састојале у томе што прихватна станица није била снабђена са хра-ном, па смо морали из мага-зина Окружног НО тражити брашна и пећи хлеб за колони-сте...“

Колонисти су у вагоне укрцавани по сродничким лозама, комшилуку, кумству или пријатељству. Тако су се само у једном вагону могли одједном наћи чланови и шест различитих фами-лија, или између 30 и 35 особа. Наравно, заједно са сто-ком и приручним пртљагом који најчешће није био ма-ли! Услови за путовање били су готово немогући – не само због скупог простора, већ и због дужине и трајања пута. Тешко су то издржавали и они најспремнији, а ка-моли тек болесни и немоћни. Подови вагона били су пре-кривени сламом или су чак били и голи, јер је стока јела прострту сламу. У њима се и спавало, и јело, и свађало, и забављало. Сваки је транс-порт имао свога вођу пута, а сваки вагон свога старјешину који се бринуо о исхрани и осигурању питке воде не само за људе, већ и за стоку.

(НАСТАВЉА СЕ)

Смијешне молбе: Намјеравам се оженити, дајте ми кућу и пољопривредни алат

Како су колонисти објашњавали разлоге који су их мотивисали да напусте своје домове и крену у непознато? О томе је у молбама за колонизацију остало на хиљаде различитих биљешки, од којих би многе, да нису трагичне, биле смијешне. Из молби смо их преписали дословно, од ријечи до ријечи, како бисте стекли непомућени утисак о тој тегобној стварности.

Првоборац Раде Кукић из Кордунског Љесковца имао је у тренутку подношења молбе 31 годину, једанаестогодишњег сина и још 20 чланова породице у кућној заједници – мајку Марију, петоро браће, те другу родбину с којима је тражио пресељење у Војводину. Троје своје дјеце – Милоша, Илију и Радојку – изгубио је у рату, а иза рата сви су укућани живјели у ратној бајти. О томе у молби наводи: „Имовински сам оште-

ћен и опљачкан, кућа спаљена и кућни намјештај и храна; кукуруза 73 метра, пшенице и осталог жита 37 метара, стоке разне – коња четири, волова један пар, крава 17, оваца 76, коза 47, свиња што малих што великих 15 комада, разне живине око 100 комада.“

Сматрам да имам право на све ово што потра-жујем ради тога што сам у току ове четири године опљачкан, како материјално тако и економски, а уједно сматрам да ће ми се ово додијелити као за-служној заједници која је дала из своје заједнице осам бораца ЈА, те стога сматрам да ће ми се иза-ћи у сусрет, додијелити ми по могућности двије или три куће са земљом, да би напаћена поро-дица могла да живи онако како је заслужила...“

Ратни војни инвалид Милош Маћешкић (ро-ђен 1924.) из Будачке Ријеке и припадник XI-II пролетерске бригаде *Раде Кончар* тражи да

се у Војводину пресели с још 12 чланова кућ-не заједнице – стрином Милицом и стрицем Симом, те стричевкама и другима.

И притом наводи због чега сматра да има право на пресељење: „По оздрављењу на-мјеравам се оженити и са женом и напри-јед наведеним члановима задруге, насели-ти се на додијељену земљу. Ово зато јер ми задруга броји велики број чланова, а земљи-ште услијед неплодности и слабе квалитете не даје довољну количину прихода, из кога би се могли чланови задруге прехранивати и издржавати. Поред земље, а с обзиром на то да сам инвалид, молим да ми се додијели и кућа за становање са свим нуспосторија-ма, пољопривредни алат и друго.“

Дане Маравић (рођен 1919.) из Дрежнице на-вео је у рубрици број 12 – када је погинуо, стри-

јељан или умро у НОР-у нетко из његове кућне заједнице – да му је мајка жива изгорјела 1944. у породичној кући заједно са синовцем, а се-стра Марија стријељана од усташа истог дана кад му је убијена и мајка. „Синовка Неда не-стала по Талијанима“, наводи Маравић, „а отац Да-не умро од страха“. Исто тако у молби наводи да му је „кућа паљена три пута, а да је 12 пута то-тално опљачкан“.

Драгић Петковић (рођен 1909.) из Збјега, отац шесторо дјеце – Данице, Миле, Милице, Зорке, Драгана и Милана – тражи да му се додијели ку-ћа и земља, а разлоге за одласак у Војводину, уз остало, овако објашњава: „Пошто сам одувјек био најсиромашнији у свом селу и не могу он-дје живјети, молим да ме са женом Милијом, синовцем Миланом и снајом Милком узмете у колонизацију.“

ПОДРШКА МИТРОПОЛИТУ ПОРФИРИЈУ

3. 2. 2016. Предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта дијели став митрополита загребачко-љубљанског Порфирија да се Срби у Загребу плаше да изразе свој национални и вјерски идентитет након емисије на локалној ТВ 31 у којој је новинар Марко Јурић ширио мржњу и подстицао на насиље према преосталим Србима у Хрватској. Поменути говор мржње Марка Јурића само је један у низу доказа да у

Хрватској у последње три године влада антисрпска атмосфера и да проушташке снаге настоје завршити пројекат свог идола Анте Павелића, а то је Хрватска без Срба. Поред тога, проушташке снаге настоје онемогућити дијалог о отетој и

уништеној имовини протјераних Срба и о кажњавању свих ратних злочинаца без обзира на националну или вјерску припадност.

Предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта даје пуну подршку митрополиту Порфирију у његовом настојању да гради мостове мира, сарадње и међусобног поштовања између српског и хрватског народа, као и између Православне цркве и Католичке цркве. Ријечи митрополита Порфирија о миру, сарадњи и међусобног поштовању имаће свој пуни смисао под условом да загребачки кардинал Јосип Бозанић и предсједник Хрватске бискупске конференције, задарски надбискуп Желимир Пуљић, јавно осуде проушташке снаге у хрватском друштву и истински се почну борити, заједно са осталим члановима Хрватске бискупске конференције, за Хрватску без страха и мржње и у којој се поштују људска права.

ВРАТИТЕ СРБИМА ОТЕТЕ СТАНОВЕ

5. 2. 2016. Предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта очекује да ће хрватска предсједница одустати од провокативног и уцјњивачког приступа да Србија мора ријешити бар једно од отворених питања, као што су нестали, повратак имовине, културног блага, архивске грађе, као и проблем границе на Дунаву, да би предсједник Србије Томислав Николић могао да дође у Загреб. Линта се слаже са ставом Колинде Грабар Китаровић да се током посјете предсједника Србије Томисава Николића треба ријешити барем једно отворено питање међу двијема државама како сама посјета не би била без садржаја.

Предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта тражи да Колинда Грабар Китаровић ријешити барем једно отворено питање, које се односи на повратак око 40.000 станова који су у судским поступцима одузети протјераним Србима а на којима је постојало станарско право. Хрватски судови су се деведесетих година позвали на Закон о стамбеним односима из бивше СФРЈ у коме пише да ако носилац права не борави у стану више од 90 дана стан ће му бити одузет. Није узета у обзир чињеница да су Срби насилно протјерани и да није постојала никаква могућност да се у наведеном року врате. Овакви станови су последице тога, на основу Закона о откупку станова, откупљени од нових корисника хрватске националности. Тако су корисници станова добили предност над власницима.

Умјесто да Република Хрватска врати одузета станарска права по моделу који је примијењен у Босни и Херцеговини, она током 2003. године доноси социјални Програм стамбеног збрињавања, који је дискриминаторски према носиоцима станарског права. Комитет Уједињених нација за људска права у предмету Војновић против Хрватске сматра да укидање станарског права темељем хрватског закона представља произвољно мијешање у право на дом, супротно Међународном пакту о грађанским и политичким правима.

ЗАШТО ХРВАТСКИ ЗВАНИЧНИЦИ НЕ ОСУДЕ ПОЈАВУ ЛЕТАКА АНТИСРПСКЕ САДРЖИНЕ

5. 2. 2016. Предсједник *Савеза Срба из региона* најоштрије осуђује појаву летака против Срба у Хрватској у загребачком насељу Шалата. Очигледно је да проушташке снаге настављају да шире националну и вјерску мржњу и подстицају на насиље према преосталим Србима у Хрватској, с циљем да код њих створе осјећај страха и угрожености. Србима се шаље јасна порука да нису добродошли у Хрватској и да им је најбоље да се иселе или асимилују.

Линта позива хрватску предсједницу Колинду Грабар Китаровић, хрватског премијера Тихомира Орешковића и замијеника предсједника хрватске Владе Томислава Карамарка да најоштрије осуде појаву летака антисрпске садржине и позову надлежне органе да спроведу ефикасну истрагу и кривично казне починиоце овог недјела.

Посебно забрињава чињеница да антисрпство и промоција усташтва постају готово нормалне појаве у Хрватској, јер нема стварне воље да се хрватско друштво суочи са тамном страном своје историје.

RABA VREMENA I PROSTORA NOVINARSKOG DOMA
Ljudi dobre i ljudi zle volje

Novinarskom domu se, ne slučajno, održavaju predizborni skupovi i tri do svjake samo jedne strane. U Novinarskom domu uvijek samo je ka ima izborni stožer i uvijek samo jedna stranka slavi pobjedu ili, uz sumnjive matematičke, dovodi u pitanje pobjedu drugačije opcije i slavi i obede. U Novinarskom se domu izgovaraju ratničke sintagme tipa „Ili ti dalje prijetnje - optužene i političkim protivnicima i svima onima koji i li tim protivnicima dati svoj glas. Dokle tako? Vraca li se to na velika nogo je i drugih akcija i manifestacija koje se događaju u Novinarskom domu. Jedna takva akcija koja je očitovala istinsku mržnju je ona koja se dogodila 2016. na katolički blagdan Božićevosti. Isti dan kada pravosl

У Чачку одржана трибина за избјегла и расељена лица

Трибина намијењена избјеглим и прогнаним лицима са подручја Хрватске и Федерације БиХ и интерно расељеним лицима са Косова и Метохије одржана је у четвртак 25. фебруара у сали Скупштине Града Чачка. Теме скупа биле се везане за акцију евидентирања отете, уништене и друге имовине избјеглих и прогнаних Срба и других оштећених грађана у Хрватској, БиХ и Словенији; актуелна ситуација на Косову и Метохији и проблеми избјеглих, прогнаних и интерно расељених лица у процесу интеграције. На трибини су говорили: Милован Дрецу, предсједник Одбора за Косово и Метохију у Скупштини Србије; Миодраг Линта, замијеник предсједника Одбора за дијаспору и Србе у региону у Скупштини Србије и предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта; Раденко Луковић, замијеник градоначелника Чачка; др Александар Радојевић, народни посланик из Чачка и Снежана Радовановић, повјереник за избјеглице у Чачку. Организатор и водитељ трибине била је Горана Капларевић, предсједник Савјета за избјегла и расељена лица СНС. На трибини је било присутно

преко 120 избјеглих, прогнаних и интерно расељених лица и њихових пријатеља. Присутнима су се на почетку трибине кратко обратили: Раденко Луковић, др Александар Радојевић и Снежана Радовановић.

Миодраг Линта упознао је присутне учеснике трибине са акцијом евидентирања отете, уништене, оштећене и друге имовине избјеглих и прогнаних лица, која се налази у Хрватској, Босни и Херцеговини и Словенији. Акцију евиденције реализује *Савез Срба из региона* и трајаће до 30. јуна 2016. године. Образац за евидентирање имовине налази се на сајту *Савеза Срба из региона* (www.ssr.org.rs). Образац је могуће попуњити само електронским путем. Након завршетка акције *Савез*

Срба из региона ће ангажовати угледне стручњаке који ће урадити свеобухватан извјештај који ће бити преведен на енглески језик а затим послат на адресе свих значајних међународних организација, као што су Уједињене нације, Европска унија, ОСЦЕ, Савјет Европе и друге.

Линта је говорио о потреби да наше Тужилаштво за ратне злочине далеко активније ради на кажњавању налогодаваца и извршилаца злочина над српским цивилима и заробљеницима у Хрватској и Босни и Херцеговини, бржем рјешавању питања несталих лица и проблемима наших земљака у процесу интеграције. Посебно је важно, према Линти, да Комесаријат за избјеглице максимално убрза рјешавање стамбених проблема избјеглих и расељених лица, која су још увијек подстанари, кроз изградњу станова, куповину сеоских имања, додјелу монтажних кућа и пакета грађевинског материјала. Линта је упознао присутне да се чине велики напори да се коначно омогући да 530 породица, чији су станови изграђени у 7 локал-

них самоуправа средствима италијанске Владе (тзв. СИРП програм), добију право откупа.

Милован Дрецу је говорио о актуелној политичкој и безбједносној ситуацији на Косову и Метохији и истакао да је тзв. Први Бриселски споразум омогућио формирање Заједнице српских општина (ЗСО). Поменути ЗСО треба да омогући да се Србија врати на Косово и Метохију јер Приштина неће моћи да је укине и биће финансирана од стране Београда. Албанци ЗСО посматрају као Републику Српску и зато се противе њеном формирању јер ће спречавати уједињење Албаније и Косова. На тај начин Србија би ојачала, а наведени споразум представља компромис у овом тренутку. У супротном, дошло би до заоштравања односа са Западом чиме би пријетила опасност од изолације и цијепања Србије. Дрецу је говорио о формирању Радне групе за ратне злочине која треба да прикупи све доказе у вези злочина над Србима на Косову и Метохији, да уради извјештај и достави га нашем Тужилаштвоу за ратне злочине на даље поступање.

Након уводних излагања велики број посјетилаца коментарисао је своју тешку ситуацију односно говорио о својим проблемима и постављао питања Линти, Дрецу и Снежани Радовановић. Учесници трибине стрпљиво су одговарали на постављена питања. Трибина је трајала преко три часа. На почетку трибине посјетиоцима је подијељен су примјерци првог и другог броја *Српског кола*.

И КИРИЈА ДА УБЕ У ОТКУПНУ ЦИЈЕНУ

У Чачку је изграђено 76 станова из СИРП програма. Такође, Линта је са министром Вулином обезбиједио да ниједна од 22 породице које имају дугове према Градској стамбеној агенцији у Чачку не буде избачена из свог стана до коначног рјешења, као ни у осталих 6 локалних самоуправа. Он се залажио да у откупну цијену буде урачуната плаћена кирија у претходном периоду за сваку породицу и да право откупа има и 20 посто станара из реда домаћег становништва.

УДРУЖЕЊЕ ЕГЗОДУС ДЕВЕДЕСЕТИХ ОРГАНИЗОВАЛО ТРИБИНУ У НАСЕЉУ ЖЕЛЕЗНИК У ОПШТИНИ ЧУКАРИЦА

Попуњавање образаца посљедња шанса да се покрене питање рјешавања имовинских права

Трибина намијењена избјеглим и прогнаним лицима са подручја Хрватске и Федерације БиХ одржана је у суботу 27. фебруара у сали Мјесне заједнице у Железнику. Главна тема скупа била је акција евидентирања отете, уништене и друге имовине избјеглих и прогнаних Срба и других оштећених грађана у Хрватској, БиХ и Словенији. На трибини је говорио Миодраг Линта, народни посланик и предсједник *Савеза Срба из региона*. Организатор трибине било је Удружење *Егзодус деведесетих*, које дјелује на подручју општине Чукарица. Водитељ трибине био је Вукашин Тишма, предсједник Удружења, заједно са својим сарадницима Бранком Покрајац и Жељком Матијашевићем. На трибини је било присутно преко 80 наших земљака.

Миодраг Линта упознао

је присутне учеснике трибине са акцијом евидентирања отете, уништене, оштећене и друге имовине избјеглих и прогнаних лица, која се налази у Хрватској, Босни и Херцеговини и Словенији.

Он је истакао да је ово вјероватно посљедња шанса да се покрене питање рјешавања наших имовинских и бројних других проблема у државама одакле смо протјерани. Због тога је важно да се наши земљаци одазову масовно на позив *Савеза Срба из*

региона и попуне образац. У том случају наша акција ће добити на политичкој тежини и неће моћи бити тек тако игнорисана.

У другом дијелу трибине присутни су постављали питања везана за рјешавање стамбених и других проблема у процесу интеграције и тражили да Комесаријат за избјеглице ради далеко брже и квалитетније него што је то сада случај. Дио присутних је незадовољан јер им Комесаријат за избјеглице одбија да-

ти помоћ у огрјеву, лијекови-ма, новцу и храни из разлога јер су изгубили избјеглички статус. Поред тога, присутни су се интересовали за ратни стаж, који им није признат од стране државе као и за отварање канцеларије за правну помоћ при Комесаријату за избјеглице.

Линта је рекао да ће тражити од Комесаријата за избјеглице да изједначи сва протјерана лица у вези добијања хуманитарне помоћи, а не само у вези стамбених питања, да се залаже да се у новом Закону о борцима свим припадницима војске и полиције бивше РСК призна ратни стаж у двоструком трајању и да се омогући бесплатна правна помоћ за све оне којима је потребна.

Трибина је трајала преко два часа, а посјетиоцима су подијељени примјерци првог и другог броја *Српског кола*.

МИОДРАГ ЛИНТА УПУТИО ПИСМО (29. ФЕБРУАРА) МИНИСТРУ ПРАВДЕ ЦРНЕ ГОРЕ ЗОРАНУ ПАЖИНУ

Донесите одлуку о изручењу генерала Ђукића Србији

Обраћам Вам се поводом случаја генерала Борислава Ђукића, који је у јулу прошле године ухапшен у Црној Гори на основу хрватске потјернице због наводних ратних злочина почињених у Хрватској. Против генерала Ђукића подигнута је оптужница за рушење бране Перућа, иако постоје чврсти докази да нема никакве везе са наведеном браном.

Против њега и седморице других у Хрватској се води истрага због сумњи за убиства цивила у Шибенско-книнској жупанији. Такође, и Србија је покренула истрагу против генерала Ђукића због ратних злочина. Као што Вам је познато Виши суд у Подгорици у предмети генерала Ђукића дана 6. 11. 2015. године донио је рјешење којим је утврдио испуњење законских претпоставки за његово изручење Р. Србији и Р. Хрватској.

Подсјећам да је генерал Ђукићу истицао екстрадициони притвор од 6 мјесеци 18. јануара ове године. Хрватска

страна поднијела је захтјев у коме је затражила продужење притвора за још два мјесеца, који је Виши суд у Подгорици ријешо позитивно и продужио притвор за још два мјесеца тј. до 18. марта 2016. године.

На наведено рјешење Вишег суда није изјављена жалба по изричитој жељи генерала Ђукића јер не жели да се његов случај више одуговлачи на неодређено вријеме. По истеку жалбеног рока од три дана рјешење је постало

правоснажно. Предмет генерала Ђукића Виши суд у Подгорици требао је да достави Вам на одлучивање. Према законској процедури Ви имате обавезу да до 18. марта ове године донесете одлуку да ли ћете удовољити молби Р. Србије или Р. Хрватске за изручење генерала Ђукића. Према Закону о међународној помоћи у кривичним стварима Црна Гора мора генерала Ђукића изручити Србији јер је он њен држављанин. Апелујем на Вас да доне-

сете одлуку о изручењу генерала Борислава Ђукића Србији, гдје ће имати фер и поштено суђење. У Хрватској генерал Ђукић неће имати фер и поштено суђење, јер хрватско правосуђе није ни независно ни непристрасно. Желим да Вас подсетим на недавну срамну пресуду загребачког Жупанијског суда, којом су бивши припадници хрватске специјалне полиције Фрањо Дрљо и Божо Крајина ослобођени оптужбе за убиство шест старијих српских цивила у селу Грубори код Книна, крајем августа 1995. године.

Ово је једна од више стотина пресуда хрватских судова које потврђују тезу да хрватско правосуђе штити наредодавце и починиоце злочина против српских цивила и заробљеника а истовремено најчешће без чврстих доказа суди припадницима војске и полиције бивше РСК. Главни разлог јесте покушај да се оправда лажна теза у хрватској јавности да су Срби искључиво злочинци, а Хрвати искључиво жртве..

ЗАГРЕБ ДА СЕ ЗАЛОЖИ ЗА МЈЕРЕ ПРОТИВ РЕХАБИЛИТАЦИЈЕ УСТАШТА

14. 2. 2016. Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта сматра да никакво изненађење не представља јачање атмосфере нетолеранције и порука мржње према Србима у Хрватској, које је у свом писму хрватској предсједници Колинди Грабар Китаровић констатовао предсједник Српског народног вијећа Милорад Пуповац.

Истраживање загребачког Јутарњега листа показало је да више од 40% Хрвата оправдава усташки геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима у Другом свјетском рату а за нацистички поздрав „За дом spremни“ сматрају да је патриотски слоган. Прошлогодишње истраживање загребачког Института за друштвена истраживања показује још поразнији резултат, тј. да чак преко 70% ученика завршних разреда средњих школа у Хрватској сматра да злочиначка НДХ није била фашистичка творевина. Сузова је истина да су фашистички и усташки симболи присутни у јавном животу Хрватске а значајан број познатих Хрвата из области политике, науке, спорта и припадника католичке цркве промовишу усташтво и усташе сматрају борцима за хрватску слободу.

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта одбацује као неистиниту и смијешну тврдњу Колинде Грабар Китаровић у свом одговору Милораду Пуповцу да је Хрватска држава за примјер у заштити права националних и вјерских мањина на европском и свјетском нивоу. Позивам Колинду Грабар Китаровић да се јавно заложу за покретање медијске кампање у Хрватској против говора мржње и рехабилитације усташтва, да надлежне институције почну да санкционишу појединце и групе које шире говор мржње и величају усташки покрет, да се укину пензије за усташе и друге припаднике хрватске војске из Другог свјетског рата, да се у хрватским школама забрани употреба уџбеника у којима се велича усташки покрет и поричу злочини над Србима, да се спроведе Уставни закон о правима националних мањина усвојен далеке 2002. Године, који гарантује употребу ћирилице у јавном животу и да се казне припадници хрватске војске и полиције који су починили злочине над српским цивилима и заробљеницима током деведесетих година.

ДЕТУЋМАНИЗУЈТЕ ХРВАТСКУ

20. 2. 2016. Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта најоштрије осуђује срамну одлуку хрватске предсједнице Колинде Грабар Китаровић да свечано открије бисту ратног злочинца Фрање Туђмана, која ће се убудуће налазити у њеном кабинету, уз бисте других хрватских великана. Фрањо Туђман је својом проуштаском политиком проузроковао рат на подручју Хрватске и само га је прерана смрт спасила од оптужнице у Хашком трибуналу. Иако је Хашки трибунал ослободио хрватске генерале Готовину и Маркача, ипак је утврдио да су током и последице акције Олуја почињени бројни ратни злочини с циљем етничког чишћења Срба са својих вјековних огњишта. То практично значи да суд није одбацио постојање удруженог злочиначког подухвата на чијем је челу био Фрањо Туђман.

Линта позива Колинду Грабар Китаровић да започне процес детуђманизације Хрватске јер је један од темељних ставова Фрање Туђмана да је фашистичка НДХ била израз историјских тежњи хрватског народа за својом државом. Први корак јесте да се започне са укидањем бројних улица, установа, мостова, обала, тргова и паркова које носе име Фрање Туђмана, да се уклоне бројни споменици и бисте Фрање Туђмана који се налазе у десетинама хрватских градова и да се обустави процедура да аеродром у Загребу добије име по Фрањи Туђману.

ЛИНТА: САВЕЗ СРБА ИЗ РЕГИОНА ПОДРЖАЋЕ ЛИСТУ СРПСКЕ НАПРЕДНЕ СТРАНКЕ

20. 2. 2016. Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта изјавио је да је постигнут договор да Савез Срба из региона подржи на предстојећим изборима на републичком, покрајинском и локалном нивоу листу Српске напредне странке на челу са Александром Вучићем. Савез Срба из региона сматра да Александар Вучић води озбиљну и одговорну политику чији је циљ политички јака и стабилна Србија, која ће омогућити бољи живот грађана Србије, која је гарант очувања Дејтонског споразума и Републике Српске, која ће активно помоћи опстанак Срба у Федерацији БиХ, Хрватској и другим државама региона и активно се борити за повратак одузетих имовинских, стечених и бројних других права протјераних Срба и свих других оштећених грађана. Линта подсјећа јавност и грађане да је премијер Вучић учинио максималне напоре да спријечи усвајање Резолуције о Сребреници у Савјету безбједности УН, чији је циљ био да се Србима наметне колективна кривица, као и да спријечи пријем Косова у Унеско чиме би српска културна и сакрална баштина била предата оним који су је уништавали у мартовском погрому 2004. године. Линта посебно истиче чињеницу да је актуелна Влада Србије, на челу са Александром Вучићем, први пут од завршетка грађанског рата у бившој Југославији обиљежила Дан сјећања на прогон и страдање Срба у злочиначкој акцији Олуја централном државном манифестацијом код Сремске Раче и подржала мирну шетњу протјераних Срба улицама Београда и одржавање Меморијалне академије 5. августа прошле године у великој дворани Сава центра.

Недобронамјерно писмо надбискупа Пуљића

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта сматра недобронамјерно писмо надбискупа врхбосанског кардинала Винка Пуљића, које је упутио партијарху Иринеју. У писму се, између осталог, наводи да је изјава партијарха Иринеја дата поводом 9. јануара, Дана Републике Српске, да је Република Српска утемељена на Божјој правди и истини изазвала, тобоже, неврјерицу, згражавање и разочарање.

Кардинал Пуљић треба да зна да је Република Српска настала неколико мјесеци прије почетка рата као израз воље српског народа да самостално одлучује о својој судбини и као брана да спријечи понављање геноцида над Србима а не на злочину како он наводи у писму. Такође, кардинал Пуљић треба да зна да је са простора Федерације БиХ насилино протјерано око 500.000 Срба и да их данас тамо живи око 35.000, што је свега 7% од предратног броја.

Линта се слаже са кардиналом Пуљићем да су током грађанског рата у БиХ страдали и католици и муслимани и да све жртве треба једнако вредновати. Нажалост, Тузилаштво и Суд БиХ опстру-

ишу процесуирање бројних злочина над Србима.

Линта подсјећа кардинала Винка Пуљића да је Католичка црква за вријеме злочиначке НДХ активно помагала усташама да спроведу геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима. Међународне комисије утврдиле су да је у геноциду учествовало преко 1.500 католичких свјештеника, монаха и монахиња. Тадашњи први човјек Католичке цркве у НДХ Алојзиј Степинац практично ништа није учинио да спријечи злочине геноцида свог свјештентства и вјерника.

Поред тога, као предсједник Комисије за покрштавање активно је радио на покрштавању великог броја православног Срба. Због тога Католичка црква у БиХ и Хрватској треба јавно да осуди геноцид над православним Србима за вријеме НДХ и да се извини потомцима и рођацима и читавом српском народу, као и да одустане од процеса канонизације Алојзија Степинаца и његовог проглашења за свеца. На тај начин Католичка црква значајно ће допринијети изградњи истинског и трајног мира међу Србима, Хрватима и Бошњацима

Амнести интернешенал увидио да Хрватска дискриминише Србе

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта поздравља закључак у годишњем извјештају Амнести интернешенала за 2015. годину да је настављена дискриминација преосталих Срба у Хрватској у области запошљавања, употребе ћирилице у јавном животу, станарских права, ратних злочина и цивилних жртава рата. Хрватска не поштује Уставни закон о правима националних мањина из 2002. године, који гарантује запошљавање Срба у јавном сектору, ако је учешће Срба у становништву жупанија преко 5% а у становништву градова и општина преко 15%.

Од укупно 20 жупанија и Града Загреб Срба има преко 5% у становништву у 10 жупанија. Такође, Хрватска не поштује одредбу Уставног закона о правима националних мањина о равноправној употреби ћирилице у општинама и градовима, гдје је учешће Срба преко 33% у становништву. Према попису становништва у Хрватској 2011. године Срба преко 1/3 становништва има у 2 града (Вуковар и Врбовско) и 21 општини.

Линта подсјећа да Хрватска упорно одбија да протјераним Србима и срп-

ским повратницима врати око 40.000 отетих станова на којима је било станарско право. Пошто је већина тих станова приватизована од стране Хрвата могуће рјешење јесте исплата правичне новчане накнаде бившим носиоцима станарског права или додјела алтернативних станова са откупном цијеном која је била актуелна почетком деведесетих година.

У то вријеме откупна цијена станова по м² је између 50 и 250 марака, а сада је између 400 и 700 евра, зависно од локације. У Хрватској и даље владају двоструки стандарди у суђењима за ратне злочине, тј. далеко строжи за Србе а далеко блажи за Хрвате. Хрватска и даље спроводи политику застрашивања протјераних Срба јер је у претходних 15 година канцеларија Интерпола у Загребу, на захтјев хрватске стране, покренула истраге или подигла оптужнице против преко 150 Срба. Бројне чињенице показују да је хрватско правосуђе етнички мотивисано, тј. није независно, непристрасно и професионално. Такође, породицама жртава и несталих лица српске националности у Хрватској није признат статус цивилних жртава рата.

Panta rei

ПИШЕ: САЊА ЛАКИЋ

„А ви, одакле сће ви?“
„Ниошкуда!“
Panta rei – све
шече и све се мења.

Петровачка цеста. Још један дан се улива у ноћ. На обичној тракторској приколици сједе и возе се у неизвјесност, млади амбициозни политичар прекинуте каријере, замишљени сељак, бригам обузета жена, свештеник, болесни старац, мусава дјеца... У овој „олујној“ несрећи, сви су исти. Разлика нема. Важна је жеђ за одржањем, која улива и снагу и борбеност. У олујној несрећи материјалне ствари су небитне, о њима нико не мисли, сви су опхрвани тугом која их спаја... Различити људи стопили се у једну ријеку, ријеку без краја. Сеобе. Још једна „зла коб“ српског народа, како је говорио Милош Црњански.

Посути мраком, сви ћуте. Свако се осјећа кривим за котрљајућу несрећу. Можда неко шапуће себи тихо ријечи Владана Деснице: „Преврши се умире тамо... у том животу.“ Али сви вјерују да иза границе постоји нова прилика за живот. И постојала је. Само је требало имати вољу за животом. И издржати. По ко зна који пут.

Амбициозни млади политичар, замишљени сељак, бригам обузета жена, свештеник, болесни старац, мусава деца... сви људи у колони, и моји најдражи, имали су вољу да преживе. Јер воља је ствар јаких. Кораци су их удаљавали од Јадрана, мирис мора се губио, Велебит је нестајао, кршни крајеви су блиједели пред очима. Али воља и нада коју су гајиле те душе биле су бескрајно велике. Нада се увијек огледала у томе да је сеоба привремена, да ће се једном вратити кући, на своје огњиште.

Panta rei.

Иза оне границе о којој је и млади политичар мислио, заиста нас је чекала нова прилика на живот. Прилика је донијела многе нове горке приче. Судија више није био судија, професор није био професор, радник је престао бити радник... Сви су стали у дуги, одвојени ред „само за избјеглице“. А избјеглице? Сасвим обични људи у необичним околностима. Бити избјеглица било је искуство које преображава, ко-

је са собом води многа друга искуства тражења права и налажења нових могућности. Године које су долазиле мрвиле су снагу надања. Огњишта су се угасила, кључеви наших кућа и станова које смо понијели постали су само успомена на живот који је остао закључан „тамо, далеко“! У коначном исходу, тај процес је довео до тога да Србин Србина не зове више преко Дрине, већ преко океана. Крива Дрина међу нама престала је бити крива. Нама сте криви ви шкрти домаћини! Вама смо криви ми бахати дођоши?! Ми који већ двије деценије живимо у чудној врсти менталног гета и ми који још увијек не знамо одговоре на питања будућих генерација. Да ли смо исправно поступили? Који нам је био циљ? Да ли смо криви пред Богом и пред људима? Куда смо то пошли? Где смо стигли?

Panta rei.

У хаосу ових питања бирамо опцију „заборави и ћути“. Понекад се тргнемо као из најгорег сна и знамо да грешимо према прецима и потомцима али се брзо вратимо у љушту која се зове живот и настављамо да трапимо идеале за шаку новца, не осјећајући ни због чега грижу савјести.

И, ево, питам те, роде мој:

КО ЈЕ САЊА ЛАКИЋ

Сања Лакић рођена је 15. јануара 1994. године у Бенковцу. На XX јубиларном такмичењу Правног факултета одржаном 2014. победила је са бесједом *Panta rei*, гдје је говорила о прогону српског становништва и операцији Олуја, због које је и сама са породицом напустила Далмацију.

И, ево, питам те, роде мој: Јесмо ли довољно припремљени да у себи убијемо чојство?!

Јесмо ли довољно припремљени да у себи убијемо чојство?! Да се одљудимо?! Да одјенемо капут скоројевића из страха од онога што нам може донијети живот ако дозволимо да чини то што данас са нама чини.

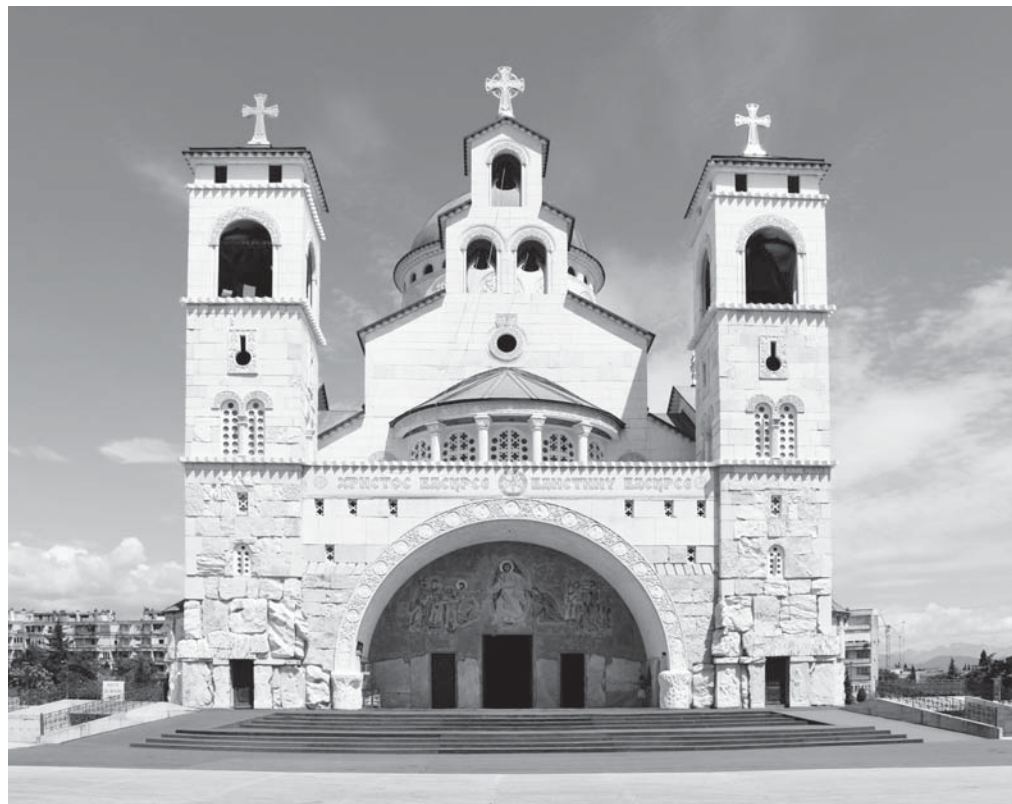
Ако смо преживјели олујну ноћ, нећемо ваљда дозволити да нас убију пенкалом, како једном рече Мома Капор! А и данас нас убијају. И то баш пенкалом! Али томе има краја! Има, ако чујемо ријечи често прогањаног јеврејског народа: „ко ако не ти, кад ако не сад“. Реците гласно! Сад кад смо проживјели и олује, схватили да сићушна промјена данас може довести до драматичне промене сутра, треба да проговоримо. У име сећања, треба да заборавимо флоскуле „то су биле деведесете, нећемо о томе“. Данас треба да престанемо да посматрамо Петровачку цесту као поклопац Пандорине кутије! Данас треба да се дивимо народу, који је смогао снаге да састави свој раскомадани живот, суштинску свих избеглица и „интерно расељених лица“.

Ја и послје колоне и избјеглиштва вјерујем у правду и у истину, које увијек прве погину у рату. Вјерујем у истину коју треба гласно да говоримо јер је прошло довољно времена за њу, Колтон је говорио „највећи пријатељ истине је вријеме а највећи непријатељ предрасуда...“. Онда, одбацимо предрасуде!

Упамтимо ли приче обичног народа у необичним околностима, можемо, у годинама које долазе, да учинимо да се олујна ноћ на Петровачкој цести не понови!

А ако схватимо да је, како рече Маркес, истинска срећа у начину савладавања литице и ако не гледамо друге одозго, него им кад им затреба помогнемо да крену ка циљу, и сами ћемо бити бољи и јачи. Ако то не желе сви, ево желим ја! И желиш ти! И ти! И ти! И ви! За почетак – и то је довољно!

Јер ја се надам и даље да све тече и све се мијења.

Ја, Србин, за све крив!

ПИШЕ:
ЕМИЛО
ЛАБУДОВИЋ
посланик
Демократског
фронта у
Скупштини ЦГ

Признајем: за све сам крив!!! Признајем и одричем се права на адвоката, чак и оног о трошку државе и одричем се свих олакшавајућих околности.

Одричем се чак и правила да не носим кривицу и не одговарам за гријехе свога покојног оца (коме знам гроб) и свога дједа, прадједа и чукундједа (којима не знам гробове) јер сам, при пуној свијести и савјести, прихватио и упртио бреме које су они носили док су могли и докле су могли. Одричем се тога правила зато што се нијесам одрекао њих, а могло ми се, и зато што сам се определијелио да, без обзира што још увијек трагама за њиховим гробовима у себи и око себе, не пљунем на родослов у којем ми је највише оних без главе. И зато, крив сам као криво дрво јаворово које је одавно опјевало моју кривицу и постало свједок – сарадник од чијег исказа нема одбране.

Признајем: крив сам јер ко ме је био по ушима да будем Србин у Црној Гори, најцрњој, онда кад му вријеме није (ако је за нас Србе икад било добрих времена) и ко ми је крив што истрајавам на томе кад и врапци знају да, кад би добро било бити Србином, мене то не би запало. Ето. А неко је морао бити „унутрашњи непријатељ“ како би се оправдали неки новостечени спољни „пријатељи“ који нам то никад нијесу били. А ни сада нијесу, осим онолико колико њима и само њима треба. А Срби су, гдје год да су, просто рођени за „непријатеље“. Па и у својој држави.

Крив сам што, тврдоглав као магаре, нећу да се манем језика народа мога, језика на којем сам први пут проговорио и на којем и дан – данас лајам, а некрсти га прекрстише. Што још вјерујем у истог Бога и идем у исту цркву, мада,

признајем, памтим вријеме када сам вјеровао комесару који је рекао да Бога нема и да су у његовој комесарској торбици једина позитивна религија и филозофија свијета. Том комесару сам неко вријеме и вјеровао, овим данашњим „комесарима“ што цркве формирају у полицијским станицама ни у бунилу не могу да повјерујем, крив сам што пишем ћирилицом а читам и њу и латиницу, крив што у сватове идем само ако се пред њима вије „тробојка“, крив сам и што ми се сједи док пјевају строфе нацисте Секула Дрљевића које ми за химну прогласише. Крив што ни за живу главу а ни за све паре овога свијета нећу у НАТО јер знамо се добро и знамо колико добра може да донесе...

И зато ме, уз све кривице, уопште не чуди кривда која ме као Србина у Црној Гори, најгорој, прати на сваком кораку.

Бити странац у сопственој држави, а при том нисам у њу стигао са неком хорди Авара, Хотентота или Монгола, и то не било какав

Бити странац у сопственој држави, а при том нисам у њу стигао са неком од хорди Авара, Хотентота или Монгола, и то не било какав већ странац који, кажу, мрзи своју државу и своју колијевку

већ странац који, кажу, мрзи воју државу и своју колијевку, странац који је доказана агентура неке друге државе, зна се које, а која стално нешто ради о глави овој „нашој“, странац који стално мути нешто сумњиво са црквом која је, такође, страна и окупаторска, странац... све то је резервисано само за мене и мој народ. Осим кад плаћамо порез.

И зато ме уопште не чуди изјава једног мог колеге и, ваљда би то требало да буде тако, брата по крви и „по матери“, Црногорца, који ономад, кад смо се пребројавали на посљедњем попису, усред Скупштине рече: „Видјелете колико ће вас бити на следећем попису“!!!

Ипак, далеко од тога да као Србин у Црној Гори, мојој – каква год да је, Србин по рођењу и по васпитању, Србин који је то зато што су му Срби били и отац и дјед, прадјед и чукундјед, са и без гробова, проклињем свој српски удес. Нека ме и нека ми је, јер сам имао избор. И изабрао да се не одрекнем онога што ми је дато и што ми је написано у генетском коду по којем трајем, као јединка и као народ. Ово наше се без краја и конца врти у кругу, круту пакла у којем се, како би то рекао Андрић, „нама Србима сваких педесет година дешава да мудри заћуте, будале проговоре а фукара се обогати“!!!

Ипак, само треба дићи главу, јер једном ће свануће и мени Србину, а и браћи ми која себе другачијим доживљавају.

Кажемо, браћи јер браћа и јесмо, макар ме они за сада и не признавали. Јер, и ово ће проћи. И десиће се оно на шта нас је стално подјећао „творац црногорске нације“, Милован Ђилас, да је Српство у Црној Гори као клатно и да, ако га заљуљате у једну страну, а заљуљали су га до пуцања, обавезно се врати у другу. С НАТОМ или без њега, како год. А до тада, да их подсетим на једну турску пословицу (можда ће њој прије повјеровати) која гласи: „Од свих људи на свијету најслабији је онај који брата нема. А и од њега слабији је једино онај који га је имао па га је изгубио“! Ето. Толико.

Удружење Огњена Марија Ливањска

Удружење Огњена Марија Ливањска оснива се октобра 2012. године, у Београду, на темељима истоименог хуманитарног друштва чији рад је започео деценију и пораније са благословом Епископа бихаћко-петровачког.

Амбициозни планови за 2013. годину означили су почетак рада Удружења. Другачије није ни могло. На подручју парохија: Лијевно, Врбица, Губин и Црни Луг, које покривају цело подручје од Ливна до Грахова, један је парох, мало је српских домаћинстава, а и то мало углавном старих.

Пројекти и задаци Удружења су, углавном, дугорочног карактера. Ово из разлога што неки послови трају у дугом континуитету, а неки се, због захтевних радова и већих финансијских издатака, извршавају кроз више фаза.

Божићно и васкршње даривање дјецe и сѝарачких самохраних домаћинстава

– Ова акција је установљена са циљем симболичне манифестације јединства домицилног и расељеног српског становништва Ливањског поља, којим се гради осјећај припадности укупној српској заједници, нарочито код дјеце и млађе популације. Та припадност корпусу истог народа огледа се и у тежњи да наша дјеца науче свој језик и писмо. За то се стара наш парох, а Удружење помаже колико може.

Одржавање православних пробаља – У већем броју ливањских села нема више настањених Срба, зато се апелу-

» Унутрашњост капеле у Ливну

је на потомке и координира у акцијама уређења предачких гробова (крчење зараслих, редовно кошење, ограђивање...). На том пољу рјечити су примери села Рујани, Радановци, Челебић...

Обнова верске баштине и традиције – Током рата 90-тих православне цркве махом су девастиране. Након рата, остале су без вјерника, и није имао ко да их поправи и одржава. Акцијом Удружења све се постепено обнављају.

Обнова сѝоменика сѝрадиглницима злоћасне НДХ – Велики погром је извршен над ливањским Србима у данима око Огњене Марије 1941. године.

Скоро 1700 цивила је бестијално уморено у бројним јамама и под ножем злочинаца. Ни за тек рођену дјецу није било милости. Након рата, чувало се братство-јединство и тек над неколико већих страстишта подигнути су споменици безимених жртва фашизма.

Пуних педесет година од страдања мошти мученика су екскумиране и пренијете у костурницу тада саграђене

спомен-капеле у порти ливањске цркве. Само двије године ту су почивали у миру. Спомен-капела је минирана, кости разбацане, споменици над стратистима порушени... Удружење обнавља споменике, али нарочит акценат је на обнови спомен-капеле, како би осветљање било ове године, када се навршава 75 година од страдања и 25 година од сахране.

Нејовање сећања на жртве – Мученичко страдање наших предака, цивила које је држава убила јер су припадали непожељној вјери и нацији не смије заборавити ни једна генерација потомака, јер је то била невинна жртва за све нас.

Не смије се заборавити да смо ми данас потомци оних који су чудом и Божијом вољом преживели. Ливањски Срби, ма гдје данас да живе, на дан Огњене Марије похитају до прве цркве да упале свећу. У Ливну, селу Челебић, Београду, Бања Луци и Новом Саду организују се годишњи парастоси.

Књига Буда Симоновића, *Огњена Марија ливањска*, која је документ, свједочанство оних који су преживјели пакао, редовно се доштампава, а преведена је на енглески језик.

Вјерујемо да ћемо, уз благослов наше Епархије бихаћко-петровачке и владике Атанасија, Парохије лијевањске и оца Жељка и Божију помоћ, не само сачувати у срцу него и очувати и јавности приказати наш завичај, наш живот и део нашег богатства.

Завичајни клуб Кордунаша

Ово удружење окупља прогнане и избјегле Кордунаше, потомке и њихове пријатеље. Егзодусом Крајишника из РСК средином деведесетих година, а тиме и Кордунаша, у Републику Србију дошло је до формирања овога удружења. Формална регистрација извршена је у марту 2001. године при Министарству државне управе и локалне самоуправе, а касније пререгистрација код Агенције за привредне регистре. Удружење је у почетку окупљало искључиво прогнане и избјегле, али је својим активностима каснијих година привуко пажњу и раније досељеним земљацима.

Основна дјелатност јесте брига и помоћ прогнаним и избјеглим Кордунашима и њиховим породицама, а посебно породицама погинулих, несталих, као и ратних војних инвалида. Овим лицима помажемо око могућности остваривања права, разних облика материјалне и сваке друге врсте помоћи.

Нашим четворогодишњим програмом *Ојоравак дјецe на мору* омогућили смо десетодневну лјетовања сваке године за по четворо прогнане социјално-угрожене кордунашке дјеце на мору у Црној Гори.

Посебно мјесто у нашим активностима представља сарадња са Србима повратницима на Кордун, заједничким активностима на очувању националног идентитета, језика, писма, културе, као и целокупне материјалне баштине Кордуна. Све ово реализујемо кроз нас програмски дио

Не заборавимо завичај и сталне пројекте:

Обновимо православне храмове на Кордуну, стална активност на обнови и изградњи манастира и цркава на Кордуну;

Сава Мркаљ – дани културе Срба Крајишника, активност се једним дијелом одвија у Србији, а други дио на Кордуну, кроз дводневну културно-спортску манифестацију *Зелена ноћ Петрове Горе*, гдје се окупи преко 2.000 Кордунаша из Србије и дијаспоре. Кроз наведено одвија се и сарадња младих Србије (сваке године одавде одлазе по два КУД-а) и повратника на Кордун кроз СКД *Просвјетља* у општинама на Кордуну;

Кордунашко вече – Сабор Кордунаша, манифестација сусрета и дружења уз културне садржаје и обичаје Кордунаша.

Уз напријед наведено, тренутно у сарадњи са Институтом за савремену историју из Београда заједнички реализујемо пројекат *Монографија Кордуна*. То је пилот пројекат за српске регионе у новонасталој држави Хрватској.

Такође, у сарадњи са Крајишким културним центром *Свети Сава* из Бање Луке као партнери радимо на реали-

зацији пројекта документарног филма *Кордун – земља без људи*.

Својим активностима, кроз организационо-техничку и материјалну помоћ, а у сарадњи са појединим Кордунашима остварујемо и значајну издавачку дјелатност. Такође, остварујемо значајну сарадњу са локалном самоуправом – Град Зрењанин, гдје је на нашу иницијативу потписан Споразум о пријатељству и сарадњи Града Зрењанина са општинама Крајак на Кордуну.

Значајну сарадњу остварујемо са Кордунашима у Кљајци и Чоноплји, те сходно могућностима помажемо и сарађујемо са културно-умјетничким друштвима гдје су организовани Кордунаши и то:

КУД *Петрова Гора* – Кордун Београд; КУД *Кордун* Београд; КУД *Соко-изворна трипа Кордун* Инђија; КУД *Петрова Гора* Кљајићево и КУД *Вук Караџић* Чоноплја.

Обилежаване значајних историјских догађаја из ближе и даље прошлости народа Кордуна дијелом представља активност нашег удружења.

Завичајни клуб Кордунаша има своју славу, Св. Илију, а наше сједиште је у Београду, Нехруова 51/а.

Удружење Срба из Коњица и њихових потомака

У мјесецу марту 2013. године приликом повременог дружења Коњичана у Новом Саду, потекла је иницијатива да се формира Удружење коњичких Срба. Наведена иницијатива срдечно је прихваћена од стране Милорада Лазаревића, Мила Товршића, Влатка Глоговаца, Миливоја Шмркића, Новице Кртолице, Чедана Манигоде, Здравка Савића и Драгана Јанковића. Успостављен је контакт са Коњичанима који живе у Београду, Зрењанину, Суботици, Крагујевцу, Лајковцу, Вишеграду, Бијељини, Брчком и другим мјестима, гдје смо изложили нашу иницијативу и од свих земљака

» Предсједник удружења Милорад Лазаревић са владиком Григоријем

смо подржани са поруком да истрајемо у реализацији те идеје.

Пришли смо реализацији иницијативе и за кратко вријеме сачинили смо ба-

зу података од 400 породица из Коњица које живе на подручју Војводине. Та база података се стално шири, уважавајући чињеницу да су се на простор Војводине доселили солунски добровољци, колонисти из Другог свјетског рата и расељена лица из последњег Грађанског рата.

Дана 4. маја 2013. група Коњичана из Новог Сада је посјетила Коњичане у Београду гдје су усаглашени ставови и осмишљени нови предлози. Из резултата наведених договора услиједила је израда потребних нормативних аката и одржавање оснивачке скупштине удружења, која је одржана 11. 5. 2013. године у Новом Саду.

Послије оснивачке скупштине пришло се регистрацији удружења, изради печата и припремних материјала, за свечану скупштину, која је заказана за 29. 6. 2013. године у хотелу *Аурора* у Новом Саду.

Удружење Херцеговаца у Банату

Трагична дешавања на простору бивше нам државе наметнула су потребу да се везе и сарадња српског народа са јединственог српског културног простора институционализују кроз оснивање удружења. У почетку се сарадња и активност Срба-Херцеговаца из Баната одвијала преко најстаријег Удружења Херцеговаца, основаног 1992. године у Новом Саду, по идеји херцеговачког трибуна Пеја Бајчетића, да би временом те активности настављене кроз организовано дјеловање угледних Херцеговаца из Баната окупљених око неспорног лидера и аниматора Уроша Милојевића. Коначно, 2006. године и формално се оснива Удружење Херцеговаца, потомка и пријатеља Херцеговине у Банату са сједиштем у Зрењанину (Петровграду).

У својим активностима Удружење посебно потенцира анимирање младих нараштаја, потомака досељеника после Првог и Другог свјетског рата, па је тако њихово учешће на *Дучићевим вечерима њоезије*, једној од најзначајнијих културних манифестација на свесрпским просторима, постало редовно. Узвратно, учешће младих генерација из Херцеговине на *Ђуриним њејесничким сусретима* у Српској Црњи још није попримило жељене ефекте, али је у сталном успону. *Ђоровићеве сусрети* у Билећи и Гацку наша су трајна инспирација и обавеза. Промоција књижевног часописа *Нова зора*, следбени-

» Предсједник Урош Милојевић

ка мостарске *Зоре*, најзначајнијег таквог часописа с краја 19. вијека, у ком су кључну улогу имали највећи српски pjesници: Дучић и Шантић, браћа Ђоровић... представља прворазредну обавезу за чланове Удружења.

Организовање спортских кампова у Ластви и Клеку примило је такво интересовање да је њихов капацитет постао довољан да задовољи све знатижељнике. Размјена фолклорних и културно-умјетничких друштава, као и њихово учешће на различитим значајним манифестацијама је редовно, баш као и спортских аматерских и професионалних клубова из различитих дисциплина.

Ниједна *Невесинска олимпијада* није прошла без учешћа чланова Удружења Херцеговаца у Банату. Хуманитарна активност Удружења на подизању православног Храма страдалницима и великомученицима у Пребиловцима била је најплеменитија активност наших чланова и трајаће вјечно док се у потпуности не врати живот Пребиловцима

у свим његовим сегментима и вриједностима.

Активно смо узели учешће на састанку наших Удружења са Одбором за дијаспору у Скупштини Србије, што смо трамо само почетним, али недовољним ангажовањем државних институција Србије и Српске на опстанку и развоју Херцеговине, посебно у домену привреде, индустрије и инфраструктуре, као предислова за останак народа Херцеговине на својим вјековним огњиштима.

Оно што посебно радује, а што нашој мисији даје посебан печат, јесте интересовање и учешће у нашим активностима и манифестацијама интелектуалаца, дјецe и омладине народа Крајине и Подриња, па и других народа, који немају директну везу са Хеџеговином.

Жеља да опет и изнова учествују у наведеним активностима и манифестацијама сигуран је знак и доказ да су се инспирисали и напојили најљепшим вриједностима и традицијама камените нам колијевке Светог Саве и благословене земље банатске.

Предстојеће *Сијело херцеговачко* и свечана *Академија* у Зрењанину поводом 70-годишњице досељења Херцеговаца у Банат, уз учешће умјетника, књижевника, културно-умјетничких друштава, доминантно из Хеџеговине, али и из осталих наведених регија, само потврђује и верификује наше узвишене циљеве.

СРПСКИ ДЕМОКРАТСКИ БЕОГРАД

Краљице Марије 47/II
11000 Београд
Тел / Факс +381 11 3820 250
+381 11 3820 251
Мејл: sdfbeograd@gmail.com

» Информисан сам да *Савез Срба из региона* спроводи евидентирање имовине избјеглих и прогнаних лица и осталих оштећених грађана, која се налази у Хрватској, Босни и Херцеговини и Словенији. Своју имовину пријавио сам 1996. године приликом првог пописа надлежним органима у Републици Србији. Да ли морам поново извршити евидентирање?

Да, било би пожељно!

Наиме, потврђени Споразум о нормализацији односа између Савезне Републике Југославије и Републике Хрватске, који је потписан 23. 6. 1996. године, између осталог, у члану 7. одређивао је гаранције потписница да обезбједе услове за слободан и безбједан повратак избјеглица и расељених лица у њихова пребивалишта, или у друга мјеста, која слободно изабери, као и враћање у посјед њихове имовине, односно правичну накнаду. Попис имовине избјеглих Срба у Србији организовало је 1996. године Одјељење за сукцесију Савезног министарства правде СРЈ, али тај попис није обухватио целокупну имовину.

Међутим, Споразумом о питањима сукцесије, како је познато, потписан је у Бечу 29. јуна 2001. године. потписале су и ратификовале све државе настале на простору бивше СФРЈ, закључно са 2004. годином.

Према томе, пожељно је да извршите евидентирање своје имовине коју сте оставили у земљи поријекла, јер су подаци из 1996. застарјели и у једном дијелу промијењени (у међувремену дошло је до промјена података узрокованих било промјеном власничких односа, било обновом и томе сл.) због чега ове податке није могуће достављати међународним тијелима и међународној јавности.

Радно вријеме канцеларије у Београду, Краљице Марије 47 (код Вуковог споменика): уторком и четвртком од 9 до 15 часова, сриједом и петом од 14 до 20 часова.

У канцеларији у Новом Саду (ул. Булевар ослобођења 26): понедељком, сриједом и петком од 9 до 15 часова, а уторком и четвртком од 13 до 19 часова.

» Похађала сам основну школу и то од првог до четвртог разреда у подручној школи, која се налазила на територији која се сада третира као подручје посебне државне скрби или територијом које је било под управом УН. Ту школу сам завршила на крају школске 1990/1991 године. Посједујем оригинал јачке књижице. Како до дођем до свједочанства о завршеној основној школи?

Потребно је да се обратите управним органима у Републици Хрватској и то општини, надлежном Министарству и Државном архиву подручја на којем се налазила школа. Када добијете одговор да нису у могућности да вам издају препис свједочанства потребно је да у складу одредбама Закона о о доказивању стечене школске спреме покренете ванпарнични поступак пред надлежним судом подношењем предлога за утврђивање стечене школске спреме.

Предлогу приложите овјерену фотокопију јачке књижице и одговоре управних органа да нису у могућности да вам издају препис свједочанства.

По извођењу предложених доказа суд ће донијети рјешење о утврђивању да сте завршили основну школу. После правноснажности рјешења ову чињеницу можете уписати у радну књижицу.

» Током избјеглиштва у Републици Србији завршио сам факултет 2008. године. Имам ли могућност да добијем запослење у месту ранијег пребивалишта?

Признавање високошколских квалификација у Републици Хрватској од 1. јула 2004. године обавља се у складу са Законом о признавању иностраних образовних квалификација *Агенција за знаност и високо образовање* у Загребу проводи поступак признавања, тзв. нострификацију. Вријеме трајања поступка стручног признавања иностраних високошколских квалификација је 60 дана.

Поступак стручног признавања стечене дипломе почиње подношењем захтјева са документацијом којом доказујете да сте у Републици Србији завршили факултет и уплатити трошкове поступка. Послије проведеног поступка признавања, тзв. нострификације, *Агенција за знаност и високо образовање* доноси рјешење о признавању квалификације стечене у иностранству.

Треба приложити оригинал или овјерену фотокопију иностране дипломе (не могу потврде и увјерења), документ установе која је издала диплому, у којем се наводе положени испити с оценама, службени назив и трајање студијског програма, те услове уписа (нпр. додаток дипломи, препис испита с оценама који садржи наведене податке или неки други службени документ).

Ове документе потребно је превести код овлашћеног тумача. Исто тако треба приложити потврду о држављанству (оригинал или овјерена фотокопија исправе о хрватском држављанству или овјерену фотокопију пасоша за стране држављане), статусу избјеглице или прогнанника, као и потврду о уплати трошкова поступка.

Уз све то треба приложити обичну фотокопију свих овх докумената.

Рјешење се Агенције о признавању дипломе и стечене високе стручне спреме доставља се на кућну адресу,

ПРИПРЕМИО: ЗОРАН БАЈИЋ
sdfbeograd@gmail.com

Племи Николе Тесле

» Оно што је најинтересантније код поријекла породице Тесла јесте њихов помен као Тесли са славом Ђурђевдан на Купресу у 19. вијеку. Тај податак нам говори да је презиме Тесла настало на Купресу прије сеобе једног дијела овог рода у Далмацију и Лику.

ПИШЕ: СИНИША ЈЕРКОВИЋ
(WWW.POREKLO.RS)

О поријеклу Николе Тесле често је писано. Углавном се радило о узред поменутим дијеловима биографије познатог научника везаним за његову породицу или о новинским чланцима недовољно поткрепљеним изворима. Од досад познатих теорија често се наводе тврдње о Теслином поријеклу од породице Драганић. Извор за ову информацију је Теслин амерички биограф Џон О'Нил. Водећи се овим податком неки хрватски генеалози су настојали повезати Теслу са католичком породицом Драганић из Сења.

Јован Дучић је такође писао о Теслином поријеклу наводећи да су његови преци дошли у Лику од Билеће у Херцеговини и да су били од породице Комненића. Генеалог Кљајевић Теслино поријекло налази у херцеговачком братству *Комне-новчићима*, који су се, по тврдњи Кљајевића, из источне Херцеговине преселили у Лику, а одатле у Босанску Крајину.

Уједно, веома се ријетко у досадашњим истраживањима Теслиног поријекла користи извор из 1925. који управо о том поријеклу најнепосредније говори, а то је обимна студија Милана Карановића *Поуње у Босанској Крајини* из 1925. године.

Говорећи о поријеклу крајинских породица, Карановић издваја једну групу крајинских породица за коју каже:

„Стишаринци су ови родови: *Врањешци, Милиновићи и Марићи са сачуваном иреданом да су „једно” – Свјетлице, Станивуковићи, Тесле, Иванићи, Ерцеци, Арели, Дражићи, Јованићи и Орели – Керкези и од њих Зецови – Рабаће и од њих Марићи и сви славе Ђурђевдан.*

Још један Цвијићев сарадник, *Боривоје Ж. Милојевић*, написао је значајан рад *Купреско, Вуковско, Равно и Гламочко поље*. Милојевић, обрађујући породице ових висоравни, наводи и породице које су од интереса за поријекло Тесли, тачније наводи оне породице које и Карановић помиње у свом раду. Тако на *Купресу, Вуковском и Равном Пољу* налазимо *Миличићи, Свјетлице, Мариће, Дражиће, Тесле* и све ове породице, како је

то утврдио и Карановић, славе Ђурђевдан.

Тесле се спомињу и у Шематизму Митрополије Дабробосанске из 1882. у Доњем Вуковском на Купресу са славом Ђурђевдан.

Поред постојања Тесли на Купресу, најстарији помен презимена *Тесла или Теслић* налазимо у Лици почетком 18. вијека. Сасвим је јасно да су Тесле у Лику доселиле у периоду између 1690–1712. и то из подручја Буковице и Книна у Сјеверној Далмацији. Тај податак налазимо у попису бискупа Брајковића из 1700. године који Тесле проналази у Острвици личној као православно. У Аустријском попису Лике из 1712. Тесле налазимо у два мјеста: *Радучу и Острвици*.

1712.
године приликом аустријског пописа презиме Тесла евидентирано је у Острвици и Радучу у коме је 107 година касније рођен Николин отац Милутин

У Острвици је живио Марко Теслић са браћом Дмитријем и Јанком.

У Радучу се спомињу Станко Теслић са оцем Божом, као и Милашин Теслић и Стојак Теслић.

Отац Николе Тесле, Милутин рођен је у Радучу 1819. што имплицира да му је један од ових неколико наведених Теслића из Радуча предак као и да су презиме Теслић скратили у Тесла, а можда су оба облика била у употреби. Те-

слин отац је као свештеник дошао на службу у Смиљан.

Тесле се по Лици нису пуно расељавале и углавном их налазимо у крајевима око Госпића: Дивосело, Радуч, Куќић, Дреновац гдје се појављују и Тесле и Теслићи. Одатле се један дио Тесли расељавао по западу Босанске Крајине, након 1879. и то у *Цимеше у Бјелајско поље и у босанске Дољане*.

Оно што је најинтересантније код поријекла породице Тесла јесте њихов помен као Тесли са славом Ђурђевдан на Купресу у 19. вијеку. Тај податак нам говори да је презиме Тесла настало на Купресу прије сеобе једног дијела овог рода у Далмацију и Лику.

Могли бисмо закључити сљедеће:

У касном средњем вијеку (15. вијек) на двјема планинским висоравнима источно од Купреса, Вуковском и Равном Пољу, али и околним крајевима: Гламочу, Јању и Змијању живи неколико српских браћаста заједничког поријекла. Најстарија су породична имена која су се задржала до данас: *Свјетлице, Миличићи, Орели, Тесле, Станивуци, Павловићи–Дражићи*. Један дио поменутих родова: *Орели и Марићи* учествује у првој сеоби Срба на подручје данашње Словеније у Жумберак 1530. године. Након тога, крајем 16. вијека, а највише у 17. вијеку највећи број ових купреско-гламочких родова исељило се у сјеверну Далмацију, подручје Буковице и Котара.

Неки су, дијелом, у Далмацији остали: *Свјетлице, Дражићи, Марићи*, а највећи број се већ почетком 18. вијека населио око Госпића и Грачаца у Лици: *Тесле, Марићи, Орели, Дражићи*. То

подручје постаје нова матица за даља исељавања као и подручје настанка нових презимена: *Јованићи, Иванићи и Рабате*. Када су Аустријанци завладали уским појасом земљишта уз ријеку Уну на самој граници са Босном 1791. ови родови се помјерају даље и насељавају српско-лапачко подручје.

На том простору од поменутих родова, настају нова презимена: *Керкези, Ерцеци и Зецови*. Из српско-лапачког подручја ове породице се расељавају прво по Унцу, затим Бјелајском Пољу и Поуњу, а одатле по цијелој доњој Крајини. То је отприлике нека основна миграциона и временска путања поменутих родова. Наравно, нису све поменуте породице пратиле ову путању. Тако *Станивуци и Станивуковићи* нису уопште у њој учествовали, већ су се углавном расељавали по унутрашњости Босанске Крајине.

Једна *грانا Марића* је остала на Ливанском пољу и Грахову, одакле се селила ка Унцу и даље ка Крајини. Симпотоматично је и кретање *Свјетлице*, који као *Свјетлице* долазе из Лике у Поуње, а да у самој Лици немамо њиховог трага изузев поменуте презимена *Свјетлић* код Милана Радеке. Група родова *Миличићи–Врањеш–Мршић* као да је, такође, остала у Босанској крајини и није се кретала заједно са осталима према Далмацији и налазимо је доста рано на Бравском Пољу између Кључа и Петровца.

Видимо, дакле, да се велика већина поменутог рода кретала заједно у правцу *Западна Босна – сјеверна Далмација – Лика – Босанска Крајина*. Јасно је, такође, да је најстарије станиште овог рода *Вуковско поље и Равно, источно од Купреса* и да се, по свему судећи, ради о старосједиоцима на том подручју од касног средњег вијека. Немамо доказа о даљем поријеклу ове групе презимена у источној Херцеговини или Црној Гори. Ако је такво поријекло и постојало, та сеоба се морала десити прилично рано, у 13. или 14. вијеку.

Јасно нам је, такође, да је презиме Тесла, у свом надимачком коријену морало настати на Купресу најкасније у 17. вијеку, прије сеобе поменутих родова у Далмацију и даље у Лику.

Омишрнице на: www.poreklo.rs
(<http://www.poreklo.rs/2013/02/21/pleme-nikole-tesle>)

СУДБИНА ПРАВОСЛАВНИХ ЦРКАВА У НЕЗАВИСНОЈ ДРЖАВИ ХРВАТСКОЈ

Српске цркве биле су ломаче

У Другом свјетском рату у Независној држави Хрватској најокрутније је демантована стара латинска сентенца: *Ars longa, vita brevis* (Умјетност је дуга, живот кратак). Живот око милион православних Срба не само да је био прекраћен, већ су уништени њихови историјски корјени, црквено-умјетнички споменици. Њиховом уништавању посвећена је књига академика Динка Давидова *Тоштални теноцид – Независна држава Хрватска 1941–1945*, коју је објавио Завод за уџбенике из Београда.

Судбина српских цркава, истиче Динко Давидов, нераскидиво је везана за трагичну судбину српског народа у Хрватској над којим је извршен геноцид. Давношња хуманистичка опомена Хајдриха Хајнеа: „Кад почну да спаљују књиге, одмах иза тога почеће да спаљују људе“, што се односило на нацистичку Њемачку, у усташкој Хрватској се трагичније обистинило. У тој држави, у исто вријеме и на истом мјесту, спаљивани су и људи и књиге. Цркве су постале ломаче, понегдје и кланице. Храмови хришћанског, православног богослужења, претворени су у стратишта само због тога што су припадали православном обреду. Усташки наредбодавци, извршиоци и учесници геноцида над српским народом, међу којима су били и свештенослужитељи римокатоличке цркве, знали су добро да је свака уништена црква покушај али и циљ да се разори српско национално биће у Хрватској, да се сатре и затре његово историјско присуство, његови корјени, црквено-умјетничке вредности.

ИКОНЕ ЗА ЛОЖЕЊЕ

– Из Јасеновца, уз најсвирепије видове злочинства, искрсава из магле заборава сабласна слика војних камиона којима су превожени товари поломљених икона из оближњих порушених српских цркава и допремане у логор, а потом сјекирама цијепане као дрва и употребљене као огрјев за загријевање логорских канцеларија. Тим истим камионима довожене су жртве, тим истим сјекирама смрскане су им главе! Пред овом јасеновачком сликом страве, која посебно указује на тотални геноцид треба застати – упозорава Динко Давидов.

Не треба никада заборавити да је биолошки геноцид овдје остварен и као културни и духовни геноцид. Био је то тотални геноцид.

Ни у једној области поробљене Европе, наглашава Давидов, није уништено толико културно-историјских споменика као на тлу Независне државе Хрватске. Крајњи исход погрома над културним добрима доноси поразне податке који, најкраће статистички, казују о величини историјског губитка. Разрушено је, спаљено, оштећено, оскрнављено више од 450 православних храмова, најпостојанијих историјских споменика српског народа. У тим храмовима уништени су монументални иконостаси, хиљаде икона, велики број ру-

1500

Срба страдало је у стравичном геноцидном покољу у Глини. Том приликом уништен је иконостас дјело академског сликара Павла Симића, из 1886/1887.

кописних и ретких књига, међу којима су и књиге – матице рођених, вјенчаних и умрлих, обимна архивска грађа и велики број црквених обредних предмета културно-историјског значаја и лепоте.

Првог дана Другог свјетског рата објављеног Краљевине Југославији, за вријеме њемачког бомбардовања Београда, уништена је Народна библиотека са целокупним књижним фондом. Није потребно понављати да је то ненадоднадив национални губитак, али то је био само почетак, јер је током рата српски народ изгубио још један, можда и већи дио свог културно-историјског наслеђа. Десио се то на територији Независне државе Хрватске. У до сада објављеним књигама, студијама и чланцима о страдању Срба у НДХ најмање је података о уништавању црквено-историјских споменика. Тако је, на примјер, на више мјеста описан стравичан геноцидни покољ око 1.500 Срба у православној цркви у Глини, али се ријетко помиње уништење иконостаса у овој цркви, дјело академског сликара Павла Симића, из 1886/1887. године. Такође се не спомињу ни уништени иконостаси из 18.

вијека: у Старој Градишћу, рад непознатог зографа из 1747; у Слатинском Дреновцу, дјело руско-украјинског сликара Василија Романовича, из 1758; у Великој Писаници иконостас Јована Четиревића, сликан 1780. Осим историчара умјетности, мало ко зна да је у цркви манастира Раковца у Срему спаљен цио иконостас врсног новосадског иконописца Василија Остојића, из 1763. године, а у цркви манастира Хопова дјело најбољег сликара српског барока Теодора Крачуна, из 1776. године.

Само на ових шест иконостаса, раскошне позлаћене дуборезбарије, објашњава Давидов, уништено је око 300 икона велике историјско-умјетничке вриједности. Овдје су поменути само иконостаси познати сликара из 18. и 19. вијека, али никада не треба заборавити оне појединачне иконе старијих иконописаца, које прије Другог свјетског рата нису научно обрађене, ни публиковане. Само се може наслућивати вријеме настанка, стил и умјетнички израз тих древних икона. У питању је велика, немјерљива и ненадоднадива културно-историјска штета.

– Учињено је то смишљено и злонамјерно, јер је плодотворна религиозна и национална мисија Српске православне цркве суштински сметала усташким и католичким клерикалним круговима, који су се устремили да затру историјске биљење српског постојања. Због тога су се вандалски оборили на црквене споменике, најувјерљивије свједоке вјековне присутности Срба у Славонији, Хрватској, Далмацији, Босни и Херцеговини, Срему. Негирање присуства српског народа у овим областима има своју дугу предисторију – објашњава Давидов.

Свесрдну сарадњу илегалном усташком покрету прије рата, а потом изразиту политичку активност после проглашења Независне државе Хрватске, додаје Давидов, испољило је усташки клер на челу са надбискупом др Алозијем Степинцем. Поједини римокатолички духовници, фратри, посебно францезци, учествовали су у геноциду. Све се то, аутентично и изворно, налази у грађи сабраној у књизи *Документи о пројашународном раду једног дјела католичког клера*, штампаној у Загребу 1946. године и одмах забрањеној.

Послије Другог свјетског рата, умјесто очекиване обнове, каже Динко Давидов, у Хрватској је настављено рушење порушених храмова. То подсјећа на убијање рањеника. Та нова злодјела чинила је комунистичка власт. Од 1945. до 1960. у Хрватској је на десетине оштећених православних храмова сравњено са земљом.

ПОЛИТИКА

ДО ПОСЉЕДЊЕГ ДАХА ОСТАО ОДАН ПРАВОСЛАВЉУ И СВОМ НАРОДУ

Мученичко страдање владике Сава Трлајића

Епископ горњокарловачки Сава Трлајић рођен је 6. јула 1884. године у Мољу, од оца Стефана и мајке Јелисавете. На крштењу је добио име Светозар. Основну школу је завршио у Мољу, а велику класичну гимназију и богословију у Сремским Карловцима. Правни факултет завршио је у Београду, а правосудни испит је положио на Правном факултету у Загребу. Ђаконски чин примио је на Богојављење 1909. године, а свјештенички на Светога Саву исте године. Од 1909. до 1927. године обављао је дужност парохијског свјештеника у Башаиду. Почетком 1927. године изабран је за референта, а нешто касније и за секретара Светог архијерејског синода СПЦ.

Монашки чин је примио 1929. године као удов свјештеник. Замонашен је у манастиру Крушедолу, произведен у чин архимандрита и постављен за старешину манастира. На положају настојатеља манастира Крушедола остао је до избора за викарног епископа сремског.

Хиротонисан је 30. септембра 1934. године у Сремским Карловцима од стране патријарха српског Варнаве.

Као викарни епископ сремски, до новембра 1936. године, вршио је дужност предсједника Епархијског управног одбора Архиепископије београдско-карловачке. Од новембра 1936. године до почетка 1937. године вршио је дужност предсједника Црквеног суда Архиепископије београдско-карловачке. На том положају га је затекао избор за епископа горњокарловачког са сједиштем у Плашком. Устоличен је 4. септембра 1938. године у Плашком.

Епископ Сава био је велики ревнотељ на њиви Господњој. Измјењу остало, имао је велику улогу у рушењу Конкордата између два свјетска рата.

Други свјетски рат га је затекао у његовој резиденцији у Плашком. Дана 21. маја 1941. године у Плашки је дошло око 100 усташа ради преузимања власти од стране Италијана. Епископа Саву

Мирно поднио тортуру

Епископ захумско-херцеговачки др Атанасије Јевтић у својој књизи Српска Црква у Другом светском рату наводи податак да је епископ Сава 8. августа 1941. године виђен у двористи казног завода у Госпићу. Био је везан и постављен на кишу. Епископ Сава је и ту тортуру стоички и мирно поднио. Половином августа 1941. године из госпићког завода изведено је око двије хиљаде Срба, везаних жицом по двојица, и одведено путем према Велебиту. У тој групи је био и епископ Сава Трлајић. Претпоставља се да је епископ Сава убијен на Велебиту јер је, како наводи епископ Атанасије, према свједочењу неких италијанских новинара на Велебиту у августу 1941. године убијено око 8.000 Срба. Других података о мученичкој кончини епископа горњокарловачког Саве Трлајића нема.

су одмах по преузимању власти прогласили за таоца „нове католичке државе Хрватске“. Иста судбина је задесила и следеће свјештенике: протојереја Иса Ј. Пејновића, архијерејског заменика, протојереја Милана Докмановића, пароха плашчанског, протојереја Милана Рајчевића, црквеног тужиоца, јереја Петра Вучинића, члана Црквеног суда, јереја Богољуба Гаковића, секретара Црквеног суда, јере-

„Главу дајем, ал' свој народ не остављам!“

Свештеник Јован Силашки је у једном броју *Банатског весника*, часописа Банатске епархије, под насловом *Главу дајем, ал' свој народ не остављам*, објавио своје сјећање на епископа Саву Трлајића и једно свједочанство о његовом страдању. У наредним редовима преносимо дио тога свједочења.

.....Године 1941. у Горњокарловачкој епархији завладала је ужасна усташка страховлада. Свештеницима и епископу речено је да више нису пожељни и да морају напустити своје вјерне и свој народ. Надбискуп Алозије Степинац отворено је рекао владици да мора да напусти 'хрватски' Карловац, иначе ће бити ликвидан. На то му је владика одговорио: 'Главу дајем, ал' свој народ не остављам!' Да се надбискуп није шалио, видјело се одмах. Владика Сава је

ухапшен и страховито мучен. За вријеме његовог мучења у Плашком, усташе су пјевали: 'Сви који сте у Христу рођени – у Христу сте се обукли'. Када су владика после мучења повели на стратиште, његова мајка је стајала пред цркве и чекала да га проведу. Хтјела је, још једанпут, да види сина и да се са њиме поздраве. Мучитељи јој то, међутим, нису дозволили. Владика је, ипак, везаним рукама благословио мајку и отишао у смрт. Неколико година касније, у Башаидску цркву, у којој је владика Сава службовао као мјесни парох, свратио је непознат човек. Срео је тадашњег управника поште Саву Сараволца. Сава је, иначе, био дугогодишњи појак у башаидској цркви и то је са поносом истицао. 'Да ли сте познавали владика Саву Трлајића?', упитао је не-

ја Милана Ђукића, секретара Епархијског управног одбора, јереја Јашу Степанова, пароха плашчанског, јереја Ђорђа Стојановића, вјероучитеља, и јереја Станислава Насадиле, пароха у Личким Јасеницама.

Дана 23. маја 1941. године усташе су дошле у владичански двор, иселиле епископа Саву, а сав намјештај из двора натоварили на камионе и одвезле у Огулин. Дана 8. јуна у владичански двор је са групом усташа дошао усташки логорник и велики злочинац Јосип Томљеновић. Одмах је наредио да се усташком одреду, који је дошао са њим, предају епархијски новац и хартије од вредности. Епископу Сави наредио је да одмах напусти Плашки и оде за Србију. Владика је то одбио да учини и том приликом му је нагласио да је он легални епископ горњокарловачки и да не може напустити своју епархију, а да они са њим могу радити шта им је воља.

Епископ Сава је ухапшен 17. јуна 1941. године. Са њим је ухапшено и тринаест виђењих Срба из Плашког. Ухапшени су и свјештеници Богољуб Гаковић, Ђуро Стојановић и Станислав Насадиле. Усташе су их одвеле и затвориле у шталу Јосипа Томљеновића, коју су чували наоружани усташки војници. Сви затвореници, а посебно епископ Сава, свакодневно су били страховито мучени и злостављани.

У шталу Јосипа Томљеновића остали су нешто више од мјесец дана. Дана 19. јула 1941. године усташе су повезале све затворенике, сврстале их по двојицу у ред, одвеле на жељезничку станицу у Плашком како би их возом отпремили за Госпић. На жељезничкој станици у Плашком провели су вријеме од 10 часова увече до 5 часова ујутру. Најтеже је било епископу Сави коме, иако је био везан у ланце, нису дозволили ни да сједне да се одмори.

Епископ Сава и група Плашчанских новомученика стигли су у Госпић 20. јула 1941. године. Са жељезничке станице у Госпићу одведени су у госпићки затвор, гдје су страховито мучени и понижавани.

познати Сараволца. 'Чуо сам да је био свештеник у Башаиду'. 'Како да не! Владика ме је школовао. Њему сам захвалан за све што сам у животу постигао'. Затим је упитао непознатог: 'Откуд познајете владика?' 'Био сам непосредан свједок његовог страдања', одговорио је незнанац. 'Усташки мучитељи довели су владика на једну пољану и наставили мучење. Живео сам му коју одрли и посули сољу. Затим су га закопали у земљу. Само му је глава вирила. Потом су довели гвоздену дрљачу и вукли је преко његове главе, све док није душу предао Господу. Даље не знам. Биће да су га усташе бацили у једну од многобројних јама у том крају, српских гробница. Ни смрт га, дакле, није одвојила од народа'. Непознати се окренуо и отишао, а Сава је остао скамењен, не успјевши да га упита за име...

ИСТОРИЈА НОГОМЕТНОГ КЛУБА ДИНАРА ОСНОВАНОГ 1913. ГОДИНЕ

» Гостовање ФК Црвена звезда у Книну 1981. године

» ФК Партизан у Книну 1988. године на обиљежавању 75. годишњице НК Динара

Стогодишња дама из Книна

Чињеницом да је доживио стоту годину НК Динара показао је отпорност наспрам опаког „балканског синдрома“ предодређеног за самодеструкцију.

То никако не значи да НК Динара није прошао тешке моменте и катаклизмичне догађаје.

НК Динара је, можемо слободно казати, спортски, али и социолошки феномен, који вриједи описати и по могућности објаснити.

Вриједно је тај феномен приближити широј јавности и гледати да се не упадне у замку увијек присутне политизације која, жалост, обиљежава и притишће истину до њеног деформисања.

За саопштену амбицију од пресудног је значаја поставити неколико релевантних питања.

Како је један мали ногометни клуб, из малог града у далматинском залеђу, где је увијек било свега више него новца, успио да се кроз бурно стољеће одржи? На који начин је клуб одолијевао времену и како је могуће да током своје историје преживи три крвава рата, и чак осам државних творевина, а остане на истом мјесту, под истим именом, ничући више пута из пепела као феникс?

Како је, поред свих невоља и ограничења, успијевао одгојити на десетине врхунских играча, који су „најважнију споредну ствар на свијету“ играли широм планете, па чак и двојицу таквих асова који су имали посебну част да играју на опроштајној утакмици легендарног Бразилца Пелеа, по многим највећег играча који је икада обуо копачке?

Како то да су покрај најразноврснијих препрека, које могу поставити живот и историја, играчи Динаре, чланови њене управе и њени навијачи, увијек оста-

» Радомир Вукчевић и Илија Петковић као противници на Карабурми

ПЕТКОВИЋ - ЛЕГЕНДА КЛУБА

Кроз клуб су година пролазили многи играчи. Њих преко хиљаду. Највећи клупски успех је био освајање првенства Далмације 1936. године. Најзначајнији играчи су репрезентивци Југославије: Илија Петковић, Радомир Вукчевић, Никша Ђујић, затим прволигашки играчи: Далибор Шкорић, Момир Милета, Арсен Маријан и многи други. Клуб је најчешће играо у трећем рангу савезног такмичења и више пута био претедент на други ранг.

Вријеме ће несумњиво показати да је промјена клупских боја и симбола, а нарочито уклањање клупских пехара и фотографија ранијих генерација, као и бисте антифашистичких хероја, биле погрешана одлука.

јали лојални клубу, чак и онда кад је све говорило да то није могуће?

Одговор је једноставан и нимало патетичан, мада то неупућенима може и тако звучати, а гласи: Книњани су одувјек вољели НК Динару. Без те љубави, она се не би одржала.

Динара је од житеља Книна традиционално доживљавана и третирана као опште добро, нешто што свима припада и што треба његовати и чувати. При томе, није било битно у којем се такмичарском рангу налазила у одређеном периоду, како је тренутно играла и да ли је могла боље. Од њеног оснивања, па током дугог времена постојања, клупске управе су по правилу биле свјесне околности у којима клуб егзистира, и нису изражавале како нереалне амбиције, тако ни малодушност.

Книн је био мултиетничка средина, али и раскрсница различитих политичких и других интереса, који су понекад остајали недокучиви његовим грађанима и били ван њихове контроле. Његова мултиетничност и мултиконфесионалност, у одређеним историјским ситуацијама, коришћена је као повод за сукобе.

Положај на географској и политичкој карти, као и констелације националистичких интереса, условљавали су, у балканским приликама закашњелих еманципација, неразумне међунационалне сукобе, од којих је онај од 1991. до 1995. по посљедицама био за Книњане катаклизмичких размјера.

Током 1991. године почели су етнички сукоби у Хрватској, који су се, жалост претворили у рат. На крају је у августу 1995. године, под притиском и насиљем оружаних снага хрватске државе, у тајним, сумњивим и злочиначким околностима, Книн морало напусти 40.265 грађана српске националности. Практично, цјелокупно становништво Книна и његове околине, уз још десетине хиљада других крајишких Срба, нашло се у изабјеглиштву као жртва етничког инжењеринга.

НК Динара у својој историји никада није био клуб у коме је национално одређење било видљиво. Национална толеранција се у животу клуба подразумијевала и то је био темељ његовог постојања. Кнински Срби и кнински Хрвати сматрали су Динару својом и не постоји Книњанин који за њу није навијао.

Клупски симболи су били анационални, а таква пракса и клупска политика веома широко прихваћена је међу Книњанима. Тако израђен однос унутра клуба имао је своју етичку, а не етничку црту, јер су Динару заједно створили и одржавали и Срби и Хрвати, адвокати, љекари, професори, угоститељи, обртници, ђаци, занатлије, радници и сељаци.

ПРЕКРШТЕНА ЛАСТАВИЦА

На првој фотографији НК Лав, Динарине претече, снимљеној 1913. године, види се оснивач и предсједник клуба Милан Амановић, а с њим у фудбалској опреми још 10 младића. Лако закључити да су момци на тој фотографији различитих националности. Ентузијаста који се ту виде, нису се окупили око националних симбола, него око фудбалске лопте коју је Милан донио из Прага. Тај и такав дух је пратио Динару у највећем дијелу њене историје. Двије године касније НК Лав мијења име у НК Ластавица. Одласком италијанске војске НК Ластавица легализује рад у новим условима. Задржава претходно име, а обновитељском скупу у ресторану на жељезничкој станици, присуствују, у име нове државе, котарски начелник др Ледерер и котарски адвокат Лешо Пашић. Присутством представника државног апарата Краљевине СХС дат је значај обнови рада клуба. Дискусија о промјени имена книнског клуба дуго је трајало усаглашавају, а онда почетком 1923. године, на захтјев Милана Амановића, клуб добија име НК Динара, по планини која доминира над Книном и географски раздваја Далмацију од Босне.

У каснијим годинама, кад се фудбал почео масовније играти, стање се у етничком смислу мијењало, па су доминантан дио њеног чланства били Срби, али је то суштински било небитно. Врата Динаре широм су била отворена свима, а играо је онај ко је то најбоље умيو у датом тренутку.

Након рата, 1995. године, обновљен је још једном, рад клуба. Промијењен је традиционални грб и клупске боје, а за то није било разлога. Грб и знамења НК Динаре остала су неупрљана кроз читаву њену историју и заједничка су тековина грађана Книна.

Из клупских просторија уклоњени су ранији трагови постојања, знамења, фотографије, пехари и признања. Испред имена клуба додато је одређење „хрватски“, што је тешко разумјети и што не одговара чињеницама, а у супротности је са духом клуба.

Уклоњене су са игралишта и спомен-бисте заслужних Динариних играча, погинулих у НОБ-у, и на тај начин скрајнут часни дио њене историје, антифашизам у коме су заједно наступали „Динараши“, без обзира на националност. Оно чиме би сви требало да се поносе, испало је да би се тога требали стијети.

То је урађено под притиском политичких фактора, националистичке еуфорије и ускогрудности. Но, то је потпуно мимо принципа и етике на којој је утемељен НК Динара.

Вријеме ће несумњиво показати да је промјена клупских боја и симбола, а нарочито уклањање клупских признања, пехара и фотографија ранијих генерација, као и бисте антифашистичких хероја, биле погрешана одлука.

Наша Динара не може имати двије историје. Рационалним људима није својствено мијењати прошлост, јер је то немогуће. Такви покушаји угрожавају будућност онима који иза нас долазе, замагљују стварност и истините представе о животу.

ДРАГО КОВАЧЕВИЋ

Прашка школа

Спортска енциклопедија Лексикографског Завода Хрватске Мирослав Крлежа из Загреб биљежи да су 1906. године „младићи у Книну играли уз Круку игру са лоптом“.

Године 1912. према писању листа Црвена застава, који је у Книну покренуо столар Параћ, основано је Друштво за гимнастику, спорт, атлетику и лоптање. То друштво не може се доводити у везу са НК Динаром, али свакако може са зачецима спорта у Книну. У истим новинама налазимо и податак да се од игара са лоптом у Книну 1911. године играла хацена. Касније, нема трагова одјеловању поменутог друштва.

Треба подсетити и на податак да је у то вријеме град Книн имао тек двије и по хиљаде становника. Уски грађански слој чинили су државни чиновници, занатлије и трговци. Живио је ту и извјестан број припадника градског пролетеријата, док је малобројно радништво и бројно сељаштво, било настањено у околини, на ободу града. Уз сами град била су распоређена села, међу којима нека данас чине дио градског ткива, попут: Книнског Поља, Врпоља, Голубића, Ковачића, Врбника, Поткоња, Бискупије, Марковца, Орлића, Жагровића и Офестова, где се фудбал „примио“ и играо. Најстарије книнске фамилије живјеле су на ободу града бавећи се тежачким послом, иако су за вријеме Млетачке Републике неке од њих имале привилегован положај и статус, попут породице Синобад. Та породица је у Динариној историји дала велики број играча у свим генерацијама.

Книн је, захваљујући жељезничкој прузи, која је прошла према Сплиту 1888. године, добио добру везу са свијетом и то се одразило на укупан живот мјеста. Мушка дјеца из богатијих фамилија одлазила су на школовање ван Книна, све до Беча, Пеште, Прага и Братиславе.

Кад би се љети, за вријеме школских празника, враћали у Книн, доносили су, природно, увијек нешто ново и необично. Книн је пратио трендове у друштвеном животу и није случајно да је фудбал у Далмацији заживио истовремено у Сплиту и Книну, а онда се одатле проширио у друге далматинске градове и градиће. Книн је, био мање значајан од Сплита, па се кроз ту релацију може гледати и однос НК Хајдук и НК Динара.

Хајдук је оправдано добијао у историји значајније мјесто од онога које је имала Динара, имао је веће могућности за развој и постигао неупоредиво боље резултате. То никако не значи да Динара није извр-

шила значајан утицај на развоју и ширењу ногометне игре. Напротив, могло би се устврдити да би без Динаре другачије изгледала историја многих клубова на подручју Далмације, као и оних из личких и босанских градова близу Книна. У прилог тој тврдњи, и због поређења, додајмо да је у Шибенику, који је већи од Книна и који је имао значајнију градску традицију, први ногометни клуб (Освита), добио 1923, а НК Шибеник, данашњи хрватски прволигаш, настао је 1932. године.

Милан Амановић, син книнског трговца и предсједника книнске општине Душана Амановића, студент трговачке академије у Прагу, долазећи на љетни распуст 1913. године, донио је, поред књига и гардеробе, у свом пртљагу и кожную фудбалску лопту. Амановић је у Прагу, како је то остало забиљежено, годину дана раније почео тренирати фудбал у прашкој Славији и био је очаран том игром. Прашки студент Фабијан Калинтерна био је утемељивач НК Хајдук из Сплита, двије године прије него ли ће Амановић основати клуб у Книну. Извјесно вријеме Калинтерна и Амановић заједно су провели у Прагу. Амановић је Динару основао на начин доста сличан ономе како је то урадио Калинтерна с Хајдуком у Сплиту. По доласку у Книн, у јуну 1913. године, окупио је групу својих вршњака, пријатеља и сусједа. Међу њима је био и Никица Тилић, који је претходне године основу фудбалске игре савладао баш у Сплиту, тренирајући код Фабијана Калинтерне.

Уз Милана Амановића и Никицу Тилића, посебан ентузијазам за нову игру показивао је њихов вршњак Анте Шкарица, и могло би се рећи да су они заправо били покретачи првих ногометних утакмица.

У документима налазимо да су Милан Амановић и његови пријатељи 1915. године одлучили да промјене име клуба, па су га назвали НК Ластавица. Клуб је добио нове клупске боје и амблем; утврђена је црно-бијела боја као званична, и она се у томе статусу одржала све до 1995. године.

Историчар Душан Пленча тврди да су аустроугарске власти забраниле дјеловање клуба 1917. године, због тога што су већина играча били противници монархије и поборници идеје за еманципацију.

Вријеме ће несумњиво показати да је промјена клупских боја и симбола, а нарочито уклањање клупских пехара и фотографија ранијих генерација, као и бисте антифашистичких хероја, биле погрешана одлука.

» Лав из 1913. године: Иван Цота, Анте Шкарица, Лоренц Калигарис, Никица Пилић, Анте Ивчић, Анте Живковић, Милан Амановић, Станко Балић, Пашко Крвавица, Анте Дучић и Анте Џацар